

ŞÛRA AKADEMİ

KENT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

SAYI:6 | 2024 | ISSN: 2791-8424

Gençlik

ŞURA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

ŞURA AKADEMİ

Kent Araştırmaları Dergisi

Uluslararası Süreli Yayın

ISSN: 2791-8424

Yıl: 2024 Sayı:6

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi

Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ayhan VAROL

Yönetici Editör

Doç. Dr. Ali YEŞİLDAL

Düzenleme ve Editör Kurulu

Hasan YILMAZ

Menekşe SÖZEN

Dr. Burcu CİNER

Selahaddin Ensar KOMUT

Sami TÜRÜK

Ömer Bora NAMLI

Dilara AKKAYA

Özcan MUMCU

Bilim ve Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ali Hakan DEVELİOĞLU, Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi	Prof. Dr. Nevcihan DURU, Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Ayla ERGİN, Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Bilsen BİLGİLİ, Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Oktay KOÇ, Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Prof. Dr. Elif KARAGÜN, Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Pelin Yüksel MAYDA, Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Elif ÖĞÜT, Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Rabia TERZİ, Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Elif Özlem AYDIN ORAL, Gebze Teknik Üniversitesi	Prof. Dr. Saadetin Haluk ÇİTÇİ, Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ercüment ÇİFTÇİ, Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Sevil VELLİ, Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Firdevs KARAHAN, Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi	Prof. Dr. Şeref DEMİRAYAK, Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk SELVİ, Sakarya Üniversitesi	Prof. Dr. Yılmaz BİNGÖL, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim KILIÇASLAN, Kocaeli Üniversitesi	Doç. Dr. Tayfun SALIHOĞLU, Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Kerem KÜÇÜK, Kocaeli Üniversitesi	Doç. Dr. Zeynep Gamze MERT, Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Levent ATALI, Kocaeli Üniversitesi	Dr. M. Cemil ARSLAN, Marmara Belediyeler Birliği Genel Sekreteri
Prof. Dr. Mahmut DOĞAN, Marmara Üniversitesi	Dr. Murat YILDIZ, Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Meral ELÇİ, Gebze Teknik Üniversitesi	Öğr. Gör. Ramazan AYBEY, Gebze Teknik Üniversitesi

Şura Akademi uluslararası hakemli dergidir. 4 ayda bir yayınlanır. Ücretsizdir. Makalelerin hukuki ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Şura Akademi ve yazarın adı kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Dergiye gönderilen yazılar hakem onayından geçmiştir.

Kapak Tasarım

Enes Fehim OCAKLI

Tasarım

Graffiti

Adres

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Şura Kent Araştırmaları Merkezi, Kozluk Mahallesi, Mehmet Ali Kağıtçı Sokak, No: 71 İzmit / KOCAELİ

İletişim

+90 262 270 01 01 | bilgi@suraakademi.org.tr

Web

www.suraakademi.org.tr

Dergimiz, DergiPark üyesidir.

İçindekiler / Contents

005	Önsöz / Introduction Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN
007	Sunuş / Foreword Doç. Dr. Ali YEŞİLDAL
008	Genel Bakış / Overview
011	An Empirical Study on The Entrepreneurial Mindset of Kocaeli Youth / <i>Kocaeli Gençliğinin Girişimci Zihniyeti Üzerine Ampirik Bir İnceleme</i> Prof. Dr. Ayşe GÜNSEL
021	Kocaeli'de Gençlerin Dijitalleşme ve Sosyal Medya Kullanımının Tüketim Davranışları Üzerindeki Etkileri / <i>The Effects of Digitalisation and Social Media Use on Consumption Behaviour of Young People in Kocaeli</i> Prof. Dr. Ferhat PEHLİVANOĞLU
035	Geleceğe Yatırım Politikaları: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Gençlik Politikalarının Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Deneyimleri ile Analizi / <i>Investing in the Future: An Analysis of Kocaeli Metropolitan Municipality Youth Policies through the Experiences of Kocaeli University Students</i> Dr. Öğr. Üyesi Cihan Necmi GÜNAL
047	Youth Violence and Aggression Interventions in Turkey: A Protocol for Systematic Review / <i>Türkiye'de Gençlik Şiddet ve Saldırganlığa Müdahaleler: Sistematik İnceleme için bir Protokol</i> Dr. Öğr. Üyesi Burcu UYSAL, Sümeyye MUFTAREVİÇ, Büşra KAVLA
057	Fen-Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Durumları Üzerine Bir Araştırma / <i>A Research on the Political Literacy Status of Students of the Faculty of Arts and Sciences</i> Dr. Öğr. Üyesi Şevket Ercan KIZILAY, Tuğba KAYGISIZ
073	Dijitalleşen Dünya ve Hedef Kitle Olarak Gençlik: Bir Meta Analiz Çalışması / <i>Digitalized World and Youth as a Target Audience: A Meta-Analysis Study</i> Dr. Sevim ÜNAL, Prof. Dr. Hamit ER
083	Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısının İncelenmesi / <i>Examining High School Students' Perception of Financial Literacy and Money Management</i> Sevil ÖZKAN GÜLTEKİN, Doğan ACAR

Başıskele, KOCAELI

Önsöz / Introduction

ŞURA Akademi Kent Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısı "Gençlik" konusundaki önemli bilimsel çalışmalara ayrılmıştır. Genelden özele bir anlayışla ülke meselelerine çözüm üretmek ve/veya çözüm ortağı olmak anlayışıyla önemli girişimler başlatan Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Gençlik sayısıyla böyle bir misyon taşımaktadır. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde başlatılan, çok taraflı ve çok yönlü bilimsel çalışmalardan biri olarak ele alınan gençlik ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri, Türkiye Yüzyılı olarak belirlenen yeni vizyon açısından büyük bir öneme sahiptir. Milletlerin gelecekle ilgili kaygılarının giderilmesinde en önemli aktörlerden biri olan "Gençlik", teknik ve uygulamalı bir şekilde çok daha fazla çalışılması gereken bir konudur. Zira gençlik, milletlerin yegâne umudu ve milletleri ayakta tutacak yegâne kaynak olarak öne çıkmaktadır.

Bunlardan hareketle ŞURA Akademi Kent Araştırmaları Dergimizin bu sayısı, "Gençlik" konusunda çeşitli uzmanlıklara sahip bilim insanlarının çalışmalarını bir araya getirerek hazırlanmıştır. Özellikle genç nüfusun kullandığı teknolojik olanakların avantajları ve bununla birlikte taşıdığı riskler ile post-modern yaşam biçiminin ürettiği diğer dejeneratif faktörlerin dikkatle izlenmeye, ele alınmaya ve bunların olası sakıncalarını ortadan kaldırmayı sağlayacak önlemleri almaya ihtiyaç olduğu açıktır. Bu ihtiyaç, Gençlik sayısının hazırlanmasındaki temel motivasyonlardan bir diğeri olmuştur ve hepsi birbirinden değerli bilimsel çalışmalar derlenerek okurlara sunulmuştur.

"Gençlik" teması ile oluşturulan ŞURA Kent Araştırmaları Dergisi'nde yer alan farklı akademik uzmanlık alanlarına özgü bilimsel eserler, titizlikle hazırlanmış, hakem değerlendirmesinden geçmiş ve nihayet yayıma kabul edilmiş eserlerdir. Gençliği, karşısındaki önemli risk ve tehditler ekseninde inceleyen bu eserler, gelecekte izlenecek yol haritası için önemli çıktılar sunmaktadırlar.

ŞURA Kent Araştırmaları Dergisi'nin başta milletimiz olmak üzere tüm taraflarına ve değerli okuyucularına kazanım sağlamasını dileriz.

This issue of ŞURA Akademi is devoted to important scientific studies on "Youth". Kocaeli Metropolitan Municipality, which has initiated important initiatives with the understanding of producing solutions to the country's issues and/or being a solution partner with a general to specific understanding, carries such a mission with its youth population. Youth-related problems and solution suggestions, which are addressed as one of the multilateral and versatile scientific studies initiated under the leadership of Kocaeli Metropolitan Municipality, are of great importance in terms of the new vision determined as the Turkey Century. "Youth", one of the most important actors in eliminating the concerns of nations about the future, is a subject that needs to be studied much more in a technical and applied way. Because, youth stands out as the only hope of the nations and the only resource that will keep the nations alive.

Therefore, this issue of our ŞURA Akademi has been prepared by bringing together the works of scientists with various expertise on "Youth". It is clear that there is a need to carefully monitor and handle the advantages of technological opportunities used by the young population in particular, as well as the risks they carry, and other degenerative factors produced by the post-modern lifestyle, and to take measures to eliminate their possible drawbacks. Motivated by this need, the Youth issue compiled and presented valuable scientific studies for its readers.

ŞURA Akademi meticulously prepared, peer-reviewed, and published the scholarly works on the Youth issue, drawing expertise from various academic fields. These works explore the significant risks and challenges young people face, offering valuable insights for building a future roadmap.

We hope that ŞURA Akademi's work benefits all parties, its valuable readers and our nation.

Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN
Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı
Mayor of Kocaeli Metropolitan Municipality

Sunuş / Foreword

ŞURA Akademi Kent Araştırmaları Dergisi “Gençlik” konulu 6. sayısı ile yayıma hazırlandı. “Gençlik” teması yerel yönetimler düzeyinde farklı uygulamalara konu olsa da araştırmalar, çalışmalar, odak grup toplantıları ve müzakereler gibi daha çok ortak akıl ve çözüm aramaya yönelik bilimsel çalışmaların çokça yapılmadığı bir alanı ifade etmektedir. Bu kapsamda Kocaeli Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bulunan ŞURA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi, farklı ve yenilikçi çalışmalar yapmaktadır. Gençlik temasıyla yapılan çalışmalardan bir diğeri olarak nitelendirilebilecek ŞURA Kent Araştırmaları Dergisi’nin bu sayısında yer alan Kocaeli kentine özgülenmiş bilimsel çalışmalardan ilgililerinin yararlanması hedeflenmektedir.

ŞURA Akademi Kent Araştırmaları Dergisi’nin “Gençlik” sayısında yer alan ve Kocaeli Üniversitesi İşletme Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ayşe GÜNSEL tarafından kaleme alınan “An Empirical Study on The Entrepreneurial Mindset of Kocaeli Youth” başlıklı makalede, Kocaeli’de gençlerin girişimcilik eğilimleri ince-nerek genel öneriler sunulmaktadır. Kocaeli Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden Prof. Dr. Ferhat PEHLİVANOĞLU ise, “Kocaeli’de Gençlerin Dijitalleşme ve Sosyal Medya Kullanımının Tüketim Davranışları Üzerindeki Etkileri” başlıklı makalesinde Kocaeli’de gençlerin dijitalleşme ve sosyal medya kullanım-larının tüketim davranışlarına yansımaları bakımından önemli çı-karımlar üretmektedir. “Geleceğe Yatırım Politikaları: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Gençlik Politikalarının Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Deneyimleri ile Analizi” isimli makalesinde Kocaeli Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden Dr. Öğr. Üyesi Cihan Necmi GÜNAL, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nin gençlik poli-tikalarını uygulamalı bir çalışma ile gençler nezdinde irdelemek-tedir. İbn Haldun Üniversitesi Psikoloji Bölümü ve Psikoterapi

Uygulama ve Araştırma Merkezi görevlilerinden Dr. Öğr. Üyesi Burcu UYSAL, Sümeyye MUFTAREVİÇ ve Büşra KAVLA, “Youth Violence and Aggression Interventions in Turkey: A Protocol for Systematic Review” başlıklı makaleleriyle gençliğin karşı karşıya kaldığı şiddet ve saldırganlık davranışlarını sistematik lite-ratür taramasına özgü öncül bir çalışmayla incelemekte ve gele-ccek çalışmalar için öneriler sunmaktadırlar. Düzce Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü’nden Dr. Öğr. Üyesi Şevket Ercan KIZILAY ile aynı yerde yüksek lisans öğrencisi olan Tuğba KAYGISIZ, “Fen-Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Durumları Üzerine Bir Çalışma” isimli araştırma temelli çalışmaları ile Kocaeli’deki üniversite öğrencilerinin poli-tik okuryazarlıklarına dair farklı bir bakış açısı sunmaktadırlar. Bir başka makalede Milli Eğitim Bakanlığı’ndan Dr. Sevim ÜNAL ile Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden Prof. Dr. Hamit ER, “Dijitalleşen Dünya ve Hedef Kitle Olarak Gençlik: Bir Meta Analiz Çalışması” başlıklı makalelerinde, mevcut çalışmaları inceleye-rek dijitalleşmenin gençlik üzerindeki etkilerini izah etmeye dö-nük genel bir tartışma yapmaktadırlar. Şehit Erol Olçok Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden Sevil ÖZKAN GÜLTEKİN ile BTSO Ali Osman Gültekin Sosyal Bilimler Lisesi’nden Doğan ACAR, “Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısının İncelenmesi” isimli makalelerinde gençlerin finansal okuryazar-lıkları ile para yönetimi algılarına dönük uygulamalı bir çalışma yardımıyla geniş kapsamlı bir değerlendirme yapmaktadırlar.

“Gençlik” teması ile yapılacak olan çalışmalara önemli katkılar vereceğine ve farklı bir bakış açısı kazandıracağına inandığımız ŞURA Akademi Kent Araştırmaları Dergisi’nin bu sayısının, ilgili tüm taraflar ve milletimiz için yararlı olmasını dileriz.

ŞURA Akademi tackles the theme of “Youth” in its 6th issue. While local governments often implement various youth-oriented programs, there’s a lack of scientific research to evaluate their effectiveness. This includes studies, workshops, focus groups, and discussions aimed at finding common solutions. ŞURA Urban Policies and Research Center, established by the Kocaeli Metropolitan Municipality, aims to fill this gap with its innovative research projects. By focusing on youth in Kocaeli, this issue of ŞURA Akademi offers valuable scientific insights for those interested in the topic. It exemplifies ŞURA’s unwavering commitment to conducting research tailored to the city’s specific needs.

Featured in the “Youth” issue of ŞURA Akademi; Prof. Dr. Ayşe GÜNSEL, faculty member of Kocaeli University Faculty of Business Administration, in her article titled “An Empirical Study on The Entrepreneurial Mindset of Kocaeli Youth”, the entrepreneurial tendencies of young people in Kocaeli were examined. Prof. Dr. Ferhat PEHLİVANOĞLU, from Kocaeli University Faculty of Political Sciences, in his article titled “The Effects of Digitalization and Social Media Use of Young People in Kocaeli on their Consumption Behavior”, produced important inferences in terms of the reflection of digitalization and social media use of young people in Kocaeli on their consumption behavior. In his article titled “Future Investment Policies: Analysis of Kocaeli Metropolitan Municipality Youth Policies with the Experiences of Kocaeli University Students”, Dr. Cihan Necmi GÜNAL, from Kocaeli University Faculty of Political Sciences, examines the youth policies of Kocaeli Metropolitan Municipality among young people with an applied study. Ibn Haldun University Psychology

Department and Psychotherapy Application and Research Center members Dr. Burcu UYSAL, Sümeyye MUFTAREVİÇ and Büşra KAVLA, in their article titled “Youth Violence and Aggression Interventions in Turkey: A Protocol for Systematic Review”, examine the violence and aggression behaviors faced by youth with a pioneering study specific to systemic literature review and offer suggestions for future studies. Düzce University Faculty of Science and Letters Department of Sociology member Dr. Şevket Ercan KIZILAY and Tuğba KAYGISIZ, offer a different perspective on the political literacy of university students in Kocaeli with their research-based study titled “A Study on the Political Literacy Status of Students of the Faculty of Arts and Sciences”. In another article, Dr. Sevim ÜNAL from the Ministry of National Education and Prof. Dr. Hamit ER from Ordu University Faculty of Theology, in their article titled “Digitalizing World and Youth as Target Audience: A Meta-Analysis Study”, examined existing studies and made a general discussion to explain the effects of digitalization on youth. Sevil ÖZKAN GÜLTEKİN from Şehit Erol Olçok Vocational and Technical Anatolian High School and Doğan ACAR from BTSO Ali Osman Gültekin Social Sciences High School, in their article titled “Examination of High School Students’ Perception of Financial Literacy and Money Management”, investigated young people’s financial literacy and money management attitudes through a comprehensive applied study.

We believe this issue of ŞURA Akademi will significantly contribute to youth studies by offering a fresh perspective. We trust it will prove valuable to all stakeholders and our nation.

Doç. Dr. Ali YEŞİLDAL

Editör / Editor

Genel Bakış / Overview

ŞURA Akademi Kent Araştırmaları dergimizin 6. sayısıyla yeniden karşınızdayız. Bu sayı “Gençlik” temasıyla üretilen bilimsel çalışmalarla tasarlanmıştır. Böylece son dönemde gençliğin maruz kaldığı tehdit veya risklerin değerlendirilmesinde ŞURA Kent Araştırmaları Merkezi, kendi ölçeğinde önemli bir girişime imza atmıştır. Bunun temelinde, gençliğin, genel olarak uluslar ve özel olarak milletimiz için taşıdığı değer yatmaktadır. Bu anlamda 2024-2028 yılları arasını kapsayan ve “Türkiye Yüzyılı” için bir kılavuz mahiyetinde olan 12. Kalkınma Planı’nda gençlik başlığı altında şu ifadelere yer verilmektedir: “Gençlerin güçlü yaşam becerilerine, eğitim ve istihdam imkânlarına, insani ve milli değerlere sahip olarak yetişmelerinin, iktisadi ve sosyal hayat ile karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarının sağlanması temel amaçtır.” Dolayısıyla Türkiye Yüzyılı’nda önemli bir yapı taşı olacağı kuşkusuz olan gençlikle ilgili yapılacak her çalışma, bu önemli vizyona ciddi katkılar yapacaktır.

Bu kapsamda sayısal olarak bakılacak olursa, dünyada genç nüfusun (15-24 yaş aralığı) genel nüfusa oranının %15.5 olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye’de ise 15-24 arasındaki genç nüfus, 2022 yılı TÜİK rakamlarına göre toplam nüfusun %15.2’sini oluşturmaktadır ve bu aralıkta 12 milyon 949 bin 817 kişi bulunmaktadır. Bunların %51.2’si erkek ve %48.8’i kadındır. Gençlerin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, %29.7’sinin 15-17 yaş aralığında, %19.1’inin 18-19 yaş aralığında, %30.2’sinin 20-22 yaş aralığında ve %21’inin 23-24 yaş aralığında yer aldığı belirtilmelidir. Öte yandan Türkiye’deki genç nüfus oranının AB üyesi 27 ülkenin genç nüfus oranından daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Ancak genç nüfus açısından şartırcı olan husus, toplam nüfus içindeki genç nüfus oranının 2030 yılında %14’e, 2060 yılında %11.8’e ve 2080 yılında %11.1’e kadar düşeceği tahmin edilmektedir. Ayrıca, Türkiye’de çalışma çağına başlangıcı olan 15 yaş düzeyindeki genç nüfusun beklenen yaşam süresinin 63.6 olduğu da ilginç bir değerlendirmedir.

Eğitim açısından bakıldığında 2020/2021 eğitim-öğretim yılında %44.4 olarak belirlenen yükseköğretim net okullaşma oranının, bir sonraki dönem olan 2021/2022 eğitim-öğretim yılında %44.7’ye yükseldiği ifade edilebilir. Bu anlamda ilginç bir bulgu olarak ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerin %24.2’lik oranıdır. Bu oran kitlenin 1/4 ‘ü gibi bir rakama tekabül etmekte ve önemli bir miktarı temsil ettiği ifade edilmektedir. Buna karşın genel sağlık durumundan memnun olan gençlerin oranı %84.8 ve genel olarak mutlu olduğunu belirten gençlerin oranı ise %84.3 olarak belirlenmiştir.

Türkiye, bir yandan önemli bir miktar teşkil eden genç nüfusunu eğitimle donatarak istihdama kazandırmaya çalışırken, bir yandan da gelecek dönemlerde düşeceği öngörülen genç nüfusunu artırmanın yollarını aramak durumunda kalacak gibi görünmektedir. Bu anlamda yapılacak faaliyetlerin sadece eğitim-öğretim kurumlarına bırakılması yeterli olmayacaktır. Bununla birlikte politika yapıcılardan, ailelere, sivil toplum örgütlerine ve araştırma merkezlerine varıncaya kadar hemen her aktörün bir gelecek meselesi olarak gençlik ve ilgili sorunlara temas etmesi gerekir. Elbette bu gibi çalışmaların sonuçsuz kalmaması için işbirliklerinin oluşturulması ve çalışmaların birlikte yürütülmesinin önemi büyüktür. Kuşkusuz, Kalkınma Planı’nda da söz edildiği üzere, gençlik çalışmalarının hassasiyetle yapılması ve ihmal edilmemesi bir başka yaşamsal konu olarak görülmelidir. Bu anlamda özellikle dijital çağın avantajlarının yanı sıra gençler için barındırdığı risk ve tehditlerin dikkatlice analiz edilerek bunlara karşı uygun politika ve stratejilerin geliştirilmesi de üzerinde durulması gereken bir diğer husustur. Öte yandan değerlerden kopuşu bir anlamda ifade eden post-modern yaşam biçiminin, gençlik üzerindeki etkilerinin de dikkatle takip edilerek bu anlamda alınması gereken önlemlerin alınması bir başka meseledir.

Gençliğe dönük farklı aktörlerin farklı yaklaşımlarla duyarlılık oluşturmaktan uygulama geliştirmeye varan bazı projelerinin mevcut olduğu ifade edilebilir. Bu projelerin bir kısmı yeteri kadar ilgi çekemediği ve kaynak tahsisi elde edemediği için maalesef sonuçsuz kalmış, bazıları ise oldukça ilgi uyandırmıştır. Bunlara benzer olarak ŞURA Akademi Kent Araştırmaları dergisinin “Gençlik” teması altında tasarlanmış olan mevcut sayısı, kendi ölçeğinde gençlikle alakalı önemli bir girişimde bulunmaktadır. Bu kapsamda her biri gençlikle alakalı önemli konuları ele alan 7 dikkat çekici bilimsel çalışmayla sizlere sunulmuştur. Mevcut sayının üretilmesine araştırmaları ile önemli katkılar sunan bilim insanlarına özellikle şükranlarımızı sunarken, ortaya konulan bu eserin tüm taraflar için yararlı olmasını temenni ederiz. Gençlerin, özellikle de son dönemin kendi doğallığında ürettiği risk ve tehditlerin karşısında daha dikkatli ve özenli olmasına katkı vermesi düşüncesiyle ifade etmek isteriz ki; gençliğe dönük çalışmalar, sadece belirli tarafların değil ancak bir bütün olarak toplumsal uzlaşımın üreteceği ortak platformların eliyle başarılı olabilecektir.

ŞURA Akademi returns with its 6th issue, featuring insightful scientific studies on “Youth.” Recognizing the value young people hold for our nation and all nations, ŞURA Urban Research Center has taken a crucial step by examining the challenges and potential risks facing youth today. This initiative aligns perfectly with the vision of the “Turkish Century,” outlined in the 12th Development Plan (2024-2028). The plan emphasizes the importance of equipping young people with strong life skills, education, employment opportunities, and a foundation in human and national values. Ultimately, the goal is to empower their active participation in the economy, social life, and decision-making processes. By focusing on youth, this issue of ŞURA Akademi undoubtedly contributes to this vital vision and the building blocks of a successful Turkish Century.

Globally, the youth population (aged 15-24) is estimated to represent around 15.5% of the total population. In Turkey, the young population between the ages of 15 and 24 constitutes 15.2% of the total population, according to 2022 TÜİK figures, and there are 12 million 949 thousand 817 people in this range. 51.2% of them are men and 48.8% are women. When looking at the distribution of young people according to age groups, it should be noted that 29.7% are between the ages of 15-17, 19.1% are between the ages of 18-19, 30.2% are between the ages of 20-22 and 21% are between the ages of 23-24. On the other hand, it can be stated that the young population rate in Turkey is higher than the young population rate of the 27 EU member countries. However, the surprising thing about the young population is that it is estimated that the proportion of the young population in the total population will decrease to 14% in 2030, 11.8% in 2060 and 11.1% in 2080. In addition, it is an interesting assessment that the life expectancy of the young population at the age of 15, which is the beginning of the working age in Turkey, is 63.6 years.

In terms of education, it can be stated that the higher education net schooling rate, which was determined as 44.4% in the 2020/2021 academic year, increased to 44.7% in the next academic year, 2021/2022. An interesting finding in this sense is the rate of 24.2% of young people who are neither in education nor

in employment. This rate corresponds to 1/4 of the mass and is stated to represent a significant amount. On the other hand, the rate of young people who are satisfied with their general health status is 84.8%, and the rate of young people who say they are generally happy is 84.3%.

Despite efforts to educate and employ its sizeable young population, Turkey faces a projected decline in youth numbers. To address this challenge, educational institutions alone won't suffice. All stakeholders, from policymakers and families to NGOs and research centers, must actively engage with youth and the issues they face. After all, youth are the foundation of our future. To ensure these studies have lasting impact, collaboration and joint research efforts are crucial. As the Development Plan rightly emphasizes, neglecting youth work or failing to approach it with sensitivity would be a significant oversight. In the digital age, it's equally important to not only acknowledge the advantages for young people, but also to carefully analyze the potential risks and threats they face. Developing appropriate policies and strategies to mitigate these risks is essential. On the other hand, it is another matter to carefully monitor the effects of the post-modern lifestyle, which in a sense expresses a break from values, on the youth and take the necessary precautions in this sense.

The youth development landscape is filled with diverse projects, from raising awareness campaigns to app development initiatives, undertaken by various actors. However, some projects struggle with limited resources and visibility, hindering their impact. This issue of ŞURA Akademi, dedicated to “Youth,” takes a significant step forward by presenting 7 insightful scientific studies on critical youth-related issues. We are deeply grateful to the researchers who contributed their expertise to this edition. Our hope is that this work will be a valuable resource for all stakeholders. It's essential to recognize that effectively supporting youth requires not only individual efforts but also a collaborative approach built on social consensus. Only through such collaboration can we ensure the success of youth-oriented activities.

Düzenleme ve Editör Kurulu

An Empirical Study On The Entrepreneurial Mindset Of Kocaeli Youth Kocaeli Gençliğinin Girişimci Zihniyeti Üzerine Ampirik Bir İnceleme

Prof. Dr. Ayşe GÜNSEL

Kocaeli Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Kocaeli, Türkiye

ayse.gunsel@kocaeli.edu.tr

ORCID: 0000-0002-4427-7322

Abstract

This paper explores the entrepreneurial orientations of Kocaeli youth, focusing on gender, academic discipline, and academic performance; through a study conducted at the students of Kocaeli University. The findings reveal significant gender disparities in entrepreneurial orientations, with women showing higher levels of risk-taking and innovativeness compared to men. Additionally, variations in entrepreneurial orientation across academic disciplines were observed, with students in Economics and Business Administration displaying higher innovativeness levels. Surprisingly, no significant relationship was found between academic performance and entrepreneurial orientations. The results of this study suggest implications for entrepreneurship education and policy, emphasizing tailored approaches to education, addressing gender disparities, and integrating entrepreneurship into curricula.

Keywords: Kocaeli Youth, Entrepreneurial Mindset, Entrepreneurship, Youth.

Öz

Bu çalışma kapsamında, Kocaeli gençliğinin girişimcilik eğilimi; Kocaeli Üniversitesi öğrencileri üstünde gerçekleştirilen bir çalışma aracılığıyla, cinsiyet, akademik disiplin ve akademik performans noktalarından incelemektedir. Bulgular, girişimcilik eğilimleri bazında önemli cinsiyet farklılıklarını ortaya koymakta olup, kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek risk alma ve yenilikçilik düzeyleri sergilediklerini göstermektedir. Bununla birlikte, girişimcilik yöneliminde akademik disiplinler arasında farklılıklar gözlemlenmiş olup, İktisadi ve İdari Bilimler öğrencilerinin daha yüksek yenilikçilik seviyeleri sergilediği belirlenmiştir. Beklenenin aksine, akademik performans ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu çalışmanın sonuçları; girişimcilik eğitimi ve politikaları için çeşitli öneriler sunmakta, eğitimde özelleştirilmiş yaklaşımların, cinsiyet farklılıklarının ele alınmasının ve girişimciliğin müfredatlara entegre edilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kocaeli Gençliği, Girişimci Zihniyet, Girişimcilik, Gençlik.

1. Introduction

In recent years, scholarly discourse has increasingly highlighted the transformative role of entrepreneurship in stimulating employment and driving economic development, shifting the traditional association of Entrepreneurial Orientation (EO) solely within organizational contexts (Mari et al., 2016; Song and Winkler, 2014; Tödtling and Tripl, 2005; Gorostiaga et al., 2019). This recognition underscores entrepreneurship as a fundamental pillar in local and global market economies, significantly shaping their dynamics and outcomes (Díaz-García et al., 2015; Lindh and Thorgren, 2016; Marques et al., 2018). Moreover, developing entrepreneurial capacities among citizens and organizations has emerged as a critical political agenda for entities such as the European Union and its Member States, with entrepreneurial competence now officially recognized as one of the eight essential competencies for lifelong learning (European Commission, 2019). Aligned with this global trend, the 12th Development Plan of Turkey for 2024-2028 has identified “entrepreneurship and SMEs” as a strategic sector, with a particular emphasis on fostering entrepreneurship (<https://onikinciplan.sbb.gov.tr/>). This policy focus underscores the crucial role of entrepreneurship in driving economic growth and innovation within national contexts.

The entrepreneurial ecosystem within universities serves as a fertile ground for individual student development and broader economic advancement and innovation. Understanding the EOs of university students holds the potential to cultivate an entrepreneurial culture that benefits individuals, organizations, and society at large (Bacigalupo et al., 2016). Frank et al. (2005) highlight the significant influence of educational processes on EO development, emphasizing the need to cultivate entrepreneurial mindsets among students. In today’s dynamic and competitive business environment, nurturing EOs among university students is imperative. With the escalating demand for innovative thinking and entrepreneurial skills, students must acquire theoretical knowledge and gain practical experience in entrepreneurial endeavors to thrive in the evolving landscape of global entrepreneurship.

However, variations in students’ perspectives on entrepreneurship are evident within academic settings. While some students aspire to entrepreneurial careers, others hold negative perceptions of entrepreneurship, attributing societal challenges to it (Engle et al., 2010; Taatila and Down, 2012).

Previous research has revealed disparities in EO across academic disciplines. Scholars such as Abou-Warda (2016) and Chen et al. (1998) argue that individuals with entrepreneurship education exhibit higher entrepreneurial intentions or enhanced self-efficacy in entrepreneurial tasks. Moreover, different vocational populations exhibit distinct working cultures, influencing student cohorts (Knafo and Sagiv, 2001; Sagiv, 2002; Myyry and Helkama, 2001). These disparities extend to the inclination toward entrepreneurship, with business administration students demonstrating heightened EO compared to peers in other disciplines (Franco et al., 2010). Notably, creative arts and design courses boast the highest rates of self-employment (Tackey and Perryman, 1999; Taatila and Down, 2012).

Against this backdrop, this paper aims to explore the EOs of university students, examining the factors shaping their entrepreneurial mindset and skills. Through this examination, we seek to illuminate pathways for cultivating a new generation of entrepreneurial leaders capable of driving economic growth and fostering innovation. This endeavor aligns with the current emphasis on nurturing young entrepreneurs among university graduates, equipping them with the necessary skills to create job opportunities. With these objectives in mind, the present study aims to:

- i-) Compare students’ EO across gender and academic disciplines, and
- ii-) Investigate the association between students’ EO and academic success.

2. Theoretical Background And Hypothesis Development

2.1. Entrepreneurial Orientation

EO is a pivotal concept at both the organizational and firm levels, encompassing the strategic processes that underpin an organization's entrepreneurial decisions and actions (Rauch et al., 2009; Lyon et al., 2000). It is characterized as "a firm's strategic posture towards entrepreneurship," reflecting its transformative nature aimed at achieving competitive superiority (Anderson et al., 2015; Rauch et al., 2009; Dess and Lumpkin, 2005). EO entails critical adjustments, practices, decisions, and procedures to foster entrepreneurial actions and enhance organizational goals and effectiveness (Rauch et al., 2009; Sabahi and Parast, 2020). Through its competitive, independent, proactive, risk-taking, and innovative structure, EO serves as a conduit for sustainable competitive advantage (Covin and Wales, 2019; Rauch et al., 2009; Dess and Lumpkin, 2005).

Despite being originally conceptualized as a construct at the firm level, recent studies suggest that EO can also be considered as an individual-level construct (Robinson and Stubberud, 2014). When examining the EO of individuals, the central inquiry revolves around identifying the personal characteristics or attitudes that predispose individuals to engage in and excel at entrepreneurial endeavors. Trait research on individuals and their inclination towards entrepreneurial activities gained prominence in the 1980s and 1990s, stemming from personality trait research (Lane and Bolton, 2012). For example, Zhao et al. (2011) highlighted openness to experience and conscientiousness as two personality traits associated with entrepreneurial intentions. Harris and Gibson (2008) identified personal control, innovation, self-esteem, and achievement as fundamental attitudes conducive to entrepreneurship.

Various researchers investigating students utilized diverse measures to assess entrepreneurial attitudes, often incorporating a blend of attitude and trait measures, frequently referencing risk-taking and innovativeness (Domke-Damonte et al., 2008; Levenburg and Schwarz, 2008; Macko and Tyszka, 2009). However, some scholars (e.g., Covin & Lumpkin, 2011; Lane and Bolton, 2012) argue that EO at the individual level reflects dispositional elements. Nonetheless, a behavioral perspective suggests that EO primarily manifests through observable actions rather than inherent psychological profiles (Covin & Lumpkin, 2011). Lane and Bolton (2012) contends that entrepreneurs can be recognized by their actions

rather than their traits. This behavioral perspective conceptualizes EO at the individual level as comprising personal characteristics or tendencies that predispose individuals to engage in entrepreneurial activities, particularly in terms of innovativeness, proactiveness, and risk-taking (Kurniawan et al., 2019):

1. **Innovativeness:** Indicates an individual's inclination to introduce novel ideas, products, or services, demonstrating a willingness to challenge existing norms and seek innovative solutions.
2. **Proactiveness:** Refers to the degree to which individuals are proactive in identifying and seizing opportunities, displaying forward-thinking behavior, and taking initiative to effect change.
3. **Risk-taking propensity:** Signifies the willingness to undertake calculated risks in pursuit of entrepreneurial objectives, encompassing a tolerance for uncertainty and a readiness to accept potential failure.

2.2. Gender in Relation to Individual Entrepreneurial Orientation

In recent years, there has been a growing emphasis on exploring the determinants of EO among students, with a particular focus on understanding the impact of gender on this phenomenon. Research investigating the relationship between gender and EO has emerged as a significant area of study, recognizing gender as a salient demographic factor that influences individuals' inclination towards entrepreneurship (Goktan and Gupta, 2015). Gender, intricately linked with self-perception, plays a pivotal role in shaping the EO of both men and women (Covin and Miller, 2014).

However, findings regarding gender differences in EO are mixed. Some studies suggest that men exhibit higher levels of EO compared to women (e.g., Bilić et al., 2011; Kee & Rahman, 2018), while others fail to identify significant gender disparities (e.g., Hunt, 2016; Ogunleye & Osagu, 2014). Moreover, among studies that do report gender differences, variations are observed across different dimensions of EO. For example, many studies indicate that men tend to score higher than women in measures of innovation (Kee & Rahman, 2018; Reyes et al., 2014). Furthermore, research conducted by Marques et al. (2018) and Baliyan & Baliyan (2018) among university students underscores the influential role of gender in shaping EO, highlighting distinct inclinations and tendencies among male and female students. Hence;

H1: The level of EO a) risk taking, b) innovativeness, and c) proactiveness, among university students varies by gender.

2.3. Academic Discipline in Relation to Individual Entrepreneurial Orientation

Concurrently, earlier research has identified significant variations in EOs across different academic disciplines among university students, reflecting the diverse working cultures prevalent in vocational populations. For example, Franco et al. (2010) found that students in business administration exhibit notably higher entrepreneurial tendencies than their peers in other fields, while Tackey and Perryman (1999) observed heightened self-employment rates among students in creative arts and design courses. Moreover, the formation of individual EO (IEO) is intricately linked to entrepreneurial education, with competencies such as innovativeness, risk-taking, and proactiveness recognized as pivotal in shaping students' entrepreneurial mindsets (Bolton and Lane, 2012; Koe, 2016; Covin et al., 2020; Santos et al., 2020; Howard, 2020).

Institutional factors and cultural context also play crucial roles in shaping EO among university students. Business schools are increasingly acknowledged as pivotal institutions for fostering knowledge-based entrepreneurship (Lee and Peterson, 2000). Nevertheless, variations in the extent of entrepreneurial studies across different cultural contexts and disparities between universities and their departments have been identified as influential factors shaping EO (Lee et al., 2005). Despite recent recognition of the impact of cultural differences on EO, there still needs to be a gap in comprehensively exploring this aspect (Abou-Warda, 2015). Addressing this gap is imperative for designing tailored entrepreneurial education programs that account for the unique cultural and institutional contexts of diverse academic disciplines, thereby cultivating an environment conducive to entrepreneurial development among university students. Hence;

H2: The level of EO a) risk taking, b) innovativeness, and c) proactiveness, among university students varies by academic discipline.

2.4. Academic Performance in Relation to Individual Entrepreneurial Orientation

The relationship between university students' academic performance and their EOs represents a crucial area of inquiry, holding significant implications for educational policy and the development of entrepreneurial ecosystems. Despite its importance, relatively few studies have directly investigated the association between EO (EO) and academic performance. Phelan et al. (2013) observed a positive correlation between academic performance and traits such as proactiveness, innovativeness, and autonomy. Conversely, Rivai et al. (2018) reported a positive correlation between academic

performance and EO, while Ramesh et al. (2018) found an inverse relationship between these variables. Additionally, Rivai et al. (2018) highlighted the significant impact of students' academic performance on their EO. Similarly, Gorostiaga et al. (2023) noted that students with higher academic grades exhibited higher levels of EO compared to their lower-performing peers.

Despite these scattered findings, there remains a notable gap in empirical research on this topic, highlighting the need for further investigation. Thus, our study aims to address this gap by examining how the EO acquired by students is associated with their academic grades. Through this inquiry, we seek to provide valuable insights into the interplay between entrepreneurial mindset development and academic achievement, contributing to a deeper understanding of the factors influencing both student success and entrepreneurial endeavors. Hence;

H3: There is a significant relationship between the level of EO a) risk taking, b) innovativeness, and c) proactiveness, among university students and their academic performance.

3. Methodology

3.1. Design and Participants

Research data were collected at Kocaeli University, with the initial step involving contacting student clubs to inform their representatives about the study's aims, objectives, and data utilization, thereby ensuring ethical compliance. The online survey was then emailed to the club representatives, who subsequently disseminated the survey link to their members via social media platforms such as WhatsApp, Instagram, or Facebook. A total of 291 participants completed the survey. Subsequently, incomplete responses lacking essential data were excluded from the analysis, resulting in 287 valid responses for further examination.

Analysis of the demographic profile of the participants, who were sampled via convenience sampling, revealed that the majority, constituting 56.1% (n = 161), were female, with an average age of 19 (± 0.87). Furthermore, 32.4% (n = 93) of the participants were affiliated with medical-related faculties or vocational schools, such as medicine faculty, dentistry faculty, and nursing school, while 71 participants belonged to the engineering faculty. Additionally, 23.3% (n = 67) were from the Faculty of Economics and Business Administration, with the remaining 19.5% representing other faculties. Only 20.6% of the participants (n = 59) reported having an actual work experience, and 15% (n = 43) indicated having an entrepreneur parent in their family.

3.2. Measures

To assess the EOs of university students, a ten-item EO scale was utilized, developed by Lane and Bolton (2012). This scale comprises three dimensions: risk-taking, innovativeness, and proactivity. Innovativeness encompasses four questions, while risk-taking and proactivity consist of three questions each. Representative items include “I tend to act ‘boldly’ in situations where risk is involved” (e.g., risk-taking), “I prefer to try my own unique way when learning new things rather than doing it like everyone else does” (e.g., innovativeness), and “I usually act in anticipation of future problems, needs, or changes” (e.g., proactivity).

Moreover, in order to evaluate the academic performance of university students, participants were requested to furnish their overall grade point (GPO), measured on a 100-point scale.

3.3. Reliability And Validity

A principal factor analysis was conducted on the items to discern the underlying dimensions of the instrument. (see Table 1) Bartlett’s test of sphericity, yielding a value of 1.19E3 ($p < 0.01$), and the computation of Kaiser-Meyer-Olkin statistics, indicating a value of 0.86, affirmed the suitability of the data for factor analysis. Considering the distribution of the Scree-plot, principal component factors with eigenvalues equal to or exceeding one underwent rotation through varimax analysis. The analysis of approximately ten items resulted in three distinct factor groupings, elucidating 68% of the total variance. The factor loading, with the lowest value at 0.59, suggests a robust correlation between the items and their corresponding factor groupings.

Table 1. Factor analysis of EO

	Component		
	1	2	3
Innovativeness			
inno 1	,691		
inno 2	,669		
inno 3	,849		
inno 4	,785		
Risk taking			
rt1			,758
rt2			,750
rt3			,718
Proactivity			
p1		,590	
p2		,864	
p3		,803	

The primary factor, identified as innovativeness, encompasses four items, elucidating 24.97% of the total variance. The secondary factor, termed risk-taking, comprises three items, explaining 22.08% of the total variance. The tertiary factor, denoted as proactivity, encompasses three items, clarifying 21.29% of the total variance.

Furthermore, Cronbach’s alpha coefficient was employed to assess the internal consistency of our measures. The results of the alpha test indicate an alpha coefficient of 0.785 for innovativeness, 0.796 for risk-taking, and 0.778 for proactivity.

3.4. Hypothesis Tests

T-tests and ANOVAs were employed to ascertain discrepancies in means for EO (EO) concerning both gender and academic discipline. Initially, an independent samples t-test was conducted to assess potential disparities in EO levels based on gender (refer to Table 2).

The outcomes of the independent samples t-test revealed significant differences in the scores for both risk-taking ($p < 0.05$) and innovativeness ($p < 0.01$) among participants based on gender. However, the results did not yield empirical evidence supporting a statistically significant difference in proactivity levels across genders. So H1a and H1b are supported while H1 c is not. Notably, the findings indicate that women tend to exhibit higher scores in both risk-taking and innovativeness compared to men.

Table 2. T-test results

EO	Mean		t	P
	Female	Male		
Risk taking	3,7840	3,6161	1.978	0.047
Innovativeness	3,6268	3,2293	3.857	0.000
Proactivity	4,0305	4,046	0.171	0.864

Subsequently, ANOVA was employed to investigate mean disparities across various academic disciplines. Specifically, the examination focused on the association between the level of innovativeness within EO and academic discipline, revealing statistically significant relationships. So H2b is supported while H2a and H2c are not.

To further dissect the differences in means, a post-hoc LSD test was utilized. This test aimed to discern variations in means among students categorized into four groups: i) medical-related faculties or vocational schools (e.g., Medicine Faculty, Dentistry Faculty, Nursing School), ii) Engineering Faculty, iii) Faculty of Economics and Business Administration, and iv) others.

Table 3. ANOVA results

		Sum of squares	df	Mean square	F-ratio	Sign.	Mean	Post-hoc Analysis (LSD)			
								1	2	3	4
Risk-taking	Between groups	0.382	3	0.127	0.174	0.914	1= 3.7133				
	Within groups	206.65	283	0.73			2= 3.6368				
	Total	207.03	286				3= 3.7371				
							4= 3.7024				
Innovativeness	Between groups	13.502	3	4.501	5.907	0.001	1= 3.6694	**	*		
	Within groups	215.61	283	0.762			2= 3.0821	**	*	*	
	Total	229.11	286				3= 3.4085	*	*		
							4= 3.4554	*			
Proactivity	Between groups	2.514	3	0.838	1.448	0.229	1= 3.9713				
	Within groups	163.84	283	0.579			2= 4.1493				
	Total	166.36	286				3= 4.1174				
							4= 3.9167				

Table 3 presents the results of the one-way ANOVA comparison alongside the post-hoc multiple comparison tests (LSD). The analysis reveals notable findings:

- The mean innovativeness scores for students in medical faculties and related schools were significantly lower than those for students in the Faculty of Economics and Business Administration and even Engineering Faculty.
- Conversely, students in the Faculty of Economics and Business Administration exhibited significantly higher innovativeness scores compared to all other student groups.
- Engineering students displayed statistically higher innovativeness scores than medical students; however, their scores were lower than those of students in the Faculty of Economics and Business Administration.
- The remaining students demonstrated statistically lower innovativeness scores compared to those in the Faculty of Economics and Business Administration.

Not: **: $p < 0.01$, *: $p < 0.05$, 1: students of faculty of economics and business Administration, 2: students of medical-related faculties or vocational schools, 3: students of engineering faculty, and 4: others

A correlation analysis was additionally carried out to investigate the interrelationships between the academic performance of university students and the dimensions of EO (EO), namely risk-taking, innovativeness, and proactivity. The findings of the Pearson correlation analysis yielded no empirical evidence supporting a correlation between any dimension of EO and academic performance. Consequently, H3 is not substantiated.

Table 4. Correlation analyses

Relationship	r	P
Risk-taking<-->Academic perf.	0.007	0.907
Innovativeness<-->Academic perf.	0.013	0.826
Proactivity<-->Academic perf.	-0.007	0.901

4. Discussion

This paper provides valuable insights into university students' EOs (EO), with a particular focus on gender, academic discipline, and academic performance. By examining factors that influence students' entrepreneurial mindsets and skills, the study contributes to understanding how universities can foster entrepreneurship among their student populations. Here, we discuss the essential findings and implications of the research.

First, we examine the role of gender for EO within university students. The results show significant differences in EOs between male and female students. Specifically, women tended to exhibit higher risk-taking and innovativeness levels than men. This finding challenges traditional stereotypes and underscores the importance of addressing gender disparities in entrepreneurial education and support programs. By recognizing and encouraging the entrepreneurial potential of all students, regardless of gender, universities can contribute to creating a more inclusive and diverse entrepreneurial ecosystem.

Second, this research also revealed variations in EOs across different academic disciplines. Students in the Faculty of

Economics and Business Administration demonstrated significantly higher levels of innovativeness than students in other fields. This finding highlights the influence of educational and institutional factors on students' entrepreneurial mindsets. Tailoring entrepreneurship education programs to suit the unique characteristics and needs of students in diverse academic disciplines can enhance their entrepreneurial capabilities and foster a culture of innovation across the university.

Finally, contrary to expectations, the study did not find a significant relationship between students' academic performance and EOs. Academic success may not necessarily correlate with entrepreneurial mindset development. However, further research is needed to explore the complex interplay between academic achievement and entrepreneurial behavior among university students.

4.1. Implications for Entrepreneurship Education and Policy

The findings of this study have several implications for entrepreneurship education and policy. First, universities should adopt tailored approaches to entrepreneurship education that consider students' diverse backgrounds, interests, and aspirations across different disciplines. Universities can better prepare students for entrepreneurial careers and endeavors by providing interdisciplinary and experiential learning opportunities.

Second, initiatives aimed at promoting entrepreneurship should actively address gender disparities and encourage the participation of underrepresented groups in entrepreneurship. This may involve implementing mentorship programs, networking opportunities, and financial support

mechanisms specifically designed for women and other marginalized groups.

Third, policymakers and university administrators should prioritize integrating entrepreneurship education into the curriculum and co-curricular activities. By fostering an entrepreneurial mindset among students, universities can contribute to developing a more innovative and resilient workforce, thereby driving economic growth and societal progress.

4.2. Limitations and Future Directions

Despite its contributions, the study has some limitations that warrant consideration. Using convenience sampling may limit the generalizability of the findings beyond the sampled population at Kocaeli University. Future research could employ a more representative sampling strategy to enhance the external validity of the findings.

Additionally, the study focused primarily on individual-level EOs. It did not explore contextual factors influencing students' entrepreneurial behaviors, such as family background, cultural norms, and institutional support structures. Future research could adopt a more holistic approach to examine the multifaceted determinants of entrepreneurial activity among university students.

4.3. Conclusion

In conclusion, this study sheds light on the EOs of university students and the factors that shape them. By understanding students' unique challenges and opportunities, educators, policymakers, and stakeholders can work together to create a supportive ecosystem that nurtures entrepreneurship and innovation, ultimately driving economic and social development.

References

- Abou-Warda, S. H. (2015). EO in Business Schools. *International Journal of Educational Management*, 29(2), 192-212. doi:10.1108/ijem-11-2013-0165
- Anderson, B. S., Kreiser, P. M., Kuratko, D. F., Hornsby, J. S., & Eshima, Y. (2015). Reconceptualizing Entrepreneurial Orientation. *Strategic Management Journal*, 36(10), 1579-1596.
- Bacigalupo, M., Kamylyis, P., Punie, Y., & Van den Brande, G. (2016). *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework (Informe n° EUR 27939 EN)*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2791/593884>.
- Baliyan, S. P., & Baliyan, P. S. (2018). Socio-economic Factors as Predictors of Undergraduate Students' Attitude Towards Entrepreneurship in Botswana. *Journal of Entrepreneurship and Business Innovation*, 5(1), 43-58.
- Bilić, I., Prka, A., & Vidović, G. (2011). How Does Education Influence Entrepreneurship Orientation? Case Study of Croatia. *Management: Journal of Contemporary Management Issues*, 16(1), 115-128.
- Chen, C. C., Green, P. G. and Crick, A. (1998), "Does Entrepreneurial Self-Efficacy Distinguish Entrepreneurs From Managers?", *Journal of Business Venturing*, Vol. 13 No. 4, pp. 295-316.

- Covin, J. G., & Lumpkin, G. T. (2011). Entrepreneurial Orientation Theory and Research: Reflections on A Needed Construct. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(5), 855-872.
- Covin, J. G., & Miller, D. (2014). International Entrepreneurial Orientation: Conceptual Considerations, Research Themes, Measurement Issues and Future Research Directions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 38(1), 11-44.
- Covin, J. G., & Wales, W. J. (2019). Crafting High-Impact Entrepreneurial Orientation Research: Some Suggested Guidelines. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 43(1), 3-18.
- Covin, J. G., Rigtering, J. C., Hughes, M., Kraus, S., Cheng, C. F., & Bouncken, R. B. (2020). Individual and Team Entrepreneurial Orientation: Scale Development and Configurations for Success. *Journal of Business Research*, 112, 1-12.
- Dess, G., & Lumpkin, G. T. (2005). Entrepreneurial Orientation as a Source of Innovative Strategy. *Innovating Strategy Process*, 1, 3-9.
- Díaz-García, C., Sáez-Martínez, F., & Jiménez-Moreno, J. (2015). Assessing the Impact of the “Entrepreneurs” Education Programme On Participants’ Entrepreneurial Intentions. *RUSC. Universities and Knowledge Society Journal*, 12(3), 17-31.
- Domke-Damonte, D., Faulstich, J. A., & Woodson III, W. (2008). Entrepreneurial Orientation in a Situational Context: Comparisons between Germany and the United States. *Journal of Business Strategies*, 25(1), 15-30.
- Engle, R. L., Dimitriadi, N., Gavidia, J. V., Schlaegel, C., Delanoë, S., Alvarado, I., et al. (2010). Entrepreneurial Intent. A Twelve - Country Evaluation of Ajzen’s Model of Planned Behavior. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 16(1), 35-57.
- European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. (2019). Key Competences for Lifelong Learning, Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.27>.
- Fayomi, E. J., & Fields, Z. (2016). Cross-Disciplinary Approach and EO in Nigerian Universities: A Conceptual Framework. *Journal of Contemporary Management*, 13(1), 926-953.
- Franco, M., Haase, H. & Lautenschläger, A. (2010). Students’ Entrepreneurial Intentions: An Inter-Regional Comparison. *Education + Training*, 52(4), 260-275.
- Frank, H., Korunka, C., Lueger, M., & Mugler, J. (2005). Entrepreneurial Orientation and Education in Austrian Secondary Schools: Status Quo And Recommendations. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 12(2), 259-273.
- Goktan, A. B., & Gupta, V. K. (2015). Sex, Gender and Individual Entrepreneurial Orientation: Evidence from Four Countries. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 11(1), 95-112. <http://doi.org/10.1007/s11365-013-0278-z>.
- Gorostiaga, A., Aliri, J., Balluerka, N., & Lameirinhas, J. (2023). Assessment of EO and its Relationship with Gender and Academic Performance. *Educación XXI*, 26(2), 323-350.
- Gorostiaga, A., Aliri, J., Ulacia, I., Soroa, G., Balluerka, N., Aritzeta, A., & Muela, A. (2019). Assessment of Entrepreneurial Orientation in Vocational Training Students: Development of a New Scale and Relationships with Self-Efficacy and Personal Initiative. *Frontiers in Psychology*, 10, 1125.
- Harris, M., & Gibson, S. (2008). An Examination of the Entrepreneurial Attitudes of US versus Chinese Students. *American Journal of Entrepreneurship*, 1(1), 1.
- Howard, M. C. (2020). Using the HEXACO-100 to Measure Individual Entrepreneurial Orientation: Introducing the HEXACO-IEO. *Journal of Business Venturing Insights*, 13, e00163.
- <https://onikinciplan.sbb.gov.tr/12>. Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı.
- Hunt, K. A. (2016). Individual Entrepreneurial Orientation, Gender, and Involvement in Entrepreneurial Activities: A Study of Faculty at Pennsylvania’s Public Universities (Doctoral Dissertation, Grand Canyon University).
- Kee, D., & Rahman, N. (2018). Effects of Entrepreneurial Orientation on Start-up Success: A Gender Perspective. *Management Science Letters*, 8(6), 699-706.
- Knafo, A. & Sagiv, L. (2001). Values and Work Environment: Mapping 32 Occupations. *European Journal of Psychology of Education*, XIX, 255-273
- Koe, W. L. (2016). The Relationship Between Individual Entrepreneurial Orientation (IEO) and Entrepreneurial Intention. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 6, 1-11.
- Kurniawan, J. E., Setiawan, J. L., Sanjaya, E. L., Wardhani, F. P. I., Virlia, S., Dewi, K., & Kasim, A. (2019). Developing a Measurement Instrument for High School Students’ Entrepreneurial Orientation. *Cogent Education*, 6(1), 1564423.
- Lane, D. L. B. M. D., & Langkamp Bolton, D. (2012). Individual Entrepreneurial Orientation: Development of a Measurement Instrument. *Education + Training*, 54(2/3), 219-233.
- Lee, S. M., & Peterson, S. J. (2000). Culture, Entrepreneurial Orientation, and Global Competitiveness. *Journal of World Business*, 35(4), 401-416.
- Lee, S., Chang, D., & Lim, S. (2005). Impact of Entrepreneurship Education: A Comparative Study of the US and Korea. *The International Entrepreneurship and Management Journal*, 1(1), 27-43. [doi:10.1007/s11365-005-6674-2](https://doi.org/10.1007/s11365-005-6674-2).
- Levenburg, N. M., & Schwarz, T. V. (2008). Entrepreneurial Orientation among the Youth of India: The Impact of Culture, Education and

Environment. *The Journal of Entrepreneurship*, 17(1), 15-35.

- Lindh, I., & Thorgren, S. (2016). Critical Event Recognition: An Extended View of Reflective Learning. *Management Learning*, 47(5), 525-542.
- Lyon, D. W., Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (2000). Enhancing Entrepreneurial Orientation Research: Operationalizing and Measuring a Key Strategic Decision Making Process. *Journal of Management*, 26(5), 1055-1085.
- Macko, A., & Tyszka, T. (2009). Entrepreneurship and Risk taking. *Applied Psychology*, 58(3), 469-487.
- Mari, M., Poggesi, S. and De Vita, L. (2016), "Family Embeddedness and Business Performance: Evidences from Women-owned Firms", *Management Decision*, Vol. 54 No.2, pp. 476-500.
- Marques, C.S., Santos, G., Galvão, A., Mascarenhas, C., & Justino, E. (2018). Entrepreneurship Education, Gender and Family Background as Antecedents on The EO of University Students. *International Journal of Innovation Science*, 10(1), 58-70.
- Myyry, L., & Helkama, K. (2001). University Students' Value Priorities and Emotional Empathy. *Educational Psychology*, 21(1), 25-40.
- Nikitina, T., Licznarska, M., Ozoliņa-Ozola, I., & Lapina, I. (2023). Individual EO: Comparison of Business and STEM Students. *Education+ Training*, 65(4), 565-586.
- Ogunleye, A. J., & Osagu, J. C. (2014). Self-efficacy, tolerance for ambiguity and need for achievement as predictors of entrepreneurial orientation among entrepreneurs in Ekiti state, Nigeria. *European Journal of Business and Management*, 6(17), 240-250.
- Phelan, S. E., Johnson, A. T., & Semrau, T. (2013). Entrepreneurial Orientation in Public Schools: The View from New Jersey. *New England Journal of Entrepreneurship*, 16(1), 19-30.
- Rahim, H. L., Salamun, N. A., & Abidin, Z. Z. (2015). The Influence of EO towards Academic Grades.
- Ramesh, N., Sagar, M. P., Yadav, R., Pathade, S. S., & Pordhiya, K. I. (2018). Correlation between Socio-personal Variables and Entrepreneurial Orientation among Agriculture and Animal Sciences Undergraduates. *International Journal of Current Microbiology and Applied Sciences*, 7(1), 3180-3185.
- Rauch, A., Wiklund, J., Lumpkin, G. T., & Frese, M. (2009). Entrepreneurial Orientation and Business Performance: An Assessment of Past Research and Suggestions for the future. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 761-787.
- Reyes Recio, L. E., Pinillos Costa, M., & Soriano-Pinar, I. (2014). Gender Differences in Entrepreneurial Orientation. *ESIC Market*, 149.
- Rivai, H. A., Negara, C. K., & Lukito, H. (2018). The Entrepreneurial Traits as Moderating Variable in the Relationship between Academic Performance and Entrepreneurial Orientation of University Students: A Study in Indonesia Higher Education Context. *Indian Journal of Public Health Research & Development*, 9(12).
- Robinson, S., & Stubberud, H. A. (2014). Elements of Entrepreneurial Orientation and their Relationship to Entrepreneurial Intent. *Journal of Entrepreneurship Education*, 17.
- Sabahi, S., & Parast, M. M. (2020). The Impact of Entrepreneurship Orientation on Project Performance: A Machine Learning Approach. *International Journal of Production Economics*, 226, 107621.
- Sagiv, L. (2002). Vocational Interests and Basic Values. *Journal of Career Assessment*, 10, 233-257.
- Santos, G., Marques, C. S., & Ferreira, J. J. (2020). Passion and Perseverance as Two New Dimensions of an Individual Entrepreneurial Orientation Scale. *Journal of Business Research*, 112, 190-199.
- Song, L. and Winkler, C. (2014), "China's Trans-regional Entrepreneurship", *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, Vol. 6 No. 3, pp. 202-222.
- Taatila, V., & Down, S. (2012). Measuring Entrepreneurial Orientation of University Students. *Education+ Training*, 54(8/9), 744-760.
- Tackey, N. D. and Perryman, S. (1999), *Graduates Mean Business: A Study of Graduate Self-Employment and Business Start-Ups*, Grantham Book Services Ltd, Grantham.
- Tödting, F. and Trippel, M. (2005), "One size fits all? Towards a Differentiated Regional Innovation Policy Approach", *Research Policy*, Vol. 34 No. 8, pp. 1203-1219
- Zhao, Y., Li, Y., Lee, S. H., & Bo Chen, L. (2011). Entrepreneurial Orientation, Organizational Learning, and Performance: Evidence from China. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(2), 293-317.

Kocaeli’de Gençlerin Dijitalleşme ve Sosyal Medya Kullanımının Tüketim Davranışları Üzerindeki Etkileri

The Effects of Digitalisation and Social Media Use on Consumption Behaviour of Young People in Kocaeli

Prof. Dr. Ferhat PEHLİVANOĞLU

Kocaeli Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü, Kocaeli, Türkiye

fpehlivanoglu@kocaeli.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6930-0181

Öz

Birleşmiş Milletler genç nüfus yaşını 15-24 yaş aralığı olarak belirlerken, UNESCO 15-25 yaş arası olarak tanımlamıştır. Türkiye’de genel yaklaşım olarak Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği 12-24 yaş arası gençlik dönemi olarak kabul edilirken TÜİK resmi istatistiklerde hesaplama yaparken 15-24 yaş arasını gençlik dönemi olarak kabul etmektedir. Türkiye’de 2023 yılı itibarıyla nüfus artış hızı binde 1,1 olmuştur. Bu oran tüm yılların en düşük nüfus artış hızı olmuştur. Nüfus artış hızı yavaşlamakla birlikte önümüzdeki yıllarda da genç nüfus oranının gelişmekte olan ülkelere göre hala nispeten yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Araştırmalara göre gençler iletişim teknolojilerini artan oranda kullanmaya devam etmekte olup sosyal medya uygulamaları üzerinden iletişim ve tüketim tercihlerini belirlemektedirler. Dijitalleşmenin bir sonucu olarak gençlerin tüketim kültürlerindeki değişimin ne ölçüde boyut değiştirdiğini ortaya koymak bu çalışmanın esas amaçlarından birisidir. Çalışmanın ana evreni olarak Kocaeli ili seçilmiştir. Kocaeli, Türkiye’nin en kalabalık onuncu ili olmasının yanı sıra önemli bir ticaret ve sanayi kenti konumundadır. Ayrıca Kocaeli’de genç nüfus, toplam nüfusun yaklaşık %15’lik kısmını oluşturmaktadır. Bu kapsamda Kocaeli’de yarıların yetişkinleri olan gençlere yönelik belediye, valilik, bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları çeşitli ve önemli faaliyetlerde bulunmaktadır. Çalışmanın sonucunda Kocaeli’de gençlerin dijitalleşme ve sosyal medyaya büyük ölçüde adapte olduğu (% 98,1) ve gençlerin tüketim kararlarının da önemli ölçüde sosyal medya kanallarından etkilendiği bulgusu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Tüketici Davranışı, Gençler, Sosyal Medya, Kocaeli.

Abstract

While the United Nations defines the age of young population as 15-24 years old, UNESCO defines it as 15-25 years old. In Turkey, as a general approach, the age range of 12-24 years is accepted as the youth period as accepted by the United Nations, while TurkStat accepts the age range of 15-24 years as the youth period when making calculations in official statistics. As of 2023, the population growth rate in Turkey was 1.1 per thousand. This rate was the lowest population growth rate of all years. Although the population growth rate is slowing down, it is estimated that the proportion of young population will still be relatively high compared to developing countries in the coming years. According to research, young people continue to use communication technologies at an increasing rate and determine their communication and consumption preferences through social media applications. One of the main objectives of this study is to reveal to what extent the change in the consumption culture of young people has changed as a result of digitalisation. Kocaeli province was selected as the main population of the study. Kocaeli is the tenth most populous province in Turkey and an important trade and industrial city. In addition, the young population in Kocaeli constitutes approximately 15 per cent of the total population. In this context, municipalities, governorships, ministries and non-governmental organisations in Kocaeli are engaged in various and important activities for young people, who are the adults of tomorrow. As a result of the study, it was concluded that young people in Kocaeli are highly engaged in digitalisation and social media.

Keywords: Digitalisation, Consumer Behaviour, Youth, Social Media, Kocaeli.

Giriş

Son yıllarda en fazla ilgi çeken konular arasında internet kullanımı, akıllı cihazların kullanımı, dijital para birimlerinin gelişmesi, yapay zeka ve sosyal medyanın kullanımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısaca içinde bulunduğumuz yüzyıl her geçen gün teknolojik yeniliklerin hayatımızda daha fazla yer almaya başlamasıyla öne çıkmaktadır. Teknolojik yenilikler ise özellikle gençler arasında daha fazla ilgi görmeye devam etmektedir.

Gençler genellikle zamanlarının büyük çoğunluğunu sosyal medyada geçirmektedirler. Bunun sonucunda gençlerin bireysel özelliklerini etkileyebilecek ve hayat tarzını değiştirecek çok sayıda ekonomik ve sosyal durumlar ortaya çıkmaktadır. Geçmişte daha çok yüz yüze iletişim söz konusu iken günümüzde bireyler arası etkileşim sosyal mecralara kaymıştır. Ayrıca gençler sadece dar bir çevrenin davranışını gözlemlemek yerine neredeyse tüm dünyanın davranış kalıbını örnekleyebilmektedir. (Cantürk ve Yüksel, 2020) Günümüzde küçük istisnai gruplar hariç sosyal medyayı reddetmek neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Dijitalleşmenin hem faydaları hem de bir takım zararları olduğunu da birçok bilim insanı kaleme almaya devam etmektedir. Bazı akademik çalışmalarda sosyal medyanın gençlerin kimlik oluşumuna olumsuz etkilerinin olabileceği sonucuna bile varılmıştır. Öyle ki bazı gençler sosyal medya da sahte hesaplar açarak kendisini olmadığı yönleri ile gösterip, ifade etmek istediği davranış kalıbına geçebilmektedir. Ayrıca yine sosyal medyanın güvenlik anlamında sakıncalarının olduğu ve mahremiyet duygusunun gelişmesini engellemeye yönelik çok fazla bulgu elde edilmiştir. Gençlerin onaylanma ve kabullenilme dönemlerinde sosyal medya içinde olmaları onların kandırılmalarına yol açabilmekte ve yanlış bilgiler ile bilgi kirliliği oluşabilmektedir. Tüm bu negatif durumların aksine gençler küresel dünyada olup bitenler hakkında anında haberdar olabilmekte, bilgiye daha hızlı ulaşmakta, iletişim hız kazanmakta ve yeni bilgilere ulaşarak eğitimlerine olumlu katkılar da yapabilmektedirler. Gençler sosyal medyada kendilerini daha rahat ifade edebilmekte oranının oluşturduğu ifade özgürlüklerinden yararlanmaktadırlar (Şener ve Yiğit, 2021).

RTÜK 2022 yılında gençlerin medya kullanımı ve dijital okuryazarlık araştırması yapmıştır. Araştırma 26 il ve bu illere bağlı ilçe ve köylerde 15-21 yaş grubu gençleri kapsamaktadır. Örneklem %44,7'sini kadınlar ve % 55,3'ünü erkekler oluşturmuştur. Araştırmada yer alan bireylerin %40,3'ü 15-18, %59,7'si ise 19-21 yaş aralığındadır. Raporda gençlerin %78,9'unun yeni bir teknolojik ürünü kullanmayı kolayca öğrenmeyi başardıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan gençlerin %35,6'sı düşük, %35'i orta ve %29,4'ü yüksek dijital okuryazarlık düzeyine sahip olarak bulunmuştur. Ayrıca araştırmaya göre internet, televizyon ve dijital yayın platformlarını her gün kullanan gençlerin düşük ve orta dijital okuryazarlık becerisine sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir (RTÜK, 2022).

Dijitalleşme; bulut bilişim, sosyal teknoloji ve nesnelerin interneti gibi bilgi teknolojisi platformlarının entegrasyonu şeklinde gerçekleşir. Dijital dönüşüm hızla gelişen teknolojilerin meydana getirdiği sayısallaştırma ve dijitalleşmenin toplumsal hayatı ekonomik ve sosyal açıdan etkilemesi olarak ifade edilmektedir (Ballı, 2022).

Tüketim insan ihtiyaçlarını hem maddi hem de manevi anlamda karşılanarak hayatın devam etmesini sağlayan önemli bir konudur. Temel ihtiyaçlar insanların hayatta kalması için olmazsa olmaz gereksinimleri tüketmesidir. Fakat günümüzde bu tarz ihtiyaçların karşılanmasının yanı sıra çevreye ayak uydurma, bireyin kendini ifade edebilmesi, mevcut tüketim trendlerine uyum sağlama, teknolojik yeniliklerden faydalanma gibi güdülerle de tüketim alışkanlıkları değişmiştir. Özellikle dijital tüketim ve sosyal medya uygulamaları da bu süreci hızlandırmaya devam etmektedir. Bir iki dokunuşla alışverişi daha kolay ve hızlı hale getiren platform veya mobil uygulamalar tüketimi sınırları daha geniş bir yapıya ulaştırmıştır. Ayrıca zamanla teknoloji araçlarının güvenlik sorunları nispeten çözebilmesi, kredi kartı kullanımının yaygınlaşması ile sosyal medyayı tüketim pazarı haline getirmiştir (Çağla, 2017). Gençlerin birbirinden etkilenmesi, teknolojiye çabuk adapte olmaları ise dijital medya ve sosyal medya kullanımının tüketim davranışları üzerindeki etkilerinin araştırılmaya değer konular arasında girmesine yol açmıştır.

1. Dünyada ve Türkiye’de Dijital Yenilikler ve Sosyal Medya Uygulamalarının Kullanımı

Birleşmiş Milletler Raporlarına göre Ocak 2024 itibariyle dünya nüfusu yaklaşık 8,8 milyar kişi olmuştur. Küresel nüfus bir önceki yıla göre %0,9 oranında artmıştır. Tekil cep telefonu kullanımı 2024 itibariyle yaklaşık 5,61 milyar kişi olmuştur. Yani dünya nüfusunun %69,4’ü mobil cihaz kullanmakta ve 2023 yılına göre bu sayı %2,5 oranında artmıştır. Dünyadaki tüm insanların %66’sından fazlası internet kullanmakta ve internet kullanıcı sayısı 5,35 milyar kişiye ulaşmıştır. İnternet kullanımı ise 2024 yılında bir önceki yıla göre %1,8 oranında artmıştır. Küresel anlamda aktif sosyal medya kullanıcı sayısının 5 milyar sınırını geçtiği ifade edilmektedir. Başka bir ifade ile sosyal medya kullanım oranı toplam dünya nüfusunun %62,3’ünü geçmiştir. Bu alanda ise 2023 yılından 2024 yılına gelindiğinde artış oranı yaklaşık %5,6 olarak gerçekleşmiştir. Yani son yıllarda hem dijital teknoloji kullanımı hem de sosyal medya kullanımı artmaya devam etmektedir (wearesocial.com/uk/).

Birleşmiş Milletlerin son raporunda bahsedildiği gibi sosyal medya kullanımı 50 yıllık bir geçmişe sahip olmakla birlikte esas olarak 2004 yılında Facebook şirketinin kuruluşundan itibaren hızla artmıştır. GWI tarafından yapılan bir araştırmaya göre ortalama bir sosyal medya kullanıcısı bir günde yaklaşık 6 saat 40 dakikasını internette çevrimiçi olarak dijital ortamlarda geçirmektedir. Elbette ülkelerin kültürel farklılıkları ve teknolojik alt yapı seviyeleri bu ortalama kullanım süresini değiştirmektedir fakat kültürel farklılığı doğrudan ölçebilecek bir değişken bulmak da esasında çok kolay değildir.

Tüm yaş gruplarında sohbet ve mesajlaşma uygulamaları daha popüler sosyal medya alanlarıdır. We Are Social Platformu araştırmalarına göre 16-64 yaş arası tüm internet kullanıcılarının %94,7’si son bir ayda bu uygulamalardan birisini kullandığını ifade etmişlerdir. Dijital teknoloji kullanımında sosyal ağlar ikinci sırada, arama motorları üçüncü sırada, alışveriş uygulamaları dördüncü sırada, haritalar ve park uygulamaları ise beşinci sırada yer almıştır (wearesocial.com/uk/).

Türkiye’de ise dijital teknolojilerin kullanımı ile ilgili sistemik ve kapsamlı bir araştırma genellikle bulunmamasıyla birlikte uluslararası standartlarda söz konusu çalışmaları düzenli olarak yapmakta olan bazı internet siteleri mevcuttur. Bunların başında We Are Social sitesinin yıllık raporları önemli oranda takip edilmektedir. Söz konusu

sitenin 2024 yılı itibariyle Türkiye raporundaki temel bulgular şu şekildedir:

Türkiye 2024 yılı Ocak ayı itibariyle internet penetrasyonu %86,5 olmakla birlikte toplamda 74,41 milyon internet kullanıcısı vardır. Türkiye’de yaklaşık 57,50 milyon sosyal medya kullanıcısı olmakla birlikte nüfusun %66,8’i sosyal medya kullanmaktadır. Bununla birlikte 2024 yılı itibariyle 80,69 milyon hücresel mobil bağlantı sayısına ulaşılmış olup nüfusun %93,8’ine denk gelmektedir. Ocak 2024 itibariyle Türkiye’de toplam nüfus 86,04 milyon kişiye ulaşmış olup nüfusun %49,9’u kadın ve %50,01’i erkektir. Nüfusun %77,6’sı kentte geri kalan %22,4’ü ise kırsal kesimde yaşamaktadır. Türkiye nüfusunun ortanca yaşı 32’dir. Nüfusun yaklaşık %27,7’si 15-24 yaş aralığında bulunmaktadır. Nüfusun sadece %9,1’i 65 yaş ve üzerindedir.

Türkiye’de internet kullanımı 2023 yılından 2024 yılına gelindiğinde 390 bin kişi yani %0,5 oranında artmıştır. Meta’nın reklam kaynaklarında yayınlanan veriler, Facebook’un 2024 yılı başında Türkiye’de 34,35 milyon kullanıcıya sahip olduğunu göstermektedir. Google’ın reklam kaynakları, YouTube’un 2024 yılı başında Türkiye’de 57,50 milyon kullanıcısı olduğunu belirtmektedir. Meta’nın reklam araçlarında yayınlanan rakamlar, Instagram’ın 2024 yılı başında Türkiye’de 57,10 milyon kullanıcıya sahip olduğunu ortaya koymuştur. ByteDance’ın reklam kaynaklarında yayınlanan rakamlar, TikTok’un 2024 yılı başında Türkiye’de 18 yaş ve üzeri 37,73 milyon kullanıcıya sahip olduğunu açıklamıştır. Meta’nın reklam kaynaklarında yayınlanan veriler, Facebook Messenger’daki reklamların 2024 yılı başında Türkiye’de 15,45 milyon kullanıcıya ulaştığı bulgusunu sunmaktadır. LinkedIn’in reklam kaynaklarında yayınlanan rakamlar, 2024 yılı başında LinkedIn’in Türkiye’de 16 milyon üyesi olduğunu göstermektedir. Snap’in reklam kaynaklarında yayınlanan verilere göre, Snapchat’in 2024 yılı başında Türkiye’de 15,40 milyon kullanıcıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. X’in (Twitter) reklam kaynaklarında yayınlanan rakamlar, X’in 2024 yılı başında Türkiye’de 20,67 milyon kullanıcısı olduğunu göstermektedir. Ayrıca Bu rakam, X’in Türkiye’deki reklam erişiminin o dönemdeki toplam nüfusun yüzde 24,0’üne denk geldiği anlamına geliyor.

TÜİK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasına göre 2023 yılında evden internete erişim oranı %95,5 oranında gerçekleşmiştir. 16-74 yaş arası internet kullanım oranı ise %87,1’dir. İnternet üzerinden kişisel kullanım amacıyla mal veya hizmet satın alma ya da sipariş etme (e-ticaret) oranı 2022 yılında %46,2 iken 2023 yılında %49,5 olmuştur. Cinsiyete

göre internet üzerinden mal veya hizmet satın alma ya da sipariş etme oranı erkeklerde %52,4 iken kadınlarda %46,6 oldu. 2023 yılında internet üzerinden mal veya hizmet satın alan ya da sipariş veren bireylerin %75,5'i giysi, ayakkabı ve aksesuar satın almışlardır. Bunu %47,6 ile restoranlar, fast food zincirleri ve catering hizmetlerinden yapılan teslimatlar, %37,1 ile mağazalardan veya yemek kiti sağlayıcılarından alınan yiyecek veya içecekler, %32,2 ile kozmetik, güzellik ve sağlık ürünleri ve %28,8 ile temizlik ürünleri ve kişisel hijyen malzemeleri takip etmiştir. Ayrıca bireylerin en çok kullandığı sosyal medya ve mesajlaşma uygulamaları %84,9 ile WhatsApp, %69,0 ile YouTube ve %61,4 ile Instagram olmuştur. Cinsiyete göre en çok kullanılan sosyal medya ve mesajlaşma uygulamaları incelendiğinde; erkeklerin %88,7 ile WhatsApp, %72,6 ile YouTube ve %63,5 ile Instagram'ı kullandığı görülürken, kadınların %81,1 ile WhatsApp, %65,4 ile YouTube ve %59,3 ile Instagram uygulamalarını kullandığı ifade edilmiştir (TÜİK, 2023).

Türkiye'de yaklaşık olarak 53 milyon sosyal medya kullanıcısı günlük ortalama 7,5 saatini internette geçirmektedir. Bu sürenin yaklaşık 3 saati ise sosyal medya kullanımında geçirildiği açıklanmıştır. 15-24 yaş arası gençlerin ise internette geçirdikleri vaktin yaklaşık olarak 4,5 saatini sosyal medya da geçirdikleri görülmektedir. Gençler en fazla Youtube, Instagram ve Whatsapp uygulamalarını kullandıklarını ifade etmektedirler.

2. Kocaeli'de Gençlerin Durumu

Kocaeli'nin ekonomik faaliyetleri arasında sanayinin payı %51 olup yüzölçümü olarak nispeten küçük olmasına rağmen Türkiye ekonomisine katma değeri oldukça büyük bir ildir. Kocaeli'nin iklimi ve toprak yapısı tarıma elverişli olmasına rağmen tarım alanları düşüktür. Şehirde tarıma elverişli alanlar sanayiye tahsil edilmiştir. Bu durum Marmara bölgesi içinde hızla önemli bir yer edinen sanayileşme olgusunun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kocaeli Türkiye'nin ekonomik anlamda en büyük İli olan İstanbul'a komşu olması dolayısıyla da önemli bir merkez şehir görevi yürütmektedir. İzmit Körfezi doğal bir liman görevi yapmakta kara, hava ve deniz ulaşımıyla da cazibe merkezi olmuştur. 1960'lı yıllardan sonra Kocaeli'de sanayi yatırımları hızlanmaya başlamış ve günümüzde 13 adet organize sanayi bölgesi 2 adet serbest bölge 5 adet teknopark ve 2 adet üniversiteye ev sahipliği yapmaktadır. Kocaeli'de yatırımların bu denli artmış olmasının temel nedeni lojistik avantajı ile Avrasya güzergahı üzerinde yer almasıdır. 2023 itibarıyla 35 liman ve iskele bulunan Kocaeli yerli ve yabancı yatırımcıları bünyesine katmaya devam etmektedir. (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2019).

TÜİK verilerine göre Şubat 2024 itibarıyla Kocaeli'de 12 ilçe ve belediye ile bu belediyelere bağlı toplam 472 mahalle yer almaktadır. Türkiye'de eğitim, istihdam, demografi, sosyal güvenlik, sağlık, rekabetçilik, yenilikçilik, finans, yaşam kalitesi gibi veriler kullanılarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yapmış olduğu 2022 yılı illerin sosyo-ekonomik sıralaması çalışması yapılarak tüm ilçeler 6 kategoriye ayrılmıştır. Söz konusu çalışmaya göre Kocaeli'nin iki ilçesi sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında birinci derecede yer almış, 8 ilçesi ikinci derecede, 1 ilçesi 3. derecede ve 1 ilçesi ise 4. derecede yer almıştır. Kocaeli'nin hiçbir ilçesi beşinci ve altıncı kategoride yer almamıştır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022).

Adrese dayalı nüfus sayımı 2023 yılı sonuçlarına göre Kocaeli'de toplam nüfus 2 milyon 102 bin 907 kişi olmuştur. Kocaeli'de 15-24 yaş grubundaki genç nüfus sayısı ise 298 bin 285 kişi olmuştur. Bu verilere göre Kocaeli'de genç nüfus, toplam nüfusun %14,3'ünü kapsamaktadır (Kocaeli.gov.tr, 2024). Bu yaş grubunun Türkiye'deki karşılığı ise %15,6'dır. Yani Kocaeli ili genç nüfus açısından Türkiye ortalaması ile hemen hemen aynı orana sahiptir. Yapılan çalışmalara göre, Türkiye genelinde genç nüfus sayısının 2050 yılına kadar azalan oranda artacağı yönünde tahmin edilmektedir. Yine bazı projeksiyonlara göre 2050 yılından sonra genç nüfus sayısının nispeten azalması beklenmektedir. Kocaeli'de yaşa göre nüfus dağılımına bakıldığında 0-14 yaş arası birey sayısı 467,085 kişi, 15-24 yaş arası birey sayısı 298,285 kişi, 25 yaş ve üzeri birey sayısı ise 1,313,702 kişidir. Ayrıca Kocaeli'deki nüfusun eğitim düzeyi ise aşağıdaki gibidir: (www.endeksa.com).

Kocaeli'de en fazla lise mezunu birey sayısı yaşamakta iken, ikinci sırada ilkököl mezunu ve üçüncü sırada ise ortaokul mezunu birey sayısı yer almaktadır. Üniversite ve sonrası (lisans, yüksek lisans ve doktora) yüksek eğitim alan birey sayısı ise toplamda 337,627 kişi olmakla birlikte ilkököl, ortaokul ve lise eğitimi almış birey sayısı ise 830,455 kişidir. (www.endeksa.com). Ayrıca Kocaeli'de Okul Öncesinde 51.862, İlkokullarda 129.747, Ortaokullarda 119.137, Liselerde 117.856 öğrenci yer almaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 23, şube başına düşen öğrenci sayısı 24 ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısının ise 15'tir. Okul Öncesi okullaşma oranı %96,4, ilkököl okullaşma oranı %95,6, ortaokul okullaşma oranı %96,6, liselerdeki okullaşma oranı %94, tür. 390 Özel okulda 36.461 öğrenci eğitim görmektedir. Liselerde eğitim gören öğrencilerin %37'si Meslek Liselerinde eğitim görmektedir. Mesleki Eğitim Merkezlerinde hem okuyup hem çalışan öğrenci sayısı yaklaşık 10.797 kişiye ulaşmıştır. Avrupa Birliği Projeleri kapsamında Kocaeli, ülke geneli 5 kurum ve 7 Akreditasyon ile Türkiye'nin en çok Akreditasyon alan ili olmuştur. 2022 Erasmus Ana Eylem Programlarında Kocaeli kabul edilen bütçe sıralamasında ise 3. olmuştur. Kocaeli kabul edilen proje sayısında ise 4. olmuştur (Kocaeli Valiliği, 2024).

Türkiye'nin önemli bir sanayi şehri olan Kocaeli'de Büyükşehir Belediyesi Kocaeli Robotik Kodlama Atölyeleri Projesini (KODELİ) hayata geçirerek gençleri gelenekleşmiş sanayiye bilgisayarlaşma yönünde teşvik ederek ileri teknoloji ile donatmayı amaçlamıştır. Söz konusu proje ile fiziki durumu uygun 330 okula Robotik Kodlama Atölyesi kurulmuştur. Bu atölyelerin 147'si lise eğitimi veren okullarda ve 5'i ise bilim sanat merkezi bünyesinde. 2021 yılında 3119 kişi, 2022 yılında 5726 kişi Kocaeli gençlik, bilim ve spor projeleri kapsamında, bilim merkezinden faydalandığı açıklanmıştır. Ayrıca gerek yerel yönetim ve gerekse de merkezi yönetimin düzenlediği kuş akademisi, Akıllı Şehirler, Yapay Zeka Hackatonu, Bilim Şov, Sıfır Atık Festivali Atölye Etkinlikleri, Robotik Yarışmaları, Uygulamalar ve Atölyeler, Engelsiz Bilim gibi farklı alanlarda bilimsel etkinlikler düzenlenmektedir. Gençlere yönelik yapılan projeler kapsamında Kocaeli'de 76 noktada bisiklet park yerleri bulunmaktadır. Kültür Merkezi ve Sanat Galerisi kapsamında 66 merkez bulunmaktadır. Kocaeli'de Akademi Üniversitesi, Dijital Gençlik Çalışmaları, Bilgi Evleri, Akademi Lise, Kılavuz Gençlik Söyleşileri gibi programlar da düzenlenmektedir (Kodeli, 2024).

3. Kocaeli'de Gençlerin Sosyal Medya Kullanımının Tüketim Tercihleri Üzerine Bir İnceleme

3.1. Verilerin İncelenmesi ve Frekans Analizi

Ankete katılan gençlerin demografik özellikleri incelendiğinde katılımcıların %46,1'i (282 kişi) erkeklerden, %53,9'u (330 kişi) kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların tamamı 15-24 yaş grubunda olup bu grup içinde %65'i (398 kişi) 15-19 yaş grubunda olup %35'i (214 kişi) 20-24 yaş grubunda yer almaktadır. Katılımcıların %70,5'i (432 kişi) ilk ve orta öğretim öğrencisi iken, diğer %29,5'i (180 kişi) ise yükseköğrenim öğrencisidir.

Katılımcılara sunulan ankette eğilimleri ortaya koymak amacıyla "Evet" ve "Hayır" şeklinde cevaplanacak bazı sorular sorulmuştur. Bu kapsamda katılımcılara sosyal medya hesaplarını günlük kontrol eder misiniz şeklinde sorulan soruya katılımcıların %80,5'i (493 kişi) "Evet" geri kalan %19,5'i (119 kişi) ise "Hayır" cevabını vermiştir. En az bir tane sosyal medya hesabınız var mı şeklinde sorulan soruya göre katılımcıların %98,1'inin (601) hesabının olduğu diğer %1,8'inin (11) ise hesabının olmadığı anlaşılmıştır. Buna göre gençlerin neredeyse tamamının sosyal medya hesaplarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Katılımcılara sosyal medya kullanırken karşınıza çıkan reklamlara tıklar mısınız şeklinde soru sorulmuştur. Bu soruya

395 katılımcı (%64,5) "Evet" cevabını verirken geri kalan 217 kişi (%35,5) ise "Hayır" yanıtını vermiştir. Gençlerin sosyal medya reklamlarını önemseyemediğini veya en azından görmezden gelmedikleri anlaşılmıştır. Gençlere beğendiğiniz markaların online olarak sunduğu indirim günlerini takip eder misiniz şeklinde soru sorulmuş olup katılımcıların %83,3'ü (510 kişi) "Evet" diğer %16,7'si ise (102 kişi) "Hayır" yanıtını vermiştir. Bu durum gençlerin tüketim kalıplarında sosyal medya etkisinin yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

Katılımcılara kendilerine ait olan en az bir adet bilgisayar, tablet veya telefona sahip misiniz şeklinde bir soru sorulmuştur. Katılımcıların %100'ünün bu soruya "Evet" cevabı verdiği görülmüştür. Bu durumda gençlerin sosyal medya ile karşılaşma olasılıklarının aşırı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Bu soruyu tamamlaması açısından katılımcılara online alışveriş yapmayı tercih eder misiniz şeklinde soru yöneltilmiştir. Katılımcıların %91,1'i online alışveriş tercih ettiğini beyan ederken %8,9'u tercih etmediğini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların %47'si ebeveynlerin kredi kartlarıyla alışveriş yaptıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar ileride çalışma hayatına katıldıklarında kendi harcama imkanlarının olması durumunda online alışverişe devam edecek misiniz şeklinde sorulan soruya göre %99'u "Evet" cevabını vermiştir. Katılımcılara büyük indirim günleri olarak lanse edilen günlerde tüketim yapma istekleri sorulduğunda cevapların %86'sı "Evet" %14'ü ise "Hayır" cevabını vermişlerdir. Bu durum genel eğilim olarak sosyal medyanın gençlerin tüketim üzerinde hızlandırıcı bir etkisinin olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Gençlere arkadaşlarının sosyal medyadan yaptıkları tüketimleri takip edip etmedikleri şeklinde sorulan soruya ise yaklaşık %98'inin "Evet" cevabını verdikleri görülmüştür. Buna göre tüketimde sürü psikolojisinin etkili olduğu görülmekle birlikte gençlerin önceki nesillere göre online tüketim alışkanlıklarının daha yüksek olduğu kanısına varılmıştır.

Anket araştırmasının bir bölümünde katılımcılara çoktan seçmeli olarak cevaplayacakları sorular yöneltilmiştir. Buna göre Kocaeli'de yaşayan ve ankete katılan 15-24 yaş grubu bireylerin %98,4'ünün YouTube, %90,6'sının Instagram, %70,3'ünün X (Twitter), %39,5'inin Facebook, %38,6'sının Tik Tok ve %55,7'sinin LinkedIn hesabının olduğu anlaşılmıştır. Gençler ayrıca ağırlıklı olarak (%97) daha çok video-lu paylaşımları takip ettiklerini ifade etmişler.

Katılımcılara en çok kullandıkları online alışveriş platformunun hangileri olduğu şeklinde bir soru sorulmuştur. Gençlerin %83,1'i Trendyol, %9,2'si Hepsiburada, %4,4'ü Dolap uygulaması ve geri kalan %3,3'ü ise Çiçeksepeti, N11 ve Letgo uygulamalarını kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların en çok hangi kategoride tüketim yaptıkları

sorusunu cevaplamaları istenmiştir. Buna göre katılımcıların %58,6'sı giyim ve ayakkabı, %28,2'si kitap kırtasiye ve elektronik, %6,1'i kozmetik ve bakım ürünleri, %4,3'ü gıda ve yemek ve geri kalan % 2,8'i ise ev eşyaları, otomotiv ve hobi ürünlerini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılara hangi sıklıkla sosyal medya hesaplarınızı kontrol ettikleri sorulmuştur. Bu soruya katılımcıların %58,2'si gün içinde 5 defadan fazla, %32,6'sı 1-3 arası ve geri kalan %9,2'si ise bir kez cevabını vermişlerdir. Bu cevaplara göre gençlerin sıklıkla gün içinde sosyal medya takibi yaptıkları ve büyük oranda da sosyal medya hesaplarına her gün girdikleri sonucuna varılmıştır. Katılımcılara sosyal medyayı en çok kullanma amacınız nedir şeklinde soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya %2,1 iş gereği kullanmak, %71,4 zaman geçirmek, eğlenme amaçlı, %13,7 yeni çıkan ürünleri takip etmek, %2,6 yeni insanlarla takılmak, %1,8 ünlü kişileri takip etmek, %0,4 haber okumak, %6,5 iş başvurusu yapmak veya iş imkânı aramak, % 1,3 alışveriş için indirim kodu almak veya ürün tanıtım reklamlarından haberdar olmak, % 0,2 ise diğer cevabını vermişlerdir.

3.2. Araştırma Yöntemi ile Anket Sorularına Güvenilirlik ve Faktör Analizi

Bu çalışmanın ana evreni 15 Şubat 2024 ve 31 Mart 2024 tarihleri arasında Kocaeli'de yaşayan 15-24 yaş grubuna ait sosyal medya kullanan gençlerden oluşmaktadır. Yüz yüze anket yöntemi kullanılarak 612 kişiden elde edilen bulgular incelenmiştir. Çalışmada sosyal medyanın gençlerin tüketim davranışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada 5'li Likert ölçeği kullanılmış ve sonuçlar SPSS 25 programıyla değerlendirilmiştir. Çalışmada yapılan ölçeğin kendi içinde tutarlılığını ölçmek için Cronbach's Alpha

değerleri kullanılmıştır. Buna göre Cronbach's Alpha 0,912 çıkmış olup (N of items:36) bu sonucun ölçeğin yüksek derecede güvenilir ölçek sınırlarında kaldığını ortaya koymuştur ($0.80 \leq \alpha < 1.00$).

Çalışmada kullanılan teste tabi tutulan verilerin faktör analizine uygunluğunu ölçmek için ise KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett's Testleri kullanılmıştır. Anket çalışmalarında faktör analizi için genellikle KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett's testleri kullanılmaktadır (Kalaycı, 2008). Söz konusu testlerin kullanılma nedeni literatürde yaygın olmasından dolayı araştırmada kullanılan verilerin faktör analizine hangi ölçüde uygun olduğunu ortaya koymaktır. Eğer testlerin değeri 0,50'den yüksek ise faktör analizi sonuçları yüksek oranda yeterli olmadığı, fakat değerin 1,0'dan yüksek olması ise faktör analizinin kullanılan verilere yararlı olduğu şeklinde yorumlanır. Bütün değişkenlerin, KMO testi 0,5'den büyük olması gerekmektedir (Albayrak vd., 2005). Bartlett küresel güç testi sonucu ise, 0,05'ten az olmalıdır. (Albayrak vd., 2005). Çalışmada Kaiser-Meyer-Olkin değeri 0,912; Bartlett's Testi ise 0.00 çıktığından dolayı kullanılan veri setinin faktör analizine uygun olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Bartlett testi, değişkenler arasında ilişki olup olmadığını kısmi korelasyonlar temelinde inceler. Hesaplanan ki-kare istatistiğinin anlamlı çıkması, veri matrisinin uygun olduğunun göstergesidir (Bartlett testi; ki-kare değeri 6758,369 ve df 821'dir).

Sosyal medyanın gençlerin tüketim davranışları üzerindeki etkisine ilişkin yapılan analizler için kullanılan faktör analizlerinin isimleri, KMO değerleri, ortalaması, standart sapması, faktör yükleri aşağıdaki Tablo 1'de gösterildiği gibidir. Tabloda gösterilmiş olan her bir faktörün KMO değeri 0,5'den büyüktür ve faktörler analize uygundur.

Tablo 1: Sosyal Medyanın Gençlerin Tüketim Davranışları Üzerindeki Etkisine Ait Faktör Analizi Tablosu

Faktörler	İfadeler	Ortalama Değer	Standart Sapma	Faktör Yükleri
Online Alışveriş Sitesi Kullanım Etkisi (KMO: 0,934)	*Online alışveriş ile sipariş edilen ürünün hızlı bir şekilde ulaşması, sonraki alışverişimi o markadan ya da siteden yapmamı etkiler.	2,08	,977	,650
	*Online alışveriş sitesini güvenliği çoğu zaman ilk dikkate aldığım konudur.	2,12	1,087	,526
	*Online alışverişlerde havale yerine kredi kartı kullanımım.	2,20	1,158	,611
	*Online alışveriş sitesinin arayüzleri özelinde, kolay bir kullanıma sahip olması daha fazla ürün satın almama neden olur.	2,61	1,069	,436
	*Alışveriş sitesindeki, ürüne yönelik yorumlar kararımın olumlu ya da olumsuz olarak değişmesine yol açar.	2,17	1,042	,374
	*Alışveriş sitelerindeki, satın almak istediğim ürüne ait olan yorumları mutlaka okurum.	1,73	1,081	,356

Faktörler	İfadeler	Ortalama Değer	Standart Sapma	Faktör Yükları
Online Alışveriş Sitesi Kullanım Etkisi (KMO: 0,934)	*Satin almak istediğim ürün hakkında sosyal medyadaki yorumlar kararımı etkiler.	2,05	,954	,338
	*Satin alınan ürünlerin yanında verilen o markaya ait diğer hediye ürünler, bir sonraki alışverişimde tercih etmeme yol açar.	2,57	1,036	,344
	*Sosyal medyada içerik üreticisi olsam deneyip memnun kalmadığım ürünlerin reklamını ve tanıtımını yapmam.	2,18	1,157	,301
Sosyal Medya Reklam Etkisi (KMO: 0,860)	*Hiç kullanmadığım bir markanın ürünün sırf reklamından etkilenmem sonucunda o ürüne reklamdaki dolaylı şans verebilirim.	3,13	1,072	,502
	*Sosyal medya üzerinde verilen giyim, yemek, eşya vb. gibi reklam her zaman ilgimi çeker.	3,04	1,083	,552
	*Sosyal medyada karşıma çıkan reklamların gerçekliğine inanırım.	3,54	,764	,510
	*Sosyal medyada takipte bulunduğum ünlü veya içerik üreticisi kişilerin tavsiye ettikleri ürünlere çoğunlukla güvenirim ve satın almak isterim.	3,01	1,123	,584
	*Sosyal medyada içerik üreticiliği mesleğini geleceğimi mesleği olarak görüyorum.	2,68	1,071	,314
Marka Takibi ve Yorum Geri Bildirimlerinin Etkisi (KMO: 0,807)	*Sosyal medya hesaplarımdan sevdiğim ve çoğunlukla tercih ettiğim markaları takip ederim.	2,71	1,178	,567
	*Takip ettiğim marka hesapların ilk amacı indirimler ve yeni çıkan ürünlerden haberdar olmamı sağlamasıdır.	2,70	1,120	,570
	*Sosyal medya hesaplarımda beğenme ya da beğenmeme durumuma göre ürün hakkında yorumlarımı paylaşıyorum.	3,24	1,130	,560
	*Satin almış olduğum bir ürün konusunda bir şikâyetim olursa; yetkili kişilere sosyal medya aracılığıyla ulaşmaya çalışıp, gerekenin yapılmasını talep ederim.	2,41	1,151	,334
Sosyal Medyanın Ürün Seçimlerine Etkisi (KMO: 0,782)	*Sosyal medya, satın almak istediğim ürüne en hızlı şekilde ulaşma imkanı sağlar.	2,34	1,013	-,752
	*Sosyal medya, satın almak istediğim ürünün bütçeme en uygun olanını bulmamda yardımcı olur.	2,25	1,006	-,740
	*Sosyal medya sayesinde satın almak istediğim ürünle ilgili olarak fiyat performans karşılaştırmasını kolayca yapabiliyorum.	2,15	,854	-,575
	*Sosyal medyadaki ürün tanıtımları, aynı amaca hizmet eden birden fazla ürünleri kısa zamanda görüp onları kıyaslamam konusunda yardımcı olur.	2,46	,870	-,426
Online Alışverişte İndirim/ Kupon Etkisi (KMO: 0,647)	*Sonraki alışverişimde kupon ya da indirim kazanabilmek için çok gerekli olmayan uygun ürünleri satın alabilirim.	3,20	1,081	,550
	*Online alışverişte kargo ücreti yoksa acil ihtiyacım olmayan ürünleri de sepete eklerim.	2,62	1,107	,546
	*Sanal uygulamalarda, yemek siparişlerimin önceliğini; neyi tüketmek istediğimden çok uygulama üzerindeki indirimler ve kuponlar belirler.	2,83	1,108	,570
Alışverişte Tüketim Kararlarının Etkisi (KMO: 0,628)	*Ürünün yanında verilen promosyon ürünü, daha önce memnun kalmamış olsam dahi tercih ederim.	3,45	1,116	,412
	*Uygulamalarda karşıma çıkan özellikle gıda ürünlerine ait olan reklamlar, o ürünü sipariş etmem konusunda tetikleyici olur.	3,15	1,045	,516
	*Çevremdeki birçok kişinin belli bir ürünü tercih etmesi, benim de tüketim davranışımı etkiler.	2,42	1,031	,475
Online Alışveriş ve Ürün İade/Karar Etkisi (KMO: 0,571)	*Online sitede garanti koşulları ve iade durumunun varlığı ürünü talep etmemi etkilemez.	3,53	1,122	,206
	*Satin aldığım ve memnun kalmadığım ürünleri memnun kalmadığım zaman çevremdeki insanlarla paylaşmam ve kararlarımı etkilemesini istemem.	3,35	1,186	,768

Çalışma kapsamında oluşturulan hipotezler şu şekildedir: H1: Gençlerin online alışveriş sitesi kullanım etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır. H2: Sosyal medya reklam etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır. H3: Marka takibi ve yorum geri bildirim etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır. H4: Sosyal medyada ürünlerin seçiminde farkındalık ölçümünde cinsiyete göre farklılık vardır. H5: Sosyal medyanın ürün seçimleri etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır. H6: Online alışverişte indirim/kupon etkilerinde cinsiyete

göre farklılık vardır. H7: Alışverişte tüketim kararları etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır. H8: Online alışveriş ve ürün iade/karar etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır. Ayrıca aşağıdaki Tablo 2'de ise 5'li Likert Ölçeği ile hazırlanmış sorulara bireylerin verdiği cevapların cinsiyete göre dağılımının anlamlı olup olmadığı gösterilmiştir. Örneklem kümesinde, N>50 olduğu için Kolmogorov-Smirnov sınaması uygun görülmüştür ve buna bağlı olarak dağılımın, normal olduğu tespit edilmiştir.

Tablo II: Kolmogorov-Smirnov Testi

	Kolmogorov- Smirnova			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Cinsiyet	,0483	612	,000	,739	612	,000

Çalışmada normallik testi yapılmış ve sig. değeri 0.00 çıkmış olup değerler yukarıdaki Tablo 2'deki gibidir. Bu durumda anlamlı bir farklılığın varlığı kabul edilmektedir. Bundan

sonraki testte bağımsız değişken, cinsiyet değişkeni olarak kullanılmış ve faktör ifadelerine T testi uygulanması uygun görülmüştür.

Tablo III: T Testi Tablosu

İfadeler	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	T	Sd	P
Online alışveriş sitesi kullanım etkisi	Erkek	282	2,3180	,63870	4,318	610	0,000
	Kadın	330	2,1835	,57134			
Sosyal medya reklam etkisi	Erkek	282	3,2032	,63843	3,170	610	0,003
	Kadın	330	3,0813	,61106			
Marka Takibi ve Yorum Geri Bildirimlerinin Etkisi	Erkek	282	3,1436	,74413	3,757	610	0,000
	Kadın	330	2,6210	,71528			
Sosyal medya ürün seçimi farkındalık ölçümü	Erkek	282	3,2614	,73487	6,013	609	0,000
	Kadın	330	2,6804	,62710			
Sosyal medyanın ürün seçimlerine etkisi	Erkek	282	2,4641	,70288	3,664	609	0,000
	Kadın	330	2,1676	,65473			
Online alışverişte indirim/kupon etkisi	Erkek	282	3,0052	,71426	2,545	609	0,006
	Kadın	330	2,7897	,72501			
Alışverişte tüketim kararlarının etkisi	Erkek	282	3,0341	,64331	-0,312	609	0,627
	Kadın	330	3,0485	,60151			
Online alışveriş ve ürün iade/karar etkisi	Erkek	282	3,3201	,84035	-1,876	609	0,036
	Kadın	330	3,5134	,81234			

Yukarıdaki Tablo 3'te de görüldüğü gibi hesaplanmış olan T Testi analizinde; online alışveriş sitesi kullanım etkisi ifadesi (P: 0.000) değerini almıştır. Bu değer $P < 0.05$ olması sebebiyle gençlerin online alışveriş kullanımını cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Buna bağlı olarak hipotez öncesinde kurulan H1 hipotezi kabul edilmiştir. Kadınların ortalaması incelendiğinde; ankette verilen Likert Ölçek cevaplandırmasında kesinlikle katılıyorum ifadesi daha yakın olduğu için, erkeklere göre online alışveriş sitesi kullanımını daha fazladır şeklinde yorumlanabilir.

Sosyal medya reklam etkisi (P: 0.003) değerini almıştır. $P < 0.05$ olduğu için sosyal medyadaki reklamlar kadın erkek cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. H2: Sosyal medya reklam etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır şeklindeki hipotez kabul edilmiştir. Önceki hipoteze benzer şekilde likert ölçek derecelendirmesi dikkate alındığında kadınların erkeklere göre daha fazla sosyal medyadan etkilendikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Marka takibi ve yorum geri bildirimlerinin etkisi ifadesinde (P: 0.000) değeri bulunmuştur. $P < 0.05$ nedeniyle marka takibi ve geri bildirimlerinin etkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. H3: Marka takibi ve yorum geri bildirim etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır hipotezi kabul edilmiştir. Kadınlar ve erkekler arasında; sosyal medyadaki reklamlardan daha fazla etkilenme durumu benzer şekilde yine kadınların daha fazla etki altında olan bir grup olduğu bulgusu elde edilmiştir. Başka bir ifadeyle kadınların, erkeklere göre daha fazla yorum ve geri bildirim yaptığı sonucuna varılmıştır.

Sosyal medyada ürün seçiminde farkındalık ölçümü ifadesine göre (p: 0.00) değeri bulunmuştur. $P < 0.005$ olması sonucu sosyal medyada ürün seçiminde kadın ve erkeklerin farkındalığı arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmaktadır. H4: Sosyal medyada ürün seçiminde farkındalık ölçümünde cinsiyete göre farklılık vardır şeklindeki hipotez kabul edilmiştir. Ortalamalara bakıldığında ise, kadınların

erkeklere göre sosyal medyada ürünlerin seçiminde farkındalığın daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Sosyal medyanın ürün seçimlerine etkisi ifadesinde (p: 0.00) değeri bulunmuştur. $P < 0.05$ olması dolayısıyla; kadın ve erkek grubunun, sosyal medyanın ürün seçimine etkisi ifadesinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna bağlı olarak, H5: Sosyal medyanın ürün seçimleri etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır hipotezi kabul edilmiştir. Sosyal medyanın ürün seçimine etkisi kadınların erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Online alışverişte indirim/kupon etkisi ifadesinin değeri (p:0.006)'dir. $P < 0.05$ olması nedeniyle; online alışverişte indirim ve kupon etkisinin, kadın ve erkek grubu arasında anlamlı bir fark vardır. H6: Online alışverişte indirim/kupon etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır hipotezi kabul edilir ve ortalama değerlerine bakıldığında ise online alışverişlerde indirim ve kupon uygulamalarından kadınların erkeklere göre daha fazla etkilenmekte olduğu söylenebilir.

Alışverişte tüketim kararlarının etkisi ifadesi (p: 0.627) değerini almıştır. $P > 0.05$ olması dolayısıyla; alışverişte tüketim kararları etkisinin kadın ve erkek grubu arasında anlamlı bir farklılık yoktur. H7: Alışverişte tüketim kararları etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır hipotezi reddedilmiştir. Alternatif Hipotez olan, Ha: Alışverişte tüketim kararları etkilerinde cinsiyete göre farklılık yoktur hipotezi ise kabul edilmiştir.

Online alışveriş ve ürün iade/karar etkisi ifadesi (p:0.036) değerini almıştır. $P < 0.05$ olması nedeniyle kadın ve erkek grubu arasında online alışveriş ve ürün iade etkisi arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur. H8: Online alışveriş ve ürün iade/karar etkilerinde cinsiyete göre farklılık vardır hipotezi kabul edilmiştir. Cinsiyetler arasında ortalamalara bakıldığında, online alışveriş ve ürün iade karar etkisinde erkeklerin kadınlara göre daha fazla etkilenmekte olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Tablo IV: Gençlerin Öğrenim Durumu Değişkeni ile ANOVA Testi

İfadeler	Grup	N	Ortalama	Std. Sap	p
Online Alışveriş Sitesi Kullanım Etkisi	İlköğretim	113	2,121	0,613	0,760
	Ortaöğretim	319	2,051	0,742	
	Yüksek Öğretim	180	2,203	0,651	
Sosyal Medya Reklam Etkisi	İlk Öğretim	113	3,178	0,616	0,057
	Orta Öğretim	319	3,231	0,640	
	Yüksek Öğretim	180	2,512	0,467	

İfadeler	Grup	N	Ortalama	Std. Sap	p
Marka Takibi ve Yorum Geri Bildirimlerinin Etkisi	İlk Öğretim	113	2,767	0,746	0,612
	Orta Öğretim	319	2,651	0,761	
	Yüksek Öğretim	180	2,567	0,362	
Sosyal Medyada Ürünlerin Seçiminde Farkındalık Ölçümü	İlk Öğretim	113	2,873	0,710	0,138
	Orta Öğretim	319	3,164	0,814	
	Yüksek Öğretim	180	2,460	1,020	
Sosyal Medyanın Ürün Seçimlerinde Etkisi	İlk Öğretim	113	2,282	0,678	0,414
	Orta Öğretim	319	2,454	1,021	
	Yüksek Öğretim	180	2,516	0,548	
Online Alışverişte İndirim/Kupon Etkisi	İlk Öğretim	113	3,015	0,718	0,445
	Orta Öğretim	319	2,678	0,758	
	Yüksek Öğretim	180	3,021	0,658	
Alışverişte Tüketim Kararlarının Etkisi	İlk Öğretim	113	3,051	0,618	0,065
	Orta Öğretim	319	3,043	0,567	
	Yüksek Öğretim	180	2,317	0,575	
Online Alışveriş ve Ürün İade/Karar Etkisi	İlk Öğretim	113	3,428	0,825	0,406
	Orta Öğretim	319	3,652	0,812	
	Yüksek Öğretim	180	3,246	1,071	

Yukarıdaki Tablo 4 gençlerin öğrenim durumu değişkenine göre hesaplanmış olan Anova Testi analizi sonuçlarını göstermektedir. Online alışveriş sitesi kullanım etkisi ifadesi (P:0,760) değerini almıştır. Buna göre; $P > 0.05$ olması dolayısıyla gençlerin online alışveriş sitesi kullanımı ile öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur, şeklinde bir sonuca varılabilir. Burada temel hipotez olan H1: Gençlerin online alışveriş sitesi kullanım etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık vardır hipotezi reddedilip, alternatif hipotez olan Ha: Online alışveriş sitesi kullanım etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık yoktur hipotezi kabul edilmiştir.

Sosyal medya reklam etkisi (P: 0,057) değerini almıştır. $P > 0.05$ olduğu için sosyal medyadaki reklamların etkisinin öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Temel hipotez olan H2: Sosyal medya reklam etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık vardır hipotezi reddedilip, alternatif hipotez olan Ha: Sosyal medya reklam etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık yoktur hipotezi kabul edilmiştir.

Marka takibi ve yorum geri bildirimlerinin etkisi (P: 0.612) değeri ortaya çıkmıştır. $P > 0.05$ olduğu için marka takibi ve

yorum geri bildirimlerinin etkisinin öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Temel hipotez olan H3: Marka takibi ve yorum geri bildirim etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık vardır hipotezi reddedilip, alternatif hipotez olan Ha: Marka takibi ve yorum geri bildirim etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık yoktur hipotezi kabul edilmiştir.

Sosyal medyada ürün seçiminde farkındalık ölçümü (P:0.138) değerini hesaplanmıştır. Buna göre $P > 0.05$ olduğu için sosyal medyada ürünlerin seçiminde farkındalık ölçümü öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Temel olan H4: Sosyal medyada ürünlerin seçiminde farkındalık ölçümünde öğrenim durumuna göre farklılık vardır. Hipotez reddedilirken, alternatif hipotez olan Ha: Sosyal medyada ürün seçiminde farkındalık ölçümünde öğrenim durumuna göre farklılık yoktur hipotezinin kabul edildiği anlaşılmıştır.

Sosyal medyanın ürün seçimlerinde etkisi (P: 0.414) değerini almıştır. $P > 0.05$ 'ten büyük olduğu için sosyal medyanın ürün seçimlerinde etkisinin öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Temel hipotez olan H5: Sosyal medyanın ürün seçimleri etkilerinde öğrenim durumuna göre

farklılık vardır. Hipotez reddedilirken, alternatif hipotez olan Ha: Sosyal medyanın ürün seçimleri etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık yoktur hipotezi kabul edilmiştir.

Online alışverişte indirim/kupon etkisi (P:0,445) değerini almıştır. $P > 0.05$ olduğu için online alışverişte indirim/kupon etkisinin öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Bu kapsamda temel hipotez H6: Online alışverişte indirim/kupon etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık vardır. Hipotez reddedilirken, alternatif hipotez olan Ha: Online alışverişte indirim/kupon etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık yoktur hipotezi kabul edilmiştir.

Alışverişte tüketim kararlarının etkisi (P:0,065) değerini almıştır. $P > 0.05$ büyük olduğu için alışverişte tüketim kararlarının etkisinin öğrenim durumu arasında anlamlı bir

farklılık yoktur. Temel hipotez olan H7: Alışverişte tüketim kararları etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık vardır hipotezi reddedilirken, alternatif hipotez Ha: Alışverişte tüketim kararları etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık yoktur hipotezi kabul edilmiştir.

Online alışveriş ve ürün iade/karar etkisi (P:0,406) değerini almıştır. $P > 0.05$ ten büyük olduğu için online alışveriş ve ürün iade/karar etkisinin öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Temel hipotez H8: Online alışveriş ve ürün iade/karar etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık vardır şeklindedir ve reddedilmiştir, fakat alternatif hipotez olan Ha: Online alışveriş ve ürün iade/karar etkilerinde öğrenim durumuna göre farklılık yoktur hipotezi kabul edilmiştir.

Sonuç

Teknoloji insan hayatına 2000'li yıllardan sonra çok daha hızlı bir şekilde girmiştir. Akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar, akıllı cihazlar her geçen gün hem sosyal hayatı hem de insan davranışlarını köklü değişikliğe maruz bırakmaktadır. Her ne kadar içinde yaşanılan süreç çoğu zaman fark edilmesi zor olsa da alışkanlıkların değiştiğini gözlemlemek hiç de zor değildir. Örneğin ticaretin yüz yüze yapıldığı pazar alışveriş sistemi çeyrek asır gibi kısa bir sürede bilgisayar ve cep telefonlarından mekan fark etmeksizin yapılan online alışveriş sistemine dönmeye devam etmektedir. Bu durum firmaların hedef kitlesini sınırlar ötesine taşımalarına yol açmış çok sayıda firma online alışveriş platformları üzerinden ürün satışı gerçekleştirmeye başlamıştır.

Başlangıçta güvenlik ve ödeme sistemlerine olan güven kolay kazanılmamış olsa da bu konularda ortaya çıkan teknolojik iyileştirmeler her geçen gün daha fazla insan dijital platformlar, akıllı telefon uygulamaları gibi ortamlardan alışveriş yapmayı kabul etmeye başlamıştır. Özellikle daha yakın dönemde ise gerek küresel ölçekte gerekse de ülkemizde online alışveriş platformları pazar payını artırmaya devam etmektedir. Sosyal medya kullanımının yaygınlaşması ise bireylerin farklı tüketim kalıplarına adapte olmasına ve ihtiyaç duyulmasa bile bazı mal ve hizmetlerin eskisine oranla daha fazla tüketilmesine yol açmıştır. Gençler gerek çağın zorunluluğu olarak gerekse de teknolojik devimlerin içinde doğmuş olmaları nedeniyle söz konusu uygulamaları daha kolay ve pratik bir şekilde kullanmayı başaran bireylerdir. Erken yaşta akıllı telefonlar, bilgisayarlar

ve bir takım mobil cihazların kullanımını öğrenmiş olan genç bireyler söz konusu dijital platformları ve sosyal medya uygulamalarını kullanarak tüketim yapmaya da alışmış durumdadırlar. Bu durum ülkemizde de tüm dünyada olduğu gibi benzer bir eğilim sergilemektedir. Bu kapsamda Türkiye'de sosyal medya kullanımı toplam nüfusun yaklaşık %70'ine ulaşmıştır.

Kocaeli'de sanayinin payı %51 olup, Türkiye ekonomisine katma değeri oldukça büyük bir şehirdir. Marmara bölgesinin önemli bir liman kenti olan Kocaeli, İstanbul'a yakınlığı nedeniyle de önemli bir ticaret merkez şehridir. Bu durumun sonucunda Kocaeli, hem yerli hem de yabancı yatırımcıları il sınırlarına çekmeye devam etmektedir. 2023 yılı verilerine göre Kocaeli'de toplam nüfus 2 milyon 102 bin 907 kişi olup Kocaeli'de 15-24 yaş grubundaki genç nüfus sayısı ise 298 bin 285 kişi olmuştur. Kocaeli'de genç nüfus, toplam nüfusun % 14,3'ünü oluşturmaktadır.

Bu çalışmada Kocaeli'de yaşayan 15-24 yaş grubunu ifade eden gençlerin dijital platformlar ve özellikle sosyal medyanın tüketim davranışları üzerindeki etkisini incelemek temel amaç olmuştur. Bu kapsamda çalışmada toplamda 612 kişiye yüz yüze ve online anket uygulaması yapılarak amaç dahilinde test edilmiştir. Katılımcıların % 46,1'i (282 kişi) erkeklerden, %53,9'u (330 kişi) ise kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %70,5'i (432 kişi) ilk ve orta öğretim öğrencisi iken, diğer %29,5'i (180 kişi) ise yükseköğrenim öğrencisidir. Katılımcıların %91,1'i online alışverişini tercih ettiğini beyan

ederken %8,9'u tercih etmediğini ifade etmiştir. Bireylerin %98,4'ünün YouTube, %90,6'sının Instagram, %70,3'ünün X (Twitter), %39,5'inin Facebook, % 38,6'sının Tik Tok ve % 55,7'sinin LinkedIn hesabının olduğu anlaşılmıştır. Gençler ayrıca ağırlıklı olarak (%97) daha çok videolu paylaşımları takip ettiklerini ifade etmişler.

Gençlerin %83,1'i Trendyol, %9,2'si Hepsi Burada, %4,4'ü Dolap uygulaması ve geri kalan %3,3'ü ise Çiçeksepeti, N11 ve Letgo uygulamalarını kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların en çok hangi kategoride tüketim yaptıkları sorusunu cevaplamaları istenmiştir. Buna göre katılımcıların %58,6'sı giyim ve ayakkabı, %28,2'si kitap kırtasiye ve elektronik, %6,1'i kozmetik ve bakım ürünleri, %4,3'ü gıda ve yemek ve geri kalan %2,8'i ise ev eşyaları, otomotiv ve hobi ürünlerini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Sosyal medya kullanım amacı sorulduğunda katılımcıların; %2'si iş gereği kullanmak, %71,4'i zaman geçirmek, eğlenme amaçlı, %13,7'si yeni çıkan ürünleri takip etmek, %2,6'sı yeni insanlarla takılmak, %1,8'i ünlü kişileri takip etmek, %0,4'ü haber okumak, %6,5'i iş başvurusu yapmak veya iş imkânı aramak, %1,3'ü alışveriş için indirim kodu almak veya ürün tanıtım reklamlarından haberdar olmak ve %0,2'si ise diğer cevabını vermişlerdir.

Çalışma bulgularına göre başlıca politika önerileri şu şekilde olabilir. Kocaeli'nin hali hazırda sahip olduğu sanayi kenti hüviyeti nedeniyle gençlerin eğitim seviyelerinin artırılmasına yönelik vizyonlar oluşturulmalı, özellikle çağımızda yeni gelişen meslek gruplarına yönelik insan kaynağı ihtiyacı dikkate alınarak eğitim programları artırılmalı ve geliştirilmelidir. Hem Kocaeli bünyesindeki üniversite ve yüksekokullar öncülüğünde hem de belediye ve halk eğitim merkezleri öncülüğünde nitelikli eleman ihtiyacının büyük oranda Kocaeli bünyesindeki gençlerden elde edilmesi

sağlanmalıdır. Mevcut çalışanların özlük haklarındaki iyileşmeler göz önüne alınarak Kocaeli'deki gençlerin il bünyesindeki sanayi kuruluşlarında istihdam edilmesi sağlanmalıdır. Özellikle beyin göçünün önüne geçilecek politikalar hızla geliştirilmelidir. Bu kapsamda yapılacak tüm değişiklikler Kocaeli'deki gençlerin istihdamdan daha fazla pay almasına yol açacak ve gençlerin salt tüketici rolünde kalmalarına yol açacaktır.

Kocaeli'de üniversite ve sanayi iş birlikleri daha fazla artırılmalı sanayinin ihtiyacı olan nitelikteki işgücü Kocaeli'deki gençlerin yönlendirilmesi ile sağlam bir altyapıya dönüştürülebilir. Gençlerin Kocaeli'nde istihdamında daha fazla pay alması sağlanabilmesi için Ar-Ge destekleri hem merkezi hem de yerel kurumlar tarafından sağlanmalıdır. Bu kapsamda gençlere ve genç istihdamına önem veren firmalara ekonomik teşvikler artırılmalıdır. Yapılan çalışmalarda gençlerin sosyal medya kullanımı her geçen gün arttığı için özellikle dijital kanallar, mobil uygulamalar, sosyal medya platformları ile gençler yönlendirilmelidir. Bu durumda örneğin Kocaeli'de gençlere yönelik olarak gerek bakanlık ve belediye ile valilik üzerinden gerekse de kalkınma ajansları ve sivil toplum kuruluşları tarafından daha fazla girişimcilik projeleri teşvik edilmeli ve ödüllendirilmelidir. Üniversite iş birlikleri artırılarak girişimcilik eğitimi sayısı artırılmalıdır. Çünkü bu durum gerçekleşirse Kocaeli'deki gençler hızla ilerleyen sosyal medya girişimciliğinde önemli bir aktör olabilirler. Öyle ki bilhassa ortaokul ve lise eğitimi alan gençlere erken dönemde bu eğitimler aralıksız verilmelidir. Gençlerin girişimcilik faaliyetleri konusunda iş kurma süreçlerinin karmaşıklığı göze alındığında yasal mevzuatlarla ilgili danışmanlık birimleri oluşturulabilir. Tüm bu çalışmalar, hem üretim hem de tüketim davranışlarının katma değerini daha yüksek olan bir duruma doğru götürebilecektir.

Kaynakça

- Albayrak A.S., Eroğlu, A., Kalaycı, Ş., Küçükşille, E., Ak, B., Karaatlı, M., Keskin, H.Ü., Çiçek, E.Ü., (2005). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, 1. Baskı, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara.
- Ballı A. (2022). Türkiye'de Digital Dönüşüm ve Girişimcilik, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, Cilt:57, Sayı:1, ss.251-279.
- Cantürk, G. ve Yüksel, İ. (2020). Dijital Medyanın Ortaöğretim Çağındaki Gençlerin Düşünme Biçimleri Üzerindeki Etkileri. Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi, 3(2), 222-243.
- Ceyhan Ç. (2017). Yeni Medya Elektronik Dergi - eJNM September, Cilt: 1, Sayı: 3.
- Endeksa, (2024). <https://www.endeksa.com/tr/analiz/turkiye/kocaeli/demografi>.
- Kalaycı, Ş. (2008). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayıncılık, Ankara.
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, (2024). Gençlik Hizmetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı, <https://veri.kocaeli.bel.tr/dataset/genclik-hizmetleri/resource/af90562a-6330-40b1-834f-217ed0c8c54c>.
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, (2024). <https://veri.kocaeli.bel.tr/dataset/bilim-merkezi-etkinlikleri-katilimci-sayilari>.
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, (2024). <https://veri.kocaeli.bel.tr/dataset/bilim-merkezi-etkinlikleri-katilimci-sayilari>.
- Kocaeli Valiliği, (2024). <http://www.kocaeli.gov.tr/kocaelinin-nufusu-2-milyon-102-bin-907-oldu>.
- Kocaeli Valiliği, (2024). (<http://www.kocaeli.gov.tr/kocaeli-2022-2023-egitim--ogretim-yilina-hazir>).
- Kodeli, (2024). Kocaeli Robotik Kodlama Atölyeleri, <https://kodeli.com.tr/Home/Hakkimizda>.
- Küresel Digital Rapor, (2024). <https://wearesocial.com/uk/blog/2024/01/digital-2024-5-billion-social-media-users/>
- RTÜK (2022). Gençlerin Medya Kullanımı ve Dijital Okuryazarlık Araştırması, (2022), Ankara Arel Görsel Tasarım.
- Şener, S. ve Yiğit B.N. (2021). Sosyal Medyanın Gençlerin Düşünce ve Değerlerine Etkisi. Akademik Platform İslami Araştırmalar Dergisi, Cilt: 5, Sayı:3, 529-553.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, (2019). Kocaeli İl Sanayi Durum Raporu.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, (2022). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE.
- TÜİK (2023). Hanehalkı Bilişim Kullanım Araştırması, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407).
- Wearesocial, (2024). <https://wearesocial.com/uk/>
- Wearesocial, (2024). <https://wearesocial.com/uk/blog/2024/01/digital-2024-5-billion-social-media-users/>

Geleceğe Yatırım Politikaları: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Gençlik Politikalarının Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Deneyimleri ile Analizi

Investing in the Future: An Analysis of Kocaeli Metropolitan Municipality Youth Policies through the Experiences of Kocaeli University Students

Dr. Öğr. Üyesi Cihan Necmi GÜNAL

Kocaeli Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kocaeli, Türkiye

cihan.gunal@kocaeli.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6541-623X

Öz

Yerel yönetimler halka en yakın hizmet birimleri olduklarından halka doğrudan temas edebilen kamu yönetimi birimleridir. Dünya üzerinde çok farklı örgütlenme biçimlerine sahip olan yerel yönetimler Türkiye’de geniş kitlelerce belediyeler olarak bilinirler. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na göre büyükşehir olabilmek için yeterliğine sahip il belediyeleri o ilin tamamında çeşitli kamusal mallar ve hizmetler üretebilir ve politikalar geliştirebilirler. Bu politikalar istihdamdan sağlığa birçok farklı alanda olabilmektedir. Gençlik politikaları da büyükşehir belediyeleri tarafından uygulanan kamu politikalarındandır. Kamu politikası literatürünün ışığında yeniden dağıtıcı politikalar olarak tanımlanabilecek bu politikaların odağında o kentte yaşayan gençlerin gündelik hayatta karşılaştıkları sorunlara çözümler bulunmaktadır. Bu çalışmada da Kocaeli’de yaşayan Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin deneyimleriyle Kocaeli Büyükşehir Belediyesi bünyesinde uygulanan gençlik politikaları analiz edilmiştir. Uygulanan politikaların öğrencilerdeki karşılığının tespiti için üniversite öğrencileri ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır ve bu mülakatların sonuçları MAXQDA ile analiz edilmiştir. Yapılan analizlerin sonucunda Kocaeli’de katılımcılık odaklı politikalarda eksiklik olduğu ve gençlerin bazı politikalara erişimlerinde birtakım problemler yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu eksikliklerin giderilmesi getirilen çeşitli çözüm önerileri yapılan analizlerin bir başka sonucu olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik Politikaları, Yerel Yönetimler, Kamu Politikası, Kamu Politikası Analizi, Yeniden Dağıtıcı Politikalar.

Abstract

As the closest service units to the public, local governments are public administration units that can directly interact with the people. Local governments, which have very different organizational forms worldwide, are widely known as municipalities in Turkey. According to the Metropolitan Municipality Law No. 5216, metropolitan municipalities that meet the criteria can produce various public goods and services and develop policies throughout that province. These policies can cover a wide range of areas from employment to health. Youth policies are also among the public policies implemented by metropolitan municipalities. These policies, which can be defined as redistributive policies in the light of public policy literature, focus on providing solutions to the problems that young people living in that city may face daily. This study analyzes the youth policies implemented by the Kocaeli Metropolitan Municipality through the experiences of Kocaeli University students living in Kocaeli. Semi-structured interviews were conducted with university students to determine the impact of the implemented policies on students, and the results of these interviews were analyzed using MAXQDA. As a result of the analysis, it was determined that there is a lack of participation-focused policies in Kocaeli and that young people experience some problems in accessing certain policies. Another result of the analysis is various solution proposals to eliminate these shortcomings.

Keywords: Youth Policies, Local Governments, Public Policy, Public Policy Analysis, Redistributive Policies.

Giriş

Toplumları canlı organizmalar olarak gören sosyolojik akımları göz önünde bulundurduğumuzda bir ülkedeki gençliğin yalnızca o toplumun yarınları için önemli olduğu düşünülmemelidir. Gençliğin sahip olduğu enerji, yaratıcılık ve azim doğru biçimde beslenir ve desteklenirse, toplumu var olduğu noktadan ileri taşıyabilecek güç de açığa çıkarılmış olacaktır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün de söylediği üzere "Vatanın bütün ümidi ve geleceği size, genç nesillerin anlayış ve enerjisine bağlanmıştır."

Bu olgunun farkında olan yerel yönetimler gençlerin refahı ve gelişimi için kamu politikaları üretirler. Türkiye'de yerel yönetim denilince akla ilk gelen yönetim birimi olan belediyeler de gençler ile ilgili çeşitli politikalar yürütmektedirler. Eğitim, istihdam, spor, kültür, sanat ve sağlık alanlarında geliştirilen bu politikalar o kentteki gençlerin kişisel gelişimlerine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bu politikaların bir başka önemli çıktısı da gençlerin topluma aktif katılımlarının teşvik edilmesidir (Bessant, 2003).

Bu çalışmanın ana araştırma gündemi Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin (KBB) mevcut gençlik politikalarının Kocaeli Üniversitesi öğrencileri tarafından nasıl deneyimlendiğinin analizini yapmaktır. Kamu politikası literatürü incelendiğinde bir kamu politikasının başarılı olarak tanımlanabilmesi için bu politikanın ortaya çıkış nedenini ortadan kaldırması yani bir sorunu çözmesi ve bu politikanın odağındaki kesimlerden bu politikaya bir muhalefetin oluşmaması gerekmektedir (Marsh ve McConnell, 2010; McKay, 2012). Bu sebeple KBB tarafından uygulanan gençlik politikalarının hedef kitlesi olan gençlerin görüşlerinin analizi politikaların başarısını ortaya koyacak ve çalışmanın araştırma gündemine bir yanıt sunulacaktır.

KBB'nin gençlik politikalarının analizi için gerekli olan veri Kocaeli Üniversitesi'nde lisans seviyesinde okuyan, kamu politikaları hakkında dersler almış, Kocaeli ili sınırları içerisinde ikamet eden 13 lisans öğrencisi ile yapılmış yarı yapılandırılmış mülakatlardan elde edilmiştir. Mülakatların 13 katılımcı ile tamamlanmasının nedeni artık sürekli benzer cevapların alınması ve yeni bir veri elde edilememesi yani doygunluğa ulaşılmasıdır. Öğrencilerin ikamet ettiği yerler, yaşları, cinsiyetleri vb. değişkenler göz önünde bulundurulduğunda mülakat sonuçlarının mülakat yapılan kişiye göre adapte edilmesi gerektiğinden yarı yapılandırılmış mülakat bu örneklem için tercih edilmiştir. Toplanan veriler MAXQDA nitel analiz programında araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

Çalışmanın bundan sonraki kısımlarında öncelikle gençlik politikalarının kavramsal çerçevesi sunulmaktadır. Kavramsal çerçevenin paylaşılmasından sonra dünyadan çeşitli örnekler teorinin pratiğe nasıl dönüştürülebildiğini gösterebilmek adına aktarılmaktadır. Dünya örnekleri ile aynı bölümde KBB tarafından uygulanan çeşitli gençlik politikaları, kurum tarafından sunulan dokümanların analizleri ile tespit edilmiştir. Çalışmanın son başlığında da mülakatların analizi ışığında Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin KBB'nin gençlik politikalarındaki deneyimleri tespit edilmiştir.

Gençlik Politikalarının Kavramsal Çerçevesi

Yapılan literatür analizlerinde yerel yönetimlerin gençlik politikalarının değerlendirilmesinde farklı anahtar kavramların

kullanıldığı tespit edilmiştir. Tablo 1 kullanılan farklı çerçeveleri ve bu çerçeveler ile literatüre kazandırılan çalışmaların bir özetini göstermektedir.

Tablo I: Yerel Yönetimlerin Gençlik Politikalarının Analiz Edilmesinde Kullanılan Çerçevesel

Çerçeve	Kullanılan Araştırmalar
Gençlik Gelişim Çerçeveleri	Benson, Scales ve Syvertsen, 2011; Hohenemser ve Marshall, 2002; Vierimaa vd., 2012.
Varlık Bazlı Geliştirme	Rose, 2006
Sosyal Sermaye Teorisi	Jennings vd., 2006; Raffo ve Reeves, 2000
Katılımcılık Teorisi	Bessant, 2003; Bertozzi, 2015

Tüm bu çerçevelerin ve teorilerin bir yerel yönetim biriminin gençlik politikalarında aynı anda mevcut olduğunu düşünmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Yerel bağlam, yapılan bir politikanın ya da yürütülen bir projenin hangi teori ışığında değerlendirilmesi gerektiği noktasında oldukça önemlidir. Örneğin İtalya'daki gençlerin yaşadıkları çeşitli sorunların ortadan kaldırılması için yürütülen birtakım politikaları inceleyen Bertozzi (2015) bu politikaların gençlerin hem sosyal hayata hem de siyasi süreçlere daha fazla katılım göstermelerini sağladığını ifade etmektedir.

Katılımcılık teorilerinin bir diğer yansıması da çeşitli ülkelerdeki gençlik politikalarında gözlemlenmektedir. Burada amaç gençlere politikaların karar alma mekanizmalarında bir sorumluluk vermektir. Yıldız (2021:72) yerel yönetimlerce gençlerin daha aktif role kavuşturulmaları gerektiğini yani onların bir politikanın pasif kullanıcıları değil kullanacakları politikaların aktif birer karar alıcısı olmalarının teşvik edilmesini söylemektedir. Bu bulgu da katılımcılık teorisinin yerel yönetimlerin gençlik politikaları üzerindeki etkisini göstermesi açısından önemlidir. İçinde bulunduğumuz çağın ve demokratik yönetişim değerlerinin gerektirdiği gibi ülkenin genç nüfusu kendilerini ilgilendiren kamu politikalarının yapım aşamalarına dahil edilmelidir.

Gençlik politikalarının analizi söz konusu olduğunda kullanılan bir başka teori de gençlik gelişim çerçeveleridir. Burada amaç genel hatları ile gençlerin potansiyel enerjilerinin yaratıcı bir çevre oluşturularak desteklenmesidir. Bu çevrenin öğeleri eğitim, fırsat eşitliği ve kaynaklara ulaşımın artırılması olarak özetlenebilir (Benson, Scales ve Syvertsen, 2011; Vierimaa vd., 2012). İnsan ömrünün en enerjik ve yaratıcı gücü en yüksek çağları olarak tanımlanabilecek bu dönemdeki yurttaşların mümkün olduğunca desteklenmesi, bu grubun topluma sağlayacağı faydayı maksimize edecektir.

İlgili literatür analizlerinde tespit edilen bir başka çerçeve de varlık bazlı geliştirme teorisidir. Bu yaklaşımın temelinde gençlerin halihazırda sahip oldukları güçlü yanlarından ve bu güçlü yanlardan gelen kaynaklardan azami ölçüde yararlanma bulunmaktadır (Rose, 2006). Örneğin yerel

yönetimlerce uygulanan bazı politikalar ile gençlerin liderlik vasıflarını öne çıkaran birçok uygulamanın var olduğu görülmektedir. Bu politikaların benzerleri ülkemizde de karşımıza çıkmaktadır. Bu politikalarda liderlik vasfı varlık olarak görülmektedir.

Gençlik politikalarının literatür analizinde karşılaşılan son çerçeve de sosyal sermaye teorisidir. Bhandari ve Yasunobu'ya göre (2009:486) "sosyal sermaye teorisi özellikle güven, normlar ve gayri resmi ağlar kavramlarına dayanır ve 'sosyal ilişkilerin değerli kaynaklar' olduğuna" inanmaktadır. Bu tanımda öne çıkan vurgunun sosyal ilişkiler yani dolayısıyla bireylerin arasındaki ağlar olduğu görülmektedir. Bu çerçevenin gençlik politikalarındaki yansımaları ise gençler arasındaki ağların güçlendirilerek toplumda bir sosyal sermaye oluşturma olarak karşımıza çıkmaktadır (Raffo ve Reeves, 2000).

Sonuç itibariyle dünya üzerinde uygulanan gençlik politikaları genel hatlarıyla bu teoriler ışığında incelenebilmektedir. Karar alma mekanizmalarına gençlerin katılımının artırılmasını, gençlerin arasındaki ağların toplumun gelişimi için kullanılmasını ve nihai olarak gençliğin bir bütün olarak geliştirilmesini hedefleyen bu politikalar farklı coğrafyalarda farklı şekillerde uygulanmaktadır. Takip eden bölüm bu politikaları örneklemek ve bu politikaların çeşitli kategorilere oturtulabilmek adına çeşitli dokümanların bir analizini sunmaktadır.

Dünyada ve Kocaeli'de Gençlik Politikaları Uygulamaları

Yapılan doküman analizlerinde yerel yönetimlerin kendi sınırları içerisinde yaşayan gençleri hedefleyen çok sayıda politikalarının olduğu görülmektedir. Tüm bu politikaları bu çalışma özetlemek veya örneklemek de son derece zor ve çalışmayı odağından uzaklaştıracak bir eylemdir. Bu nedenle etkin ve verimli bir analiz yapabilmek adına karşılaşılan bu politikaların çeşitli kategoriler altında gruplanabileceği keşfedilmiştir. Tablo 2 bu kategorileri ve somut örnekleri göstermek adına oluşturulmuştur.

Tablo II: Dünyada Uygulanan Gençlik Politikaları Kategorileri ve Örnekleri

Çerçeve	Kullanılan Araştırmalar
1. Eğitim, Kültür ve Sanat Odaklı Politikalar	Eğitim, İş ve Özgürlük, Almanya. – Gençler özelinde eğitim dahil çeşitli amaçların başarılması (Youth Policy, 2024).
	Çocukların ve Gençlerin Kültürel Eğitimi Programı, Litvanya – Özellikle kırsal alanlarda yaşayan gençlerin kültürel eğitiminin geliştirilmesi (Interarts, 2008:99).
	Bakanlıklar Arası Gençlik Planı 2005-2008, İspanya – Gençlerin boş zamanlarını etkin bir biçimde değerlendirebilmesi adına eğitim, kültür ve sanat alanlarında politika uygulamaları (Interarts, 2008:99).
2. Sağlık Odaklı Politikalar	Genç Hamileliğin Azaltılması, Sierra Leone – Ülkede görülen genç hamilelik oranlarının düşürülmesi için yasal çerçeve hazırlanması (Papworth ve Nelson, 2020: 20)
	Ruh Sağlığı ve Refah Politikası 2015, Cook Adaları – Gençlerin mümkün olduğunca zihinsel bozuklukları ile mücadele edilmesi (WHO, t.y.).
	Genç Ruh Sağlığı için Küresel Koalisyon, UNICEF – Gençlerin ruh sağlığı sorunlarının küresel bazda ele alınması (UNICEF, 2022).
3. Katılımcılık Odaklı Politikalar	Gençlik Yasası, İsveç – Demokrasi ve katılım ilkelerinin benimsenmesi ve STK’lerin politika uygulaması ve değerlendirmesine davet edilmesi (Youth Policy, 2016:2).
	2002 Ulusal Gençlik Gelişim Politika Çerçevesi, Güney Afrika Cumhuriyeti – Yerel seçim süreçlerine gençlik katılımının artırılması (Azzuna, 2018:4).
	Gençliğin Sesi, Yeni Zelanda – Yenilikçi platformlar kullanarak gençlerin seslerini hükümetlere duyurabilmesi (Child and Youth Wellbeing Strategy. t.y.).
4. İstihdam Odaklı Politikalar	Yenilikçi Büyüme Genç Yetenek Konsantrasyon Eğitim Programı, Güney Kore – Genç işsizliğin ve iş tanımları ile yeteneklerin arasındaki uyumsuzluğun azaltılması (Wen, 2018).
	İşgücü piyasası bilgi hizmetleri, Uruguay – Piyasa beklentileri hakkında doğru bilgilendirmeyle gençlerin yaşadıkları şüphelerin ve iş arama sürelerinin azaltılması (Fawcett, 2002: 21).
	Gençler Tarımda Programı, Gana – Gençlerin tarım sektöründe istihdam edilme fırsatlarının ve yaşam standartlarının artırılması (Lambon-Quayefio vd., 2023:7).

Tablo 2’de de detayları paylaşıldığı üzere dünya üzerinde gençler hakkında yürütülen çok sayıda politika bulunmaktadır. Bu politikalar daha önce kavramsal çerçeve başlığında da tartışılan çerçeveler ışığında çeşitli kategorilere ayrılabilmektedir. Eğitimden sağlığa, istihdamdan katılımcılığa gençlerin hayatlarında oldukça önemli yer eden alanlar için bazen yerel yönetimlerin, bazen hükümetlerin bazen de uluslararası kuruluşların yürüttüğü bu politikaların temel amacı gençlerin çeşitli sorunlarını ortadan kaldırmaktır.

Bu politikalar içerisinde sağlık alanında özellikle gençlerin ruhsal sağlıkları ile ilgili çok sayıda politika yürütüldüğü görülmektedir. Örneğin UNICEF’in genç ruh sağlığı için küresel koalisyon adını verdiği politikanın temel amaçlarının yalnızca gençlerin ruhsal sağlıklarının iyileştirilmesi değil onların rahatsızlıkları nedeniyle ailelerinde görülen çeşitli problemlerin de önlenmesi olduğu tespit edilmiştir (UNICEF, 2022). Ergenlikteki kimlik bunalımları, eğitim

hayatında karşılaşılan zorluklar ve kalıtsal hastalıklar gibi gençlerin aynı anda yaşayabilecekleri sorunların onlara, ailelerine ve dolayısıyla tüm topluma zarar vermeden önlenmesi bu gençlerin kazanılabilmesi için elzemdir.

Gençlerin karar alma mekanizmalarında söz sahibi olabilmeleri için de çeşitli politikalar yürütüldüğü yapılan doküman analizlerinin bir sonucu olarak sunulmaktadır. İsveç’te yürütülen Gençlik Yasası ile gençler için çalışan STK’lerin politika uygulaması ve değerlendirmesine davet edilmesi teşvik edilmektedir (Youth Policy, 2016:2). Politika uygulaması, teorik olan politika metinlerinin pratiğe dönüştürülmesi olarak tanımlanırsa bu süreçte ortaya çıkması muhtemel sorunların bertaraf edilebilmesi için bu alanda uzmanlaşmış STK’lerin sürecin bir parçası olması gençlerin seslerini daha fazla duyurabilmeleri için çok önemli bir fırsat olmaktadır. Geleceğin politika uygulayıcıları ve karar alıcıları olacak gençlerin politika yapım süreçlerinin bir parçası

olmaları yalnızca İsveç'te değil Güney Afrika Cumhuriyeti ve Yeni Zelanda'da da desteklenen bir politikadır.

Odağında gençlerin olduğu bir başka politika alanı da istihdam olarak tespit edilmiştir. Burada ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve ülkenin ekonomisinin dayalı olduğu alanların öne çıktığı görülmektedir. Örneğin ekonomisinin önemli bir parçası tarım olan Gana'da gençlerin tarım sektöründe istihdam fırsatlarının artırılmasına yönelik politikalar mevcutken, daha gelişmiş olan Güney Kore ve Paraguay'da piyasa ile gençlerin arasında bir köprü kurmayı hedefleyen politikalar ile karşılaşmaktadır. Lakin ülkeler ve gelişmişlik düzeyleri farklı olsa da temel amacın gençlerin istihdamı önündeki engellerin kaldırılması olduğu nihai bir doküman analizi bulgusu olarak sunulmaktadır.

Dünyada çeşitli odaklı gençlik politikaları olduğu Tablo 2'de örneklenmiştir. Bu araştırmanın gündeminde olan KBB'de de gençler ile ilgili birçok politika yapılmakta ve uygulanmaktadır. Yapılan doküman ve literatür taramalarında kullanılan ilk arama kriteri "Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Gençlik" olmuştur. Burada karşılaşılan ilk doküman KBB'nin Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığıdır. Bu başkanlığın ilgili web sayfalarında KBB bünyesinde yürütülen projelere rastlamak mümkün olsa da tüm bu projelere ait detaylı raporlar ve benzeri dokümanlar bu web sayfasından elde edilememektedir. KBB Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığında doğrudan politika üreten bir birim olarak Kılavuz Gençlik adlı bir birim tanımlanmıştır.

Bu arama sonuçlarında karşılaşılan bir diğer web sayfası da Şura Kent Politikaları ve Araştırma Merkezi olmuştur. Bu kuruluş ile ilgili kendi web sitesinin Hakkımızda başlığında şu bilgiler yer almaktadır: 2020 yılında KBB bünyesinde kurulmuştur ve sürdürülebilir projeler ortaya koymayı amaçlamaktadır (Şura Kocaeli, t.y.). Şura Kent Politikaları ve Araştırma Merkezi'nin politika uygulama alanlarından bir tanesi de Gençlik Spor Eğitim'dir. Buradaki raporlar da doküman analizinin bir parçasını oluşturmaktadır.

KBB'ye ait her iki web sitesinden elde edilen veriler ışığında Kocaeli'nde odağında gençlik olan projeler olduğu tespit edilmiştir. Bu projelerin dünyadaki örneklerin incelendiği Tablo 2'deki başlıklar altına yerleştirilebileceği de yapılan doküman analizlerinin bir sonucudur. Buna göre KBB bünyesinde yürütülen Eğitim, Kültür ve Sanat Odaklı politikalara Kılavuz Gençlik bünyesinde yürütülen çeşitli projeler örnek gösterilebilir. Bu çalışmada ele alınan araştırma gündemi ile ilgili olan politikalarından bir tanesi Akademi Üniversite'dir. Akademi Üniversite bünyesinde üniversite öğrencilerine Akademik Yazım, YDS vb. bir dizi eğitimler verilmekte ve aynı zamanda çeşitli kültürel geziler organize edilmektedir.

Odağında sadece gençlik olmasa da KBB bünyesinde kurulan bir başka birim de Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Eğitim Kurslarıdır (KOMEK). Bu birim, adının da proje çıktılarını işaret ettiği üzere istihdama yönelik eğitimler düzenlemektedir. KOMEK bünyesinde tarım teknolojilerinden kuyumculuğa, güzellik ve saç bakım hizmetlerinden inşaat teknolojilerine kadar kırk dört farklı branşta eğitim ve kurs verilmektedir. Bu eğitim programları dünyadaki örneklerde de rastlanıldığı üzere gençlerin çeşitli alanlarda istihdamlarını kolaylaştıracak somut uygulamalar olarak görülmektedir.

Yapılan tüm doküman analizlerinde spor ve sağlık alanında da birtakım politikalar uygulandığı görülmektedir. Sağlıklı nesiller yetiştirilebilmesi adına KBB ücretsiz spor okulları yine Kılavuz Gençlik merkezleri aracılığı ile yürütülmektedir. KBB bünyesinde somut olarak gençlerin ruh sağlığı alanında politikalara rastlanılmamıştır. Bu durum dünyadaki diğer uygulamalardan ayrılan bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Ancak dünyadaki uygulamalardan farklı olarak tanımlanabilecek asıl eksikliğin katılımcılık odaklı politikalar olduğu anlaşılmaktadır. İlgili web sayfalarının hiçbirinde bu alanda bir politika direkt olarak sunulmamaktadır.

Görüldüğü üzere KBB bünyesinde eğitim, sağlık ve istihdam alanlarında birçok politika yürütülmektedir. Bu noktada bu araştırmanın temel araştırma gündemi Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin bu politikadaki deneyimlerinin saptanması önem kazanmaktadır. Başarılı politikalar, daha önce de ifade edildiği üzere, var olan bir sorunu çözen ve politikanın hitap ettiği kitle tarafından bir muhalefet ile karşılaşmaması olarak tanımlanmaktadır (Marsh ve McConnell, 2010; McKay, 2012). Takip eden bölümde yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar ışığında KBB bünyesinde yürütülen gençlik politikalarının bir analizi sunulmaktadır.

Metot ve Bulgular

KBB bünyesinde yürütülen gençlik politikalarının Kocaeli Üniversitesi öğrencileri tarafından nasıl deneyimlendiği sorusu ile bir politika analizi yürütme amacındaki bu çalışmanın temel metodu nitel yöntemlerden yarı yapılandırılmış mülakatlardır. Bu mülakatlar toplam 13 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan on ikinci ve on üçüncü mülakatta artık yeni veri toplanamaz olduğundan yani doygunluğa ulaşıldığından mülakatların sürdürülmesine lüzum görülmemiştir.

Yapılan mülakat soruları bu çalışmanın önceki başlıklarındaki doküman ve literatür analizlerinden elde edilen sorular ışığında oluşturulmuştur. Bu çalışmanın temel araştırma sorusu ve alt araştırma soruları şu şekildedir:

- KBB tarafından yürütülen gençlik politikaları gençlerin deneyimlerini nasıl etkilemektedir?
 - o Gençler KBB'nin sunduğu gençlik politikalarının ne kadar farkındadır?
 - o Bu politikalara erişimde gençler bir problemle karşılaşmakta mıdır?
 - o Bu politikalar eğitim, istihdam, sağlık ve katılım alanında gençlere nasıl bir katkı sağlamaktadır?

Bu araştırma sorularına bir yanıt bulunabilmesi için Ek-1'de sunulan mülakat soruları literatür ve doküman analizlerinin sonuçlarından oluşturulmuştur. Bu nedenle de bu çalışmada tımdengelimli kodlama yaklaşımı kullanılmaktadır.

Mülakat bulguları ise Saldaña (2015) tarafından tanımlanan yapısal kodlama ile kodlanmıştır. Araştırma soruları nasıl ve ne kadar gibi sorulardan oluştuğundan yapısal kodlama bu tarz sorular için en uygun kodlama biçimi olarak tanımlanmaktadır (Saldaña, 2015:98). Nitel yöntemler de nicel yöntemler gibi güvenilirlik testlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle bu verilerin analiz edilebilmesi adına bir üçgenleme yapılmıştır. Bu üçgenlemenin bir köşesinde mülakat bulguları, bir diğer köşesinde literatür ve doküman analizleri ve son köşesinde de araştırmacı gözlemleri yer almaktadır.

Tablo 3 mülakata katılan öğrencilerin aktif olarak kullandıkları politikaların neler olduğuna dair bulguların bir örneğini içermesi adına sunulmaktadır.

Tablo III: Mülakat Katılımcılarının Aktif Olarak Kullandıkları Politikalar

Mülakat Katılımcısı Beyanı	Aktif Politika
"Akademi Üniversite isimli biriminden aktif bir şekilde yararlanmaktayım." (M1)	
"...Genç Mekân uygulamalarını seviyorum. şiir dinletileri, spor salonu faaliyeti, kurslar gibi faaliyetlerin olması verimli" (M3)	Eğitim, Kültür ve Sanat Odaklı
"Kılavuz Gençlik Projesi bildiğim kadarıyla ödüllü bir proje. Bünyesinde teknoloji merkezleri, gençlik merkezleri, girişimcilik merkezleri..." (M8)	
"Kılavuz Gençlik'te bir dönem dersane hizmeti aldım" (M9)	
"Skate Park tasarımı da hem bu konuda tutkusu olan gençler ve çocuklar için eğlenceli hem de yaya- lar ile yaşanabilecek kazalar karşısında da onlara özel bir alan ayrılmış olması oldukça faydalı." (M4)	Sağlık Odaklı
"Genç Mekân ve sadece gençlere özel olmasa da KOMEK gibi yerlerden haberdarım ve kullanıyorum" (M11)	İstihdam Odaklı

Tablo 3'te çeşitli mülakat katılımcıları tarafından örnekle- nen politikaların ağırlığının Eğitim, Kültür ve Sanat Odaklı Politikalar olduğu görülmektedir. Öğrenciler bu politikala- rı aktif olarak kullanmaktadır. İstihdam odaklı politikalar içinse KOMEK gençler tarafından yararlanılan bir politi- ka örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada M11 kodu verilen öğrencinin beyanı da doküman analizi bulgusunu destekler niteliktedir. Öğrencinin de beyan ettiği üzere bu politikanın odağı doğrudan gençler değildir. Lakin gençler tarafından da aktif olarak kullanılmaktadır.

KBB tarafından uygulanan ve öğrenciler tarafından oldukça beğenilen ve sağlık odaklı içerisinde değerlendirilen bir

politika olarak Çamaşırhane dikkat çekicidir. Bu politika kendisini aktif kullanmayan öğrenciler tarafından da bi- linmektedir. Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin bu konu- daki ifadeleri şöyledir:

"Henüz kullanmak nasip olmadı ama çamaşır sorununu çö- zmek için yapılan çamaşırhane fikri güzel." (M3)

"Kocaeli'deki gençlere yönelik politikalardan ilk aklıma gelen ve yararlı bulduğum çamaşırhane hizmetidir." (M4)

"...çamaşırhaneleri, kütüphaneleri, etüt merkezleri, ücretsiz spor salonları, Genç Mekanları en çok duyduklarım." (M6)

M6 kodlu katılımcının ücretsiz spor salonlarını da eklediği sağlık odaklı politikalar öğrenciler tarafından aktif olarak kullanılmasa da bilinen politikalar olarak tespit edilmiştir. Ancak tüm bu politika örnekleri içerisinde hiçbir üniversite öğrencisinin katılımcılık odaklı politikalara değinmedikleri görülmektedir. Tablo 3'te de listelendiği üzere bu alanda 13 katılımcıdan da bir veri elde edilememiştir. Katılımcılık odaklı politikaların mevcut olmaması KBB'nin gençlik politikaları alanındaki önemli bir eksikliği olarak görülmektedir.

Bu noktada öğrencilerin politikaları kullanmasalar da onlardan haberdar olduklarının belirlenmesi yeni bir soruyu da beraberinde getirmektedir: Öğrencilerin politikaları deneyimlerken karşılaştıkları problemler nelerdir? Tablo 4 Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin KBB'nin gençlik politikalarını kullanırken yaşadıkları sorunların belirlenmesi amacıyla sunulmaktadır.

Tablo IV: Politikalara Erişimde Yaşanan Problemler

Mülakat Katılımcısı Beyanı	Karşılaşılan Problemler
"Hayır her gence hiçbir ayırım yapmaksızın eşit bir şekilde yararlanma hakkı sunuyor." (M6)	Problem yok
"Şimdilik herhangi bir sorun ile karşılaşmadım." (M10)	
"...çamaşırhane fikri güzel olmasına karşın merkezde olması öğrenciler için sıkıntı bana kalırsa." (M3)	Politikaya erişim
"...gerekli eğitimlerin artırılmasını isterdim ve bu eğitimlerin ulaşılabilir olmasını isterim. Umuttepe'deki kurs kontenjan sayıları artırılmalı yetersiz olduğunu düşünüyorum." (M7)	
"...öğrenci oluşumlarının tarafsız olduğunu düşünmüyorum. Siyasi ortak bir görüş söz konusu. Organizasyon anlamında katkı sağlayabileceğim halde siyasi görüş farklılığımdan ötürü bu oluşuma katılmak istemiyorum." (M8)	Siyasi
"Dershane hizmeti alırken siyasi baskıların üzerimde olduğunu hissetmişim çok yüksek seviyede olmasa da cinsiyetçilik de vardı." (M9)	
"Açıkçası bir sorunla karşılaşmadım ancak ülkemizin bulunduğu siyasi durumdan ötürü çok fazla siyasi ve ideolojik etkinliklerde çok fazla bulunmamaya dikkat ediyorum." (M12)	

Mülakata katılan 13 öğrencinin altı tanesi bu politikalara katılımda herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmektedir. Yedi öğrencinin ise çeşitli problemler yaşadıkları görülmektedir. Bu problemleri iki başlıkta toplamak mümkündür. Bunlardan ilki politikaya erişim noktasında yaşanan problemlerdir.

Öğrenciler genel olarak politikalara erişimde kontenjan sorununu yaşadıklarını ifade etmektedirler. Yaşanan bir diğer erişim problemi de politikaların olduğu lokasyona erişimde yaşanan sıkıntılar olduğu tespit edilmiştir. Tablo 4'te paylaşılan iki ifade bu iki alt problemi göstermektedir. Öğrencilerin genel talepleri kontenjanların artırılması ve özellikle öğrenci nüfusunun en yoğun olduğu Umuttepe Kampüsü'ne daha yakın hizmetlerin sunulmasıdır.

Politikaya erişim noktasında yaşanan sıkıntıları açıklarken diğer iki kategoriye de ait olmayan bir problemi M12 kodlu öğrenci şu şekilde dile getirmektedir:

"Yaşlı yöneticilerimize ve ekiplerimize saygımız sonsuz ancak birçoğu fazla geleneksel yaklaşımlar sergilediği için çok fazla gündem ve yeni alanlar konusunda değişiklik yapmama konusunda ısrarcı olabiliyor. Bu yüzden ekipler ne kadar genç olursa o kadar gençlerin sesini duymaya ve onlarla beraber çalışmaya daha yakın ve yeniliğe açık olurlar diye düşünüyorum." (M12)

Tek bir öğrenci tarafından paylaşılmış olmasına rağmen bu bulgunun analize konu edilmesi gereklidir. Odağında gençlerin olduğu politikalar söz konusu olduğunda bu politikaların uygulayıcılarının da bu kitleye yaş olarak yakın kişilerin olması talebi göz ardı edilmemelidir. M12 kodlu mülakat katılımcısının da ifade ettiği gibi politikaya erişimde ve politikanın değişiminde kullanıcılar ile aynı seviyede bulunmayan uygulayıcılar da bir sorun olarak görülmektedir.

Politikaya erişim problemlerin ikincisi ise siyasi problemler olarak kategorize edilebilmektedir. Tablo 4'te ifadeleri paylaşılan katılımcılar KBB'nin uygulamış olduğu gençlik politikalarını kullanırken bazı siyasi sorunlar yaşadıklarını

dile getirmişlerdir. Bu yaşanan problemlerin de daha önce değinildiği üzere politika uygulayıcılarının yarattığı bazı sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Siyasi baskı hissetme ve cinsiyetçilik gibi sorunlar gençleri politikalarından uzaklaştırmaktadır. Yerel yönetimler gençlik politikalarını geleceğe yatırım politikaları olarak görmelidir. Geleceğimizi emanet edeceğimiz gençlerin politikalarından yararlanırken bu şekilde bir dışlanma hissetmelerinin önüne geçilmesi de bir gençlik politikası olarak düşünülmelidir.

Siyasi olarak bazı problemlerle karşılaştığını ifade eden bir öğrencinin de şu görüşü analize konu edilmeye değer bulunmuştur:

“Ama etkinliklere katılımımda siyasi görüş ayrılığı gibi bir algı oluşması benim açımdan rahatsız edici. Büyükşehir belediyesi etkinliğine gidersen iktidar, İzmit Belediyesi etkinliğine gidersen muhalif yanlısın gibi bir algı var. Bunu sınıf içinde de görüyorum az çok. Yerel yönetimdeki parti ayrılıkları bize bu kadar yansımamalı kanımca.” (M3)

Mülakat bulgusundaki bu ifade dikkat çekicidir. Mülakat

katılımcısı öğrenci farklı partilerin yönetiminde olduğu farklı belediyelerdeki politika kullanımından ötürü bir siyasi partiye yakın bir kişi olarak kodlanabileceğini düşünmektedir. Bu durum yalnızca politika sunumu önünde bir engel teşkil etmez. Burada üzerinde durulması gereken asıl konu katılımcılık olmalıdır. Bir politikaya ya da karar alma mekanizmasına katılırken yurttaşların fişlenme, bir görüşe ait olarak kodlanma ya da kendi çevresinden dışlanma korkusu yaşıyor olması kamu politikalarının başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açabilecek bir durumdur. Gençlerin bu şekildeki korkularının ve endişelerinin ortadan kaldırılabilmesi adına bu ifadeler yerel yönetimlerde dikkate alınmalıdır.

KBB tarafından uygulanan gençlik politikalarının Kocaeli Üniversitesi öğrencilerince birtakım sıkıntılar yaşansa da aktif olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Mülakat katılımcılarına bu politikaları nereden takip ettikleri de sorulmuştur. Bu mülakat sorusuyla bu çalışmanın bir alt araştırma sorusu olan “Gençler KBB’nin sunduğu gençlik politikalarının ne kadar farkındadır?” sorusuna bir yanıt aranmıştır. Tablo 5 Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin KBB’nin gençlik politikalarını takip ettikleri mecraların analizini içermektedir.

Tablo V: Öğrencilerin Politikaları Takip Ettikleri Mecralar

Mülakat Katılımcısı Beyanı	Mecra
“Sosyal medya” (M1-10, M11 ve M13)	Sosyal Medya
“Sadece çamaşırhane hizmetini sürekli aynı yerde olmak üzere asılmış bir broşürde görmüştüm.” (M4)	Diğer Medya Araçları
“Sosyal Medya ve broşürlerden çoğunlukla takip ediyorum.” (M12)	
“Sosyal medya kullanmadığım için ya arkadaşlarımdan veya Billboard veya broşürlerden görüyorum.” (M11)	Arkadaşlar

Mülakat katılımcılarına KBB’nin gençlik politikalarını hangi mecralardan takip ettiği sorulduğunda M11 kodlu mülakat katılımcısı hariç tüm öğrenciler sosyal medya yanıtı vermişlerdir. Tablo 5’te de görüldüğü üzere M11 kodlu Mülakat Katılımcısı hiçbir sosyal medyayı kullanmadığını bu nedenle de bu politikaları diğer medya araçlarından ve arkadaşlarından takip ettiğini beyan etmiştir. Sosyal medyanın gençlik politikalarında farkındalık yaratma gücü üzerinde neredeyse fikir birliği tespit edilen bir bulgudur. Bu bulgu sosyal medyanın yerel yönetimler için politikalarını ilgili kitlelere duyurmada oldukça etkin ve verimli bir alan olduğunu kanıtlamaktadır.

Sosyal medya dışındaki araçların da farkındalık oluşturmada bir yeri hâlen mevcuttur. Tüm öğrencilerin sosyal medyada etkin olmadığı görüldüğünden geleneksel araçlar olan

billboardlar ve broşürler de yerel yönetimlerin politika farkındalığı yaratma araçları olarak sürdürülmelidir. Ancak bazı mülakat katılımcılarının KBB’den politikaları duyurma etkinliğinin arttırılması talepleri de olmuştur.

“Kocaeli’de genel olarak gençlerin bulunduğu ortamlara daha fazla broşür konulmalı ve yine gençlerin çok fazla takip ettiği sosyal medya hesaplarında sponsorlu olarak duyurular yapılmalı ya da sosyal medya hesaplarında Kocaeli’nin sadece gençlerini ilgilendiren bir hesap açılmalı.” (M4)

“Tanıtımlar yaygınlaştırılabilir. Örneğin üniversiteye geldiğim ilk yıl Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’ne ait olan Genç Mekan’dan (Kılavuz Genç) haberim yoktu, ben 2. senemin sonunda öğrendim ve hâlâ bilmeyen o kadar çok öğrenci olduğuna eminim ki.” (M7)

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere gençler, her ne kadar sosyal medyada aktif olsalar da bazı politikaları fark edemediklerini paylaşmaktadırlar. Bu durum politikaya erişim önünde bir engel teşkil edebileceğinden, başta bu çalışmanın vaka örneği olan KBB olmak üzere yerel yönetimlerce üzerine düşülmesi gereken bir sorun olarak görülmelidir. M4 kodlu mülakat katılımcısının da belirttiği üzere sadece gençlere odaklı bir sosyal medya hesabı olması, bu hesabın çeşitli zamanlarda gençlere tekrar tekrar hatırlatılması

ve odağında gençlerin olduğu politikalar için dikkat çekici reklamlar hazırlanması politikalara katılımı azami seviyeye çekebilecek etkili bir plan olarak yerel yönetimlere tavsiye edilmektedir.

KBB tarafından yürütülen bu politikalarından gençlerin elde ettiği kazanımlar da deneyimin bir parçasıdır. Bu kazanımların tespit edilebilmesi adına mülakat katılımcılarına yöneltilen sorulara verilen yanıtların analizi için Tablo 6 aşağıda sunulmaktadır.

Tablo VI: KBB'nin Gençlik Politikalarından Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Kazanımları

Mülakat Katılımcısı Beyanı	Kazanım
"Spor salonundan yararlanmışım ve sağlık açısından yararlıydı benim için." (M3)	Sağlık
"...sağlık konusunu açarsak bize istediğimiz zaman kullanabileceğimiz spor alanları tahsis ediliyordu." (M9)	
"...inovasyon için ayrı bir proje yapıldı. Bu projede alışkanlık kazanma açısından yararlıydı." (M3)	Gelecek Hedefi
"Özellikle e-ticaret ile uğraşan kadınlar kişisel gelişimim için hem kendime daha fazla güvenip inanamamı hem de benim de kafamda var olan bazı soru işaretlerini yok etmemde faydalı olmuştur." (M12)	
"Bunların yanında yeni insanlarla tanışıp yeni bakış açılarına sahip olmamda da çok faydası oldu." (M1)	Sosyal Çevre
"Kocaeli'de ve hatta üniversitemde yeni insanlarla tanışmama faydası oldu." (M11)	

Tablo 6'daki kodlar ile belirlendiği üzere genel olarak mülakat katılımcılarının deneyimlerinin üç ana başlıkta toplandığı görülmektedir. KBB'nin yürüttüğü politikaların gençlerin sağlığı üzerine olumlu bir etkisi olduğu tespit edilen ilk olgu olmaktadır. Doküman analizleri ile desteklendiği gibi KBB bu alanda birçok politika yürütmektedir ve Kocaeli Üniversitesi öğrencileri de bu politikalarından aktif bir kazanım elde edebilmektedir.

Bu alandaki bir diğer bulgu da gençlerin gelecek hedefleri için bir kazanım elde ettikleridir. M12 kodlu katılımcının da beyan ettiği üzere bu politikalar gençlerin gelecek planlarını etkilemede önemli bir araçtır. Bu sayede gençler belki de daha önce hiç düşünmedikleri bir alan üzerine uzmanlaşabilme fırsatı elde etmektedirler. İlgili başlıkta tartışıldığı gibi KBB tarafından yürütülen ve oldukça fazla sayıda kurs imkânı sunan KOMEK, gençlerin gelecek hedeflerini belirlemelelerinde ve üniversite eğitimlerinden başka bir kariyer yolu olabileceği farkındalığı kazanmalarında önemli bir politikadır.

KBB tarafından sunulan politikalar Kocaeli Üniversitesi öğrencilerine sadece sağlık ve gelecek hedefleri alanında katkı sunmamaktadır. Bu hizmetlerden yararlanan gençler sosyal çevrelerini de geliştirmektedirler. Tablo 6'da paylaşılan ifadelerin ışığında mülakat katılımcıları yeni insanlar ile tanıştıklarını söylemektedirler. Bu ilişkiler gençler arasındaki

ağların sayısını arttırmaktadır. Gençlik politikalarının kavramsal çerçevesi içinde sunulan sosyal sermaye teorisi de bu ağların önemini ve toplumu nasıl etkilediğini açıklamaktadır. KBB'nin gençlik politikaları sosyal sermayenin gelişimi açısından da fırsatlar sunmaktadır.

Bu üç kazanım dışında sadece bir mülakat katılımcısı tarafından dile getirilen bir kazanım daha bulunmaktadır. Bir kişi tarafından dile getirilmiş olsa da kavramsal çerçevede önemli bir yeri olan bu kazanım katılımçılık alanındadır.

"Çok fazla yararlanma olanağım olmadı ama bu tür politikalar belediye ile gençler arasında daha sıkı bir bağ oluşturuyor ve gençlerin siyasi katılımını da artırıyor." (M6)

M6 kodlu mülakat katılımcısının bu ifadesi yerel yönetimler tarafından göz ardı edilmemesi gereken bir bulgudur. Yerel yönetimlerce uygulanan gençlik politikaları gençlerin siyasi katılımı açısından da bir fırsat yaratmaktadır. Daha önce de değinildiği üzere katılımçılık demokratik bir yönetim için gerekli bir değerdir. Aynı zamanda Tablo 3'te detayları paylaşılan aktif politikalar içerisinde kendisine yer bulamayan katılımçılık, gençlerin KBB'den talep ettiği bir politika alanı olmaktadır. Gençlerin yalnızca katılımçılık alanında talepleri yoktur. Tablo 7 Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin Kocaeli'nde gelecekte uygulanmasını bekledikleri politikaların analizini içermektedir.

Tablo VII: Gelecekteki Beklentiler

Mülakat Katılımcısı Beyanı	Beklentiler
"...öğrenciye barınmak için yurt yapımı gibi hizmetlerin burada da hayata geçmesini isterdim." (M1)	Maddi Kaygılar/Sosyal Politikalar
"Karamürsel, Gebze gibi görece uzak ilçelerden bahsediyorum. Bu ilçelerde yaşayıp devlet yurdunda yerleşmeyen öğrenciler için de bazı fırsatlar oluşturulması gerektiğini düşünüyorum yol yardımı gibi." (M4)	
"Öğrencilerin beslenmesini ve barınmasını kolaylaştırmak için politikalar uygulanabilir. Yetersiz olduğunu düşünüyorum." (M7)	
"Bu gibi yetersizliklerin giderilmesi için belediye gençlik politikalarında yerel yönetim koalisyonları kurulabilir." (M3)	Katılımcılık
"Gerekirse temsilci öğrencilerle toplanılabilir. Kent Konseyi gibi öğrenci oluşumlarının tarafsız olduğunu düşünmüyorum. Siyasi ortak bir görüş söz konusu. Organizasyon anlamında katkı sağlayabileceğim halde siyasi görüş farklılığımdan ötürü bu oluşuma katılmak istemiyorum. Tahir Bey'in aday gösterildiği parti ve bu partinin gençlik kolları çok ön planda duruyor. Daha heterojen bir örgüt ve dışlanmanın söz konusu olmadığı bir topluluk isterdim." (M8)	
"...hatta belediye başkanına gençlerin doğrudan ulaşabileceği bir mecra olmasını dilerdim." (M11)	
"Gençlerle daha aktif ve sık bir şekilde bir araya gelinip fikirlerinin alınabileceğini düşünüyorum." (M13)	Eğitim, Kültür ve Sanat
"Sanatsal atölyeler olabilir." (M2)	
"Gezilerin artması şehrimizin ülkemizin tanınması..." (M6)	
"Ancak eğitim amaçlı daha fazla etkinlik olsa daha güzel olabilirdi. Mesela belli bir başarıya sahip insanların kendi alanları hakkında daha detaylı bilgi verebileceği daha çok buluşmalar yapılabilir." (M12)	

Tablo 7'deki beklenti kodları öğrencilerin ifadeleri ile Tablo 2'deki doküman analizi bulgularının bir arada değerlendirilmesi sonucu oluşturulmuştur. Burada öne çıkan en önemli bulgu katılımcılık alanında gençlerin önemli taleplerinin olmasıdır. KBB'nin gençlik politikalarına dair yapılan doküman analizinde de benzer bir eksikliğin olduğu ilgili başlıkta tartışılmıştır. Bu eksiklik yalnızca araştırmacı tarafından değil gençler tarafından da fark edilmekte ve dile getirilmektedir.

21. yüzyılda giderek artan demokratik yönetim vurgusu katılımcılığı her alanda öne çıkarmaktadır. Gençler, görüldüğü üzere, kendilerini ilgilendiren politikalarda söz sahibi olmak istemektedirler. Hatta bu politikalar için oldukça somut planlar da sunmaktadırlar. Politikaya erişimde bir engel olarak tespit edilen siyasi engeller için de çekincelelerini paylaşmaktadırlar. Yerel yönetimlerin katılımcılık alanındaki politikalar üzerinde planlamalarını arttırmaları bu araştırmanın önemli bir bulgusu olarak sunulmaktadır.

Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin KBB'den bekledikleri politikalara ait bir diğer alan gençlerin yaşadıkları maddi zorlukların hafifletilmesine yönelik hizmetlerdir. Barınma ve

beslenme gibi oldukça temel ihtiyaçlar için de politikalar talep eden öğrencilerin bu arzuları da mutlak suretle göz önünde bulundurulmalıdır. Gençlerin yaşamakta oldukları ekonomik sıkıntılar ve temel ihtiyaçların giderilememesi diğer politikalara katılımı da düşüreceğinden bu sorunların acil gündem olarak ele alınması yerel yönetimlere iletilecek önemli tavsiyelerden bir tanesi olmaktadır.

Sağlık odaklı politikalar ile ilgili doküman analizi paylaşılırken dünya üzerinde uygulanan politika örneklerinden bir tanesinin de ruh sağlığı ile ilgili politikalar olduğu ifade edilmiştir. KBB bünyesinde yapılan doküman analizlerinde böyle bir politikanın varlığına rastlanılmamıştır. M8 kodlu mülakat katılımcısının da bu konuda şu şekilde bir ifadesi vardır:

"Ben Z kuşağının, Türkiye'de yaşayan Z kuşağının ve sonrasının ücretsiz psikolojik desteğe ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Yalnızca gençlere özel olmalı bu. Benim için psikolojik destek imkânı her ay verilecek nakit burstan çok daha yararlı olurdu. Fakat elbette her işte olduğu gibi bu alanda da liyakatli psikologlar istihdam edilmeli ve gençlerden geri dönüşler alınmalı." (M8)

Dünyada uygulanan sağlık odaklı politikalara dair yapılan doküman analizinde gençlerin hayatlarını etkileyen sıkıntıların bazılarının da psikolojik olduğu ve bu alanda hem yerel yönetimlerce hem de uluslararası kuruluşlarca çeşitli politikalar yürütüldüğü ilgili başlıkta açıklanmıştır. Gençlerimizin temel ihtiyaçlar konusunda sıkıntılar yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda birçok gencin psikolojik desteğe ulaşımı

hayal dahi edemedikleri düşünülmektedir. Psikolojik desteğin de barınma gibi beslenme gibi temel bir ihtiyaç olduğu unutulmamalıdır. Bu destek yalnızca gençlerin içinde buldukları karamsar ruh halini ortadan kaldırmayacaktır. Bu kazanıma ek olarak ailelerin de huzurunu arttıracak ve tüm topluma yarar sağlayacak bir hizmet olacaktır.

Sonuç

KBB'nin gençlik politikalarını analiz eden bu çalışmada, belediyenin eğitim, sağlık ve istihdam alanlarında politikalar yürüttüğü ve bu politikaların Kocaeli Üniversitesi öğrencilerince aktif bir biçimde kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak dünyada uygulanan gençlik politikalarına dair yapılan doküman analizlerinde uygulanan dördüncü bir politika alanı daha bulunmaktadır. Bu alan katılımçılık odaklı politikalar. Yapılan mülakatlarda gençlerin bu alanda bir politikayı aktif bir biçimde kullanmadıkları görülmüştür.

Bu durum gençlerin karar alma mekanizmalarına aktif bir şekilde katılımlarını zorlaştırmaktadır. Kocaeli Üniversitesi öğrencileri ile yapılan mülakatlarda gençlerin bu alanda oldukça fazla taleplerinin olduğu bu araştırmanın bir başka bulgusudur. Bu talepler gençlerin politikaların yapımına daha fazla dahil olmak istediklerini ve kendi seslerini duyurabilmek adına daha fazla fırsata ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

KBB'nin gençlik politikalarının katılımçılık boyutunu geliştirmeye ihtiyacı olduğu açıktır. Belediye, gençlerin katılımını teşvik edecek yeni politikaları hayata geçirmelidir. Bu politikalar için dünyada uygulanan politikalar ve gençlik politikalarının kavramsal çerçevesi kullanılarak şu öneriler araştırmacı tarafından geliştirilmiştir:

- Gençlerin karar alma mekanizmalarına daha fazla katılım sağlayabilmeleri için bir birim kurulmalı ve bu birime odağında gençlerin olduğu politikaların yapımı için yetkiler verilmelidir.
- Başta katılımçılık odaklı politikalar olmak üzere gençlerin politikalarda mekânsal ve siyasi engellerle karşılaşmaları engellenmelidir.
- KBB'nin çalışanlarına bu alanda hizmet içi eğitimler Kocaeli Üniversitesi tarafından verilmelidir.
- Gençlerin katılımı ile oluşturulan politikalar hayata geçirilmeli ve gençlerin, çabalarının somut ürünlere dönüşüğünü görmeleri sağlanmalıdır.

Sonuç olarak yerel yönetimlerce uygulanan ve odağında gençlerin olduğu politikalar toplumun yarınları için yapılan yatırımlar olarak görülmelidir. Bu politikayı kullanacak olan gençlerin söz sahibi olduğunu hissetmeleri onların kendi değerlerinin farkına varabilmeleri için bir fırsattır. Mevcut durumda gençlerin katılımı önünde çeşitli engeller bulunsa da bu engeller bertaraf edilemeyecek kadar büyük sorunlar olarak görülmemektedir. Bu sorunların ortadan kaldırılması da ancak gençlerin sözlerine kulak verilerek yerine getirilebilecektir.

Kaynakça

- Azzuna, C. (2018). Youth Policies, Participation and Community Engagements. *International Research Journal of Social Sciences*, 7(3), 1-8.
- Benson, P. L., Scales, P. C., ve Syvertsen, A. K. (2011). The contribution of the developmental assets framework to positive youth development theory and practice. *Advances in child development and behavior*, 41, 197-230.
- Bessant, J. (2003). Youth participation: a new mode of government. *Policy studies*, 24(2-3), 87-100.
- Bertozzi, R. (2015). Youth policies and youth participation: from beneficiaries to actors. *Italian Journal of Sociology of Education*, 7 (Italian Journal of Sociology of Education 7/1), 118-147.
- Bhandari, H., ve Yasunobu, K. (2009). What is social capital? A comprehensive review of the concept. *Asian Journal of Social Science*, 37(3), 480-510.
- Child and Youth Wellbeing Strategy. (t.y.). Actions: Actions by outcome: Youth Voice Project. New Zealand Government. Erişim Tarihi: 25 Mart 2024 <https://www.childyouthwellbeing.govt.nz/actions/actions-outcome/youth-voice-project>.
- Fawcett, C. S. (2002). Latin American youth in transition: A policy paper on youth unemployment in Latin America and the Caribbean. Erişim Tarihi: 21 Mart 2024. <https://publications.iadb.org/en/publications/english/viewer/Latin-American-Youth-in-Transition-A-Policy-Paper-on-Youth-Unemployment-in-Latin-America-and-the-Caribbean.pdf>.
- Hohenemser, L. K., & Marshall, B. D. (2002). Utilizing a youth development framework to establish and maintain a youth advisory committee. *Health Promotion Practice*, 3(2), 155-165.
- Interarts (2008). Access of Young People to Culture Final Report. <https://www.interarts.net/descargas/interarts1834.pdf>.
- Jennings, L. B., Parra-Medina, D. M., Hilfinger-Messias, D. K., & McLoughlin, K. (2006). Toward a critical social theory of youth empowerment. *Journal of Community Practice*, 14(1-2), 31-55.
- Lambon-Quayefio, M., Yeboah, T., Owoo, N. S., Asiedu, E., Berko, E., Zakariah, M. S., ve Agyemang, A. Y. N. (2023). Africa: A review of youth employment policies and their impact in Ghana. MasterCard Foundation.
- Marsh, D., ve McConnell, A. (2010). Towards a framework for establishing policy success. *Public administration*, 88(2), 564-583.
- McKay, A. (2012). Buying policy? The effects of lobbyists' resources on their policy success. *Political Research Quarterly*, 65(4), 908-923.
- Papworth, E. ve Nelson, N. (2020). Review of adolescents and youth policies, strategies and Laws in selected countries in West Africa.
- Raffo, C., & Reeves, M. (2000). Youth transitions and social exclusion: developments in social capital theory. *Journal of youth studies*, 3(2), 147-166.
- Rose, H. A. (2006). Asset-based development for child and youth care. *Reclaiming Children and Youth*, 14(4), 236.
- Saldaña, J. (2015). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. Sage Publications.
- Şura Kocaeli (t.y.). Hakımızda. Erişim Tarihi: 1 Nisan 2024. <https://www.surakocaeli.com/tr/sura/pages/hakimizda/1040>.
- UNICEF. (Nisan 2022). The Global Coalition for Youth Mental Health. Erişim Tarihi: 1 Nisan 2024. <https://www.unicef.org/partnerships/coalition-youth-mental-wellbeing>.
- Vierimaa, M., Erickson, K., Côté, J. ve Gilbert, W. (2012). Positive youth development: A measurement framework for sport. *International journal of sports science & coaching*, 7(3), 601-614.
- Wen, T. T. (25 Haziran 2018). South Korea launches inaugural Innovative Growth Youth Talent Concentration Training Program. OpenGov Asia. Erişim Tarihi: 25 Mart 2024. <https://opengovasia.com/2018/06/25/south-korea-launches-inaugural-innovative-growth-youth-talent-concentration-training-program/>
- World Health Organization (WHO). (t.y.). WHO MiNDbank: More Inclusiveness Needed in Disability and Development. Erişim Tarihi: 1 Nisan 2024. <https://extranet.who.int/mindbank/item/6985>.
- Yıldız, M. (2021). Avrupa Ülkelerinde Gençlik Politikaları: Hollanda Örneği. Hamza Ateş (Ed.), *Yerel Yönetimler ve Gençlik Politikaları: Başiskele Tecrübesi içinde* (67-79). 4T Yayınevi.
- Youth Policy. (2016). Youth policies from around the world: International Practices And Country Examples. Youth Policy Working Paper No 1. https://www.youthpolicy.org/uploads/documents/Youth_Policy_Working_Paper_01_201603.pdf.
- Youth Policy. (2024). Germany. <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/germany>.

Youth Violence and Aggression Interventions in Türkiye: A Protocol for Systematic Review

Türkiye’de Gençlere Yönelik Şiddet ve Saldırğanlık Müdahaleleri: Sistematiik Derleme için Bir Protokol

Dr. Öğr. Üyesi Burcu UYSAL

İbn Haldun Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

İbn Haldun Psikoterapi Uygulama ve Araştırma Merkezi (İPAM), İstanbul, Türkiye

burcu.uysal@ihu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-0202-2655

Sümeyye MUFTAREVİÇ

İbn Haldun Psikoterapi Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul, Türkiye

ORCID: 0000-0002-7392-9860

Büşra KAVLA

İbn Haldun Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

İbn Haldun Psikoterapi Uygulama ve Araştırma Merkezi (İPAM), İstanbul, Türkiye

ORCID: 0000-0001-8743-9873

Abstract

Understanding and working violence and aggression in adolescents and young adults is critical for nurturing societal well-being and fostering developmental growth. This planned systematic review aims to reveal the accumulation of practical application examples to raise awareness in this field. It will systematically examine the interventions, educational tactics, and programs designed to decrease the prevalence of violence and aggression among adolescents and young adults in Turkey. This current study aims to clarify whether the current state of the research will be suitable for a systematic review. Despite the considerable impact of aggressive behavior on social relationships and cognitive development, research on this topic in Turkey is suggested to be limited. Strict inclusion and exclusion criteria were applied, and a thorough search was conducted in databases including DergiPark, ERIC, Web of Science, and Scopus, employing terms such as ‘violence,’ ‘aggression,’ and ‘Turkish adolescent’. This approach has surfaced a significant yet underexplored corpus of relevant literature, suggesting a more substantial research foundation than previously acknowledged. Our initial query retrieved 4786 studies, of which 621 were redundant entries identified via Rayyan, spanning from 1995 to 2024. The planned review will seek to provide a comprehensive analysis of these interventions, offering insights that could inform policymakers, educators, and practitioners. While limitations exist, as with any literature review, the preliminary findings anticipate guiding evidence-based approaches and participating in the international conversation on culturally attuned preventive strategies. The initial data presents a landscape that underscores the importance for researchers to conduct a thorough literature review, given the substantial body of work already existing in this field. Thoroughly examining the existing literature can be crucial for informing new research as well as designing interventions and prevention measures.

Keywords: Violence, Aggression, Turkish Adolescent, Turkish Youth, Intervention.

Öz

Ergenlerde ve genç yetişkinlerde şiddeti ve saldırğanlığı anlamak ve üzerinde çalışmak, toplumsal refahı beslemek ve gelişimsel büyümeyi teşvik etmek için kritik öneme sahiptir. Planlanan bu sistematiik derleme, bu alanda farkındalık yaratmaya yönelik pratik uygulama örnekleri birikimini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Türkiye’de ergenler ve genç yetişkinler arasında şiddet ve saldırğanlığın yaygınlığını azaltmak için tasarlanan müdahaleler, eğitim taktikleri ve programlar sistematiik olarak incelenecektir. Bu çalışma, araştırmanın mevcut durumunun sistematiik bir incelemeye uygun olup olmayacağını netleştirmeyi amaçlamaktadır. Saldırğan davranışların sosyal ilişkiler ve bilişsel gelişim üzerindeki önemli etkisine rağmen, Türkiye’de bu konuyla ilgili araştırmaların sınırlı olduğu ileri sürülmektedir. Dahil etme ve hariç tutma kriterleri sıkı bir şekilde uygulanarak DergiPark, ERIC, Web of Science ve Scopus gibi veri tabanlarında ‘şiddet’, ‘saldırğanlık’ ve ‘Türk ergeni’ gibi terimler kullanılarak kapsamlı bir arama yapıldı. Bu yaklaşım, ilgili literatürün önemli

ancak henüz yeterince araştırılmamış bir külliyatını gün yüzüne çıkarmış olup, daha önce kabul edilenden daha sağlam bir araştırma temelini işaret etmektedir. İlk sorgumuz, 1995’ten 2024’e kadar uzanan, 621’i Rayyan aracılığıyla tespit edilen gereksiz girişler olan 4786 çalışmayı getirdi. Planlanan inceleme, politika yapıcıları, eğitimcileri ve uygulayıcıları bilgilendirebilecek içgörüler sunarak bu müdahalelerin kapsamlı bir analizini sağlamayı amaçlamaktadır. Herhangi bir literatür incelemesinde olduğu gibi sınırlamalar mevcut olsa da, ön bulgular kanıta dayalı yaklaşımlara rehberlik etmeyi ve kültürel olarak uyumlu önleyici stratejiler hakkındaki uluslararası tartışmalara katılmayı öngörüyor. İlk veriler, bu alanda hâlihazırda mevcut olan önemli miktarda çalışma göz önüne alındığında, araştırmacıların kapsamlı bir literatür taraması yürütmesinin önemini vurgulayan bir manzara sunmaktadır. Mevcut literatürün iyice incelenmesi, yeni araştırmalara bilgi sağlanmasının yanı sıra müdahalelerin ve önleme tedbirlerinin tasarlanması açısından da çok önemli olabilir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Saldırganlık, Türk Ergeni, Türk Gençliği, Müdahale.

Introduction

For many years, the investigation of violence and aggression has been a primary focus of psychological research, demonstrating their enduring importance and profound impact on societal dynamics. Closely examining the antecedents and consequences of these behaviors not only enriches our theoretical understanding but also informs the development of interventions and policies aimed at mitigating harm and promoting peaceful coexistence. The literature defines aggression as a type of behavior that manifests with the intent to inflict harm on another person, despite the individual’s lack of desire for such harm. The characteristics that distinguish aggressive behavior from other antisocial behaviors include the observable nature of the behavior, the presence of harm to the other party, meaning that there is no possibility of unintentional or accidental occurrence, and the involvement of at least two individuals. People often use the terms “anger” and “aggression” interchangeably, but “aggression” does not represent an emotion or thought, unlike “anger,” which only expresses an emotional state (Bushman & Huesmann, 2010). Bushman and Anderson (2002) defined human aggression as follows: ‘Human aggression is any behavior directed toward another individual that is carried out with the proximate (immediate) intent to cause harm.’ (p.28). In addition, to emphasize the distinction between aggression and other related behaviors, they added that the individual exhibiting the behavior must be aware of the intention to cause harm, and the target must be motivated to exhibit avoidance responses to this behavior. The literature occasionally conflates violence and aggression, necessitating this distinction. Violence can be defined as aggression to cause serious physical harm to the other party. In contrast to aggression, violence entails a deliberate intention that causes serious harm to the other party (Allen, Anderson, & Bushman, 2018; Bushman & Anderson, 2002).

The adolescent demographic disproportionately manifests aggressive tendencies, making it a crucial area of study within this developmental phase. Adolescents report behaviors akin to aggression more frequently than any other age-related demographic (Moffitt, 1993). The prevalence of aggressive behaviors among adolescents yields a constellation of deleterious effects, disrupting the social integration, cognitive advancement, and emotional equilibrium essential to healthy maturation during this formative stage. When teens and young adults act aggressively, they may experience several negative effects, such as feeling alone, not being able to relate to others, taking things too personally, reacting emotionally and impulsively, not being able to think matters through, misinterpreting friendly actions as hostile or aggressive, and losing sense of certain morals. Such circumstances are prevalent in adolescents with heightened levels of aggressive behavior (Feindler & Engel, 2011). The period between the ages of 6 and 17 is a critically decisive phase in determining whether an individual will become an antisocial adult or a beneficial member of society. Within the demographic prone to perpetuating antisocial traits at this time, challenges are observed in learning and understanding, reduced motivation for personal growth and acquiring new information, early initiation of substance abuse, and a tendency to engage in sexual activities at a young age (Hawkins & Herrenkohl, 2003).

According to the 2023 report by the World Health Organization, globally, 37% of homicides affect individuals aged 15 to 29, making it the third leading cause of death in this demographic (World Health Organization: WHO, 2023). In Turkey, it is possible to access some data regarding violence and aggression among youth; however, unfortunately, finding a recent comprehensive empirical study is quite challenging. Consequently, the inferences drawn are often

based on statistical data from several years ago. An analysis of data from the Turkish Ministry of National Education reveals a troubling rise in adolescent violence, with 6569 violence related incidents reported among students from 2006 to 2010. Research indicates that the 15- to 16-year-old cohort is particularly affected, predominantly within educational settings (Ozcebe et al., 2006). These empirical findings support the need to explore sociocultural and psychological variables contributing to this trend. A 2007 report by the Turkish Grand National Assembly (TBMM) Research Commission delineated the key characteristics of these violence cases across various urban and educational contexts, prompting the formulation of comprehensive action plans. The Social, Economic, and Cultural Research Center (SEKAM, 2016) conducted interviews with approximately 3000 young individuals living in Turkey as part of a study on youth issues. The study reported that 43.8% of these youths admitted to perpetrating violence. Furthermore, when asked who they most frequently perpetrated violence against, they primarily targeted friends, followed by siblings and partners. The study by Nair (2019), which compiled thesis studies conducted in Turkey on the topic of youth violence between 2010 and 2018, reported several interesting findings. These findings indicated a tendency for violent behavior in the age group under 16 to increase in subsequent years. Furthermore, data obtained from the studies supported the notion that male adolescents exhibit more acts of violence compared to female adolescents. The 2021 Adolescent Behaviors and Experiences Study (ABES) illuminates the evolving landscape of adolescent bullying, revealing that amidst COVID-19, 12.5% of high school students experienced bullying on school grounds, while 13.8% encountered cyberbullying. This digital harassment occurs through text messages and social media platforms like Instagram or Facebook, signifies an adaptation in bullying behavior which is possibly a consequence of increased online activity during the pandemic. Comparatively, over the last year, physical altercations involved 15.9% of students, and a concerning 3.3% reported carrying weapons on school premises (Centers for Disease Control and Prevention: CDC, 2021). According to Kapci (2004), 44% of students reported being pushed, in addition to other common acts of bullying such as being kicked, slapped, subjected to offensive jokes, or having hair or ears pulled. Ozgur et al. (2011) found high incidences of physical (78.9%) and psychological (45.6%) violence among students. More recently, Tasar (2019) indicated that half of all students were involved in some form of violence, and research by Kubar and Kiral identified a staggering 79.5% prevalence of chiefly physical violence among students. Studies indicate that students learn about the concept of violence through mass media and believe that responding to violence with violence is the solution. The study's findings indicate the need for immediate action to break this cycle. Furthermore, the research reveals that violence among youth is directly linked to social factors as well as individual factors, emphasizing the importance of interdisciplinary collaboration in addressing this issue (Avcı & Yıldırım, 2015; Ozgur et al., 2011).

Numerous studies have been conducted globally to mitigate aggression in children and adolescents (Cappella & Weinstein, 2006; Fraser et al., 2005; Leff et al., 2009; VanSchoiack-Edstrom et al., 2002). These studies test a variety of interventions, categorized broadly into individual and group psychotherapy, behavior modification, cognitive-behavioral techniques, and social skills training programs (Tolan & Guerra, 1994). Research indicates that prevention and intervention programs, especially during school years, not only reduce aggressive tendencies in the short term but also have lasting impacts on adulthood, potentially offsetting the development of antisocial behaviors (Hawkins & Herrenkohl, 2003). Systematic reviews from different countries agree on how important it is to use both preventative and intervention strategies together. However, the conversation has moved beyond questioning the number and effectiveness of these programs to highlighting the growing body of research on both topics (Sawyer et al., 2015). However, the current state of literature in Turkey remains uncharted. This gap has impelled us to undertake a systematic review tailored to the Turkish context, which is potentially unique due to cultural, societal, and policy variables. We posit that the absence of comprehensive research synthesis in this field has contributed to a fragmented understanding, impeding the development of targeted programs. This planned systematic review aims to fill that void, providing insights likely to inform both local and international strategies. Moreover, by critiquing the global literature through a Turkish lens, we will contribute to proposing a framework that addresses identified shortcomings and offers guidance for future research and practice within the region and beyond.

It is believed that writing such a protocol before a systematic review would help determine whether the current state of the research is suitable for a systematic review, given that there may not be many intervention studies on violence and aggression with young people in Turkey (Kapci, 2004; Nair, 2019), despite the subject's importance.

.....

Method

This planned systematic review aims to systematically examine the interventions, educational tactics, and programs designed to decrease the prevalence of violence and aggressive conduct among adolescents and young adults in Turkey. The systematic review will be rigorously conducted and presented following the guidelines of the Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA-2020) checklist, ensuring adherence to the latest standards for reporting systematic reviews. The PRISMA approach can be used by anyone to create a structure for carrying out systematic reviews and meta-analyses. The PRISMA method facilitates transparent and standardized conduct of systematic reviews and meta-analyses, thereby enhancing the credibility and usefulness of the findings (Page et al., 2021).

Inclusion and Exclusion Criteria

Inclusion criteria will consist of (1) interventions, techniques, education, and programs specifically designed to reduce violence and aggressive behavior; (2) a sample of Turkish adolescents and young adults, strictly defined as individuals aged between 10 and 24 years; and (3) research articles published in peer-reviewed academic journals to ensure the credibility and quality of the sources.

Exclusion criteria will be (1) types of literature such as review studies, case presentations, and descriptive studies, which do not meet the required level of empirical research evidence for this review and (2) incarcerated children and adolescents, as this would require a different analytical framework due to the unique context of the prison environment. (3) Individuals with specific physiological or psychological conditions, as these populations require tailored research approaches to address their unique needs. This study focuses on the general population to achieve its objectives without the influence of variables introduced by these conditions.

Although non-randomized studies could make a significant academic contribution, we did not create specific inclusion or exclusion criteria to accommodate them, given the limited availability of randomized controlled studies in reducing violence and aggressive behavior. Studies not published as peer-reviewed journal articles, such as conference abstracts, theses, and gray literature, will be excluded during the initial identification phase. This ensures the inclusion of studies that have undergone rigorous academic scrutiny, thereby maintaining the scientific standards of this review.

Screening Process

The initial literature review was conducted by systematically searching the following databases: DergiPark, ERIC, Web of Science, and Scopus. The scope of the research was limited to studies published within the period from 1995 to 2024. The systematic review search was conducted from March 10 to April 15, 2024.

Fourteen key terms were incorporated into the search: “violence,” “aggression,” “aggressive behavior,” “Turkish adolescent,” “Turkish children,” “Turkish teenager,” “Turkish students,” “Students living in Turkey,” “Turkish youth,” “education,” “intervention,” “training,” “treatment,” and “program.” The search strategy consisted of the following terms: (“violence” OR “violence*” OR “aggression” OR “aggressive behavior” OR “aggressive*”) AND (“Turkish adolescent” OR “Turkish children” OR “Turkish teenager” OR “Turkish students” OR “Students living in Turkey” OR “Turkish youth” OR “Turkey”) AND (“education” OR “intervention” OR “training” OR “treatment” OR “program”). Furthermore, this search expanded to include Turkish language equivalents for these terms, specifically when querying the databases DergiPark and ERIC, which may contain Turkish literature.

Study Records

Data Management

To effectively collate and manage the results of our comprehensive search, we will employ Rayyan, a web-based platform described by Ouzzani et al. (2016), specifically developed for systematic reviews. This tool will help us import search results and streamline the removal of duplicate articles to ensure a clean dataset for screening.

Selection Process

Two reviewers (SM and BK) will individually assess the titles and abstracts of the studies obtained through the search process, excluding duplicate documents. Following this preliminary filtering, they will then engage in a thorough examination of the full texts corresponding to the short-listed studies to determine their suitability based on predefined inclusion and exclusion criteria. Throughout this stage, the reviewers will operate independently, with discrepancies resolved via mutual discussion. If a consensus is not reached, the divergences will be adjudicated by a third reviewer (BU), whose input will serve as the decisive factor. To offer complete transparency of our systematic process, the selection methodology will be demonstrated

through a flowchart as recommended by the PRISMA-P guidelines (Figure 1), detailing the journey from the initial identification of records to the final selection of studies.

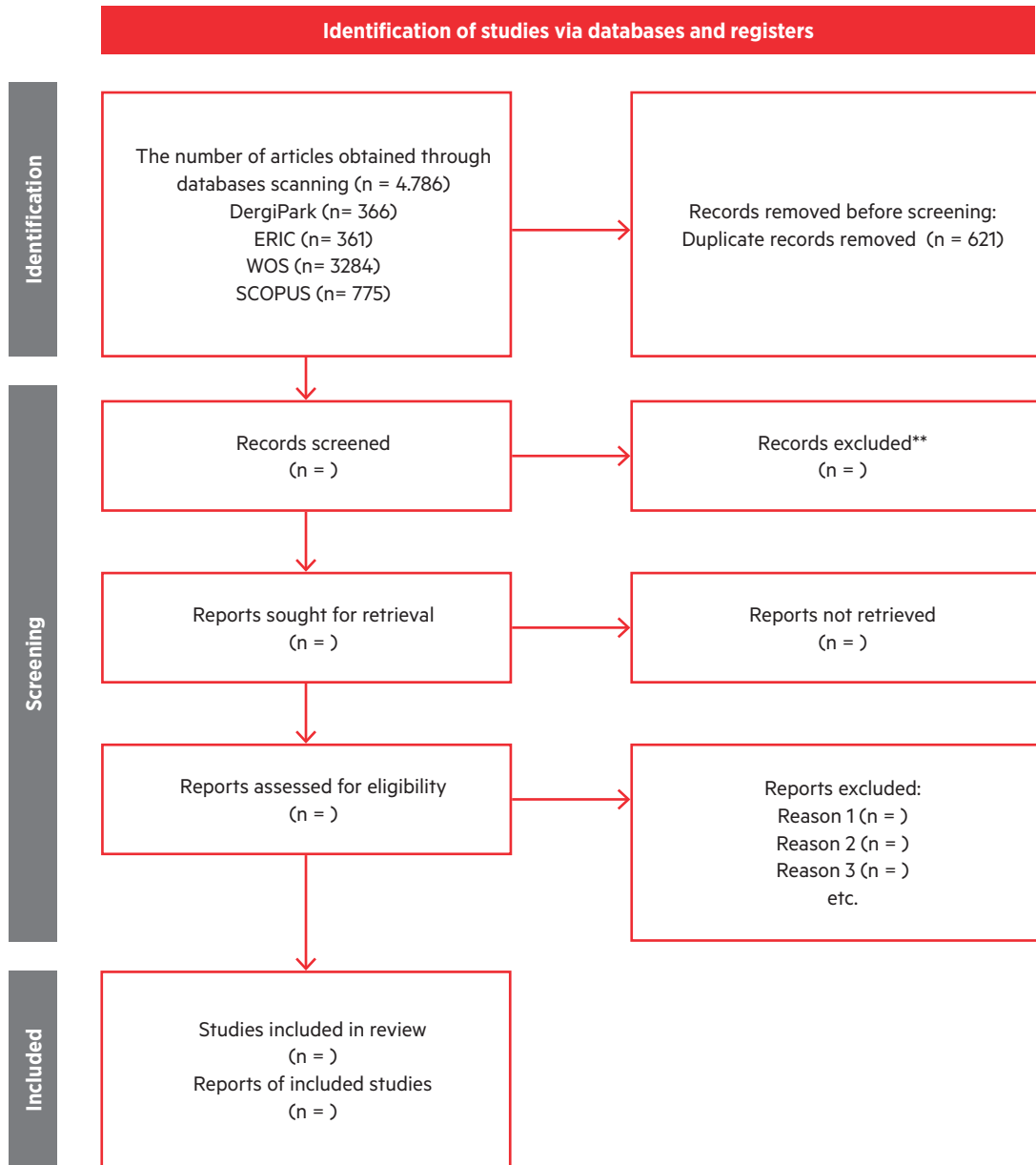

Figure 1: Prisma flow diagram

Discussion

This planned systematic review is aimed at providing a comprehensive practical perspective on the field to researchers who work on aggression and violence in youth by revealing the intervention programs and their effects on young people in Turkey. This systematic review protocol is aimed at providing a comprehensive practical perspective on the field to researchers who work on aggression and violence in youth by revealing the intervention programs and their effects on young people in Turkey. An important point to note is that when looking at studies conducted with Turkish youth living in different countries, problems with Turkish young people are associated with violence as a form of antisocial behavior compared to local young people (Stevens et al., 2003; Van Oor et al., 2006; Baier & Pfeiffer, 2007; Enzmann, 2010). This planned, systematic review study will not present any findings regarding this observation, but it will be valuable to study and compile what is being done in practice in Turkey regarding these issues that have gained importance in the international literature on Turkish youth. It is important to underline that our primary objective in formulating this systematic review protocol was to clarify whether the current state of the research will be suitable for a systematic review.

The impact of violence on young people can have long-lasting effects on the mental health of both the attackers and the victims. Longitudinal studies suggest victims of early violence may be predisposed to lower self-esteem and heightened anxiety levels, along with a persistent sense of insecurity (Morrison & Furlong, 1994; Liang et al. 2007). Conversely, there is evidence suggesting that aggressors in their early years frequently carry these behavioral patterns into adulthood, potentially exacerbating issues such as substance dependence and educational disengagement (Hanish & Guerra, 2002; Stouthamer-Loeber, 2002). This systematic review is poised to contribute to the existing literature by addressing the paucity of aggression and violence intervention programs in Turkey. The comprehensive analysis provided by this review will enable researchers to gain a holistic understanding of the current state of interventions within this context. Furthermore, it is anticipated that the findings will underscore the necessity for the development of novel interventions as well as the advancement of preventative research in this domain.

Despite prior notions concerning the scarcity of studies on aggression and violence among youth in Turkey (Nair, 2019), our systematic review protocol has brought a larger corpus of intervention research to light. This discrepancy

raises an essential question: Why is there a prevailing impression of limited research in this area? The keywords used in previous searches could be a key factor. Our experience indicates that the selection of keywords, tailored to the nuances of this field, has unmasked a wealth of relevant studies. This underscores the critical need for researchers to meticulously consider their choice of keywords and share this methodology for replicability and thoroughness. The propensity to limit searches to Turkish-language databases may have contributed to this oversight. Our review protocol, which includes Turkish and international databases, revealed a significant presence of Turkish sample studies in English-language journals accessible via well-established databases such as Web of Science (WOS) and Scopus. This finding suggests that comprehensive research requires an inclusive approach to database selection, transcending language, and regional barriers.

Systematic reviews are crucial in illuminating the full spectrum of available research. Through engagement with these reviews, researchers can attain a deeper understanding of the existing body of work, a step that is fundamental for informing the development of evidence-based interventions. Lastly, exploring the broader impact of these findings on future research trajectories and policy-making in Turkey could enrich the current position of research findings, making it a valuable guide for subsequent inquiries and applications in the field. The review acknowledges the significance of cultural context in the manifestation of antisocial behaviors and seeks to bridge a gap in the literature by focusing specifically on practices within Turkey.

While this review rigorously compiles relevant studies through specific keywords, it must be recognized that systematic reviews have, of course, limitations and may not encapsulate the entire scope of research in the field. The selection of studies is inherently influenced by many factors, primarily authorial discretion when setting inclusion and exclusion criteria. Efforts have been made to mitigate this bias, including a peer-reviewed protocol for study selection. Despite these limitations, it is anticipated that the insights gleaned from this review will be instrumental for policymakers, researchers, and practitioners, offering a synthesized overview that may highlight research trends, best practices, and areas in need of further investigation. The extent to which these findings can be generalized will be contingent upon the breadth and diversity of the included studies. Nevertheless, the knowledge compiled is expected to provide a foundation for informed decision-making and future scholarly work in the field.

Concluding Remarks

The preliminary screening results indicate that if such a systematic review protocol were followed, a wealth of literature in this area would be obtained. In contrast to some assumptions, the number of studies addressing violence and aggression within Turkish samples is notably high. A total of 4,776 studies were identified through the initial search. It was clear that descriptive studies (Avci et al., 2016; Cetin & Erdogan, 2017; Cetinkaya-Yildiz & Hatipoglu-Sumer, 2020; Evcili & Guclu, 2022; Yurtal & Artut, 2010), intervention studies (Akgun & Araz, 2014; Serin, 2019; Turnuklu et al., 2010), psychoeducation programs (Akan, 2020; Akan, 2021; Demirci & Arslan, 2020; Kilicarslan & Atici, 2017), and prevention studies (Dogan et al., 2017; Parlak & Canel, 2021; Ustunel, 2023) were among these findings. While our main focus was on intervention studies, we also came across some descriptive studies during our search.

These descriptive studies examine various aspects of aggression and violence across different samples. They examine the psychological factors that influence violent tendencies among young adult males (Cetin & Erdogan, 2017), parental influences on physical aggression among urban adolescents mediated by beliefs that support aggression (Cetinkaya-Yildiz & Hatipoglu-Sumer, 2020), and the prevalence of aggression among adolescents and its contributing factors (Avci et al., 2016). Each study provides valuable insights into the complex interplay of individual, social, and environmental factors that shape aggressive behavior in different populations and contexts. In addition to descriptive studies, there are intervention studies that focus on reducing or preventing the problem at hand. These intervention studies focus on addressing aggression and conflict through targeted programs. Each initiative aims to equip participants with the skills and strategies to effectively manage conflict, promote peaceful resolution, and reduce aggressive behavior. Through these interventions, the studies aim to provide individuals with the tools necessary to address conflict in positive ways and foster healthier interpersonal relationships. Since the ongoing systematic review will encompass the specifics of intervention programs, we will not address them in this protocol.

When analyzed in terms of the subject matter, it became apparent that a notable focus was placed on the topics of violence and aggression (Karatas & Gokcakan, 2009; Kirkbir, 2020; Sagkal et al., 2016), anger (Ekitli & Ozgur, 2022; Kelleci et al., 2014; Lok et al., 2018; Uzar-Ozcetin & Hicdurmaz, 2017; Yilmaz, 2009), and bullying (Evgin &

Bayat, 2020; Marlow et al., 2023; Uzunboylu et al., 2017). The numerous studies in this field demonstrate its considerable depth and richness. This planned systematic review will go beyond merely compiling extant literature on aggression and violence interventions in Turkey's youth. It serves as a springboard for future research, policy-making, and a deeper understanding of culturally sensitive preventive strategies that can inform evidence-based practice and international discourse.

Current Status

The search conducted with Turkish and English keywords in the specified four databases resulted in 4,786 articles, 621 of which were determined to be duplicates. In the subsequent phase, exclusion and inclusion steps will be made considering the criteria and relevant articles will be thoroughly examined.

Reporting of this Review

The systematic review will be reported following the PRISMA guidelines. The systematic review will include the necessary tables and checklist of PRISMA.

References

- Allen, J. J., Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2018). The general aggression model. *Current Opinion in Psychology*, 19, 75–80. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.03.034>.
- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2002). Human Aggression. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 27–51. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135231>.
- Akan, Y. (2020). An Analysis on the Effect of Violence Reduction Psychoeducation Program on Communication, Conflict Resolution and Empathy Skill Levels of Adolescent Students. *European Journal of Education Studies*, 7(7). <https://doi.org/10.46827/ejes.v7i7.3167>.
- Akan, Y. (2021). Investigation of the Effect of the “Violence Reduction Psychoeducation Program” on Anger, Violence and Aggression Levels of Students. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/Investigation-of-the-Effect-of-the-%27Violence-on-and-Akan/11d4c3b8d0a5ff7f2fa49c72adb49fbfb41285e9>.
- Akgun, S., & Araz, A. (2014). The effects of Conflict Resolution Education on Conflict Resolution Skills, Social Competence and Aggression in Turkish Elementary School Students. *Journal of Peace Education*, 11, 30–45.
- Avcı, D., Kılıç, M., Selcuk, K. T., & Uzuncakmak, T. (2016). Levels of Aggression among Turkish Adolescents and Factors Leading to Aggression. *Issues in Mental Health Nursing*, 37(7), 476–484. <https://doi.org/10.3109/01612840.2016.1155680>.
- Avcı, O. H., & Yıldırım, I. (2015). Prevalence of Violence Tendency in Adolescents. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 8(1), 106–124. <https://doi.org/10.5578/keg.7406>.
- Baier, D., & Pfeiffer, C. (2007). Gewalttätigkeit bei Deutschen und Nichtdeutschen Jugendlichen. Befunde der Schülerbefragung 2005 und Folgerungen für die Prävention (KFN Forschungsberichte Nr. 100). Hannover: Kriminologisches Forschungsinstitut Niedersachsen.
- Bushman, B. J., & Huesmann, L. R. (2010). Aggression. In S. T. Fiske, D. T. Gilbert, & G. Lindzey (Eds.), *Handbook of Social Psychology* (5th ed., pp. 833–863). John Wiley & Sons, Inc.
- Cappella, E., & Weinstein, R. S. (2006). The Prevention of Aggressive Behavior in Adolescents: An Outcome Evaluation of the RESPECT Program. *Aggressive Behavior*, 32(1), 118–133.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2021). Adolescent Behaviors and Experiences Study (ABES). Retrieved from <https://www.cdc.gov/healthyouth/data/abes/tables/summary.htm#UIV>.
- Cetin, O. I., & Erdogan, S. (2017). Genç Erişkin Erkeklerde Şiddet Eğilimi ve Psikolojik Durum İle İlişkisi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi/Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 25(2), 77. <https://doi.org/10.17672/fnhhd.76693>.
- Cetinkaya-Yıldız, E., & Hatipoglu-Sumer, Z. (2020). The Impact of Parental Factors on Physical Aggression Perpetration Among Turkish Urban Adolescents: The Mediating Role of Beliefs Supporting Aggression. *Violence and Victims*.
- Demirci, A., & Arslan, C. (2020). The Effect of Conflict Resolution Psychoeducation Programme on the Secondary School Sixth Grade Students Attitude Towards Violence and the Level of Aggression. *Psycho-Educational Research Reviews*, 9(2), 39–47.
- Dogan, A., Keser, E., Sen, Z., Yanagida, T., Grading, P., & Strohmeier, D. (2017). Evidence Based Bullying Prevention in Turkey: Implementation of the VISC Social Competence Program. *International Journal of Developmental Science*, 11(3–4), 93–108.
- Ekitli, G. B., & Ozgur, G. (2022). Effects of a Cognitive Behavioral Integrated Musical Rhythms Intervention on Anger: A Randomized, Single-Blind Factorial Trial. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*, 60(4), 28–38.
- Enzmann (2010). Germany. In Junger-Tas, J., Marshall, I. H., Enzmann, D., Killias, M., Stekete, M. & B. Gruszczynska (Eds.), *Juvenile Delinquency in Europe and Beyond: Results of the Second International Self-Report Delinquency Study (ISR2D)* (pp. 47–64). New York: Springer.
- Evcili, F., & Guclu, G. (2022). An Analysis of the Relationship Between Premenstrual Syndrome and Aggression Tendencies Among Turkish Adolescent Girls. *Adolescent Psychiatry*, 12(2), 144–156.
- Evgin, D., & Bayat, M. (2020). The Effect of Behavioral System Model Based Nursing Intervention on Adolescent Bullying. *Florence Nightingale journal of nursing*, 28(1), 71.
- Feindler, E. L., & Engel, E. (2011). Assessment and Intervention for Adolescents with Anger and Aggression Difficulties in School Settings. *Psychology in the Schools*, 48(3), 243–253. <https://doi.org/10.1002/pits.20550>.
- Fraser, M. W., Galinsky, M. J., Smokowski, P. R., Day, S. H., Terzian, M. A., Rose, R. A., & Guo, S. (2005). Social Information-Processing Skills Training to Promote Social Competence and Prevent Aggressive Behavior in the Third Grades. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(6), 1045–1055. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.73.6.1045>.
- Hanish, L. D., & Guerra, N. G. (2002). A Longitudinal Analysis of Patterns of Adjustment Following Peer Victimization. *Development and Psychopathology*, 14(1), 69–89. <https://doi.org/10.1017/S0954579402001049>.
- Hawkins, J. D., & Herrenkohl, T. I. (2003). Prevention in the School Years. In D. P. Farrington & J. W. Coid (Eds.), *Early Prevention of Adult Antisocial Behavior* (pp. 265–291). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511489259.009>.

- Kapcı, E. G. (2004). İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Sıklığının Depresyon, Kaygı ve Benlik Saygısıyla İlişkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 001-013. https://doi.org/10.1501/egifak_0000000087.
- Karatas, Z., & Gokcakan, D. Z. (2009). The Effect of Group-Based Psychodrama Therapy on Decreasing the Level of Aggression in Adolescents. Turk Psikiyatri Dergisi, 20(4), 357-66.
- Kelleci, M., Avcı, D., Ersan, E., & Dogan, S. (2014). Effects of the Anger Management Program Based on Cognitive Behavioral Techniques on High School Students' Anger and Assertiveness Levels.
- Kilicarslan, S., & Atici, M. (2017). An Analysis of Adolescent and Parental Views on the Psychoeducation Program for Coping with Aggressive Behaviors. Journal of Education and Training Studies, 5(6), 73-89.
- Kirkbir, F. (2020). Effect of Emotional Intelligence Education on Psychological Well-Being and Aggression of Athlete Students at the Karadeniz Technical University. African Educational Research Journal, 8, 146-151.
- Leff, S. S., Power, T. J., Manz, P. H., Costigan, T. E., & Nabors, L. A. (2009). School-Based Aggression Prevention Programs for Young Children: Current Status and Implications for Violence Prevention. School Psychology Review, 38(3), 346-362.
- Liang, H., Flisher, A. J., & Lombard, C. J. (2007). Bullying, Violence, and Risk Behavior in South African School Students. Child Abuse & Neglect, 31(2), 161-171.
- Lok, N., Bademli, K., & Canbaz, M. (2018). The Effects of Anger Management Education on Adolescents' Manner of Displaying Anger And Self-Esteem: A Randomized Controlled Trial. Archives of Psychiatric Nursing, 32(1), 75-81.
- Marlow, C., Gonultas, S., & Mulvey, K. L. (2023). Adolescents' Expectations for Types of Victim Retaliation Following Direct Bullying. Journal of Youth and Adolescence, 52(3), 533-546.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-Limited and Life-Course-Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy. Psychological review, 100 (4), 674-701.
- Morrison, G. M., Furlong, M. J., & Morrison, R. L. (1994). School Violence to School Safety: Reframing the Issue for School Psychologists. School Psychology Review, 23(2), 236-256.
- Nair, G. (2019). Gençlik Şiddeti Konusunda Son On Yılda Ülkemizde Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Tematik Açından Değerlendirilmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 18(72), 2019-2035. <https://doi.org/10.17755/esosder.528123>.
- Ouzzani, M., Hammady, H., Fedorowicz, Z., & Elmagarmid, A. (2016). Rayyan: A Web and Mobile App for Systematic Reviews. Systematic reviews, 5(1), 210. <https://doi.org/10.1186/s13643-016-0384-4>.
- Ozcebe, L. H., Cetik, H., & Uner, S., (2006). Adölesanlarda Şiddet Davranışları. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler, Uluslararası Katılımlı Sempozyum (pp.272-275), Turkey
- Ozgur, G., Yorukoglu, G., & Arabacı, L. B. (2011). Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 2, 53-60.
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., McGuinness, L. A., Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An Updated Guideline for Reporting Systematic Reviews. PLoS Medicine, 18(3), e1003583. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1003583>.
- Parlak, S., & Canel, A. N. (2021). Analyzing the Effectiveness of a Program Aimed at Preventing Partner Violence among Adolescents: Analyzing the Effectiveness of a Program. International Journal of Curriculum and Instruction, 13(1), 41-55.
- Sagkal, A. S., Turnuklu, A., & Totan, T. (2016). Peace Education's Effects on Aggression: A mixed method study. Eurasian Journal of Educational Research, 16(64).
- Sawyer, A. M., Borduin, C. M., & Dopp, A. R. (2015). Long-Term Effects of Prevention and Treatment on Youth Antisocial Behavior: A Meta-Analysis. Clinical Psychology Review, 42, 130-144.
- SEKAM. (2016). Türkiye Gençlik Raporu Gençliğin Özellikleri. İstanbul: Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Araştırmalar Merkezi (90 - 93), İstanbul: Sekam Yayınları.
- Serin, N. B. (2019). The Impact of Anger Management Training on Anger, Aggression and Problem-Solving Skills of Primary School Students. International Online Journal of Education and Teaching (IOJET), 6, 527-546.
- Stevens, G. W., Pels, T., Bengi-Arslan, L., Verhulst, F. C., Vollebergh, W. A., & Crijnen, A. A. (2003). Parent, Teacher and Self-Reported Problem Behavior in The Netherlands: Comparing Moroccan Immigrant with Dutch and with Turkish Immigrant Children and Adolescents. Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 38, 576-585.
- Stouthamer-Loeber, M., Loeber, R., Wei, E., Farrington, D. P., and Wikstrom, P -O. H. 2002. Risk and Promotive Effects in the Explanation of Persistent Serious Delinquency in Boys. Journal of Consulting and Clinical Psychology 70:111-123
- Tasar, H. H. (2019). Eğitimde Şiddet ve Şiddeti Azaltma. Erciyes İletişim Dergisi, 6, 899-912.
- Tolan, P. H., & Guerra, N. G. (1994). Prevention of Delinquency: Current Status and Issues. Applied & Preventive Psychology, 3(4), 251-273. [https://doi.org/10.1016/s0962-1849\(05\)80098-8](https://doi.org/10.1016/s0962-1849(05)80098-8).

- Turnuklu, A., Kacmaz, T., Gurler, S., Sevkin, B., Turk, F., Kalender, A., & Zengin, F. (2010). The effects of Conflict Resolution and Peer Mediation Training on Primary School Students' Level of Aggression. *Education* 3-13, 38, 3-22.
- Ustunel, A. O. (2023). "Violence is Just an Expression of Love and Spontaneity": Young Men's Processes of Resistance to Change After a Dating Violence Prevention Program in Turkey. *Journal of Family Violence*, 1-14.
- Uzar-Ozcetin, Y. S., & Hicdurmaz, D. (2017). Effects of Structured Group Counseling on Anger Management Skills of Nursing Students. *Journal of Nursing Education*, 56(3), 174-181.
- Uzunboylu, H., Baglama, B., Kucuktamer, T., & Kuimova, M. V. (2017). Opinions of School Counselors about Bullying in Turkish High Schools. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 45(6), 1043-1055.
- Van Oort, F., Joung, I., Van der Ende, J., Mackenbach, J., Verhulst, F., & Crijnen, A. (2006). Internalizing and Externalizing Behaviors in Young Adults: Dutch Natives and Turkish Migrants in The Netherlands. *Ethn Health*, 11(2), 133-151.
- VanSchoiack-Edstrom, L., Frey, K. S., & Beland, K. (2002). Changing Adolescents' Attitudes about Relational and Physical Aggression: An Early Evaluation of a School-based Intervention. *School Psychology Review*, 31(2), 201-216.
- World Health Organization: WHO. (2023, October 11). Youth Violence. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/youth-violence#:~:text=Key%20facts,of%20homicides%20involve%20male%20victims>.
- Yilmaz, M. (2009). The Effects of an Emotional Intelligence Skills Training Program on the Consistent Anger Levels of Turkish University Students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 37(4), 565-576.
- Yurtal, F., & Artut, K. (2010). An Investigation of School Violence Through Turkish Children's Drawings. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(1), 50-62.

Fen-Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Durumları Üzerine Bir Araştırma

A Research on the Political Literacy Status of Students of the Faculty of Arts and Sciences

Dr. Öğr. Üyesi Şevket Ercan KIZILAY

Düzce Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Düzce, Türkiye
sevketercankizilay@duzce.edu.tr
ORCID: 0000-0002-2750-2786

Tuğba KAYGISIZ

Düzce Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Düzce, Türkiye
ORCID: 0009-0001-4610-2024

Öz

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin politik okuryazarlık düzeyleri sosyo-demografik, ailesel köken ve yatkınlıklar değişkenleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Örneklem olarak Düzce Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan 380 öğrenci belirlenmiş ve yüz yüze anket uygulanması yoluyla veri toplanmıştır. Değişkenler arasında farklılıklar Bağımsız Gruplar T-Testi ve Tek Faktörlü ANOVA analiz teknikleri ile analiz edilmiştir. Bu çerçevede aile tipi, ailenin yaşadığı yer, bölüm ile ilgili kitap okuma, tiyatro, müze, sinema ve resim sergisine gitmek yatkınlıkları ile politik okuryazarlık seviyeleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bunun yanında Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim gören üniversite gençlerinin %76,4 düzeyinde politik okuryazar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Politik Okuryazarlık, Fen-Edebiyat Fakültesi Öğrencileri, Üniversite Gençleri, Ailesel Köken, Yatkınlıklar.

Abstract

In this research, the political literacy of university students was analyzed within the framework of sociodemographic, family origin and predisposition variables. 380 Faculty of Arts and Science students from different departments studying at Düzce University were selected as samples and data were collected through face-to-face survey application. Relationships between variables were analyzed using Independent Sample T-Test and One-Way ANOVA analysis techniques. In this context, significant relationships were determined between family type, where the family lives, tendency to reading books related to the department, going to theatre, museum, cinema and art exhibition and political literacy levels. In addition, it was concluded that 76.4% of university students studying at the Faculty of Arts and Sciences were politically literate.

Keywords: Political Literacy, Faculty of Arts and Sciences Students, University Youth, Familial Origin, Predispositions.

Etkin Vatandaşlık ve Demokrasi

Politik okuryazar olmak siyasi konularda “bilinçli” olmayı, aktif katılımı, sorunlara eleştirel gözle bakabilmeyi, seçimleri özgürce gerçekleştirmeyi sağlar (Cender, 2023: 5). Politik okuryazarlık kavramı ile etkin vatandaşlık arasında yakın bir bağlantı bulunmaktadır ve politik okuryazarlık sayesinde bireyler haklarını öğrenerek siyasi süreçleri öğrenirler (Memişoğlu, 2023: 277). Politik okuryazarlık bir beceri olarak “etkin vatandaş” olmamızı sağlar (Gedik vd., 2023: 408). Sorunları geniş çapta ele alan, “farklılıkları kabullenen”, sorumluluk sahibi olan ve uyumlu çalışan, tartışmaları uysal şekilde çözüme kavuşturan, toplum düzeni için gerekli değişiklikleri gerçekleştiren bireyler “etkin vatandaş” olarak tanımlanabilir (Köksal ve Erol, 2021:445; Görmez, 2018:113). Kamusal alanda kendini gerçekleştirme kapasitesine sahip olan “etkin vatandaşlar” politik okuryazarlık becerilerine sahip olarak “demokratik süreçleri” anlamlandırabilir. Politik sistemin yapısı ve “işleyişini” öğrenirler. Mevcut şartlara göre hareket edebilme, sorun çözme ve güncel siyasi konulara eleştirel bir şekilde yaklaşabilirler (Köksal ve Erol, 2021:446; Dağ ve Koçer, 2019:2156).

Politik okuryazarlık toplumdaki farklılıklara saygı göstermeyi sağlayarak (Görmez, 2018:113) bireylerin politik katılım düzeylerini artırarak demokrasinin gelişmesine zemin hazırlar (Köksal ve Erol, 2021:445). Demokrasiyi sağlamanın ve sürdürmenin en etkili yolu bireylerin “etkin” olmalarını sağlamaktır (Dağ ve Koçer, 2019:2153; Thomas ve Thomas, 2022: 192; Kuş, 2015: 202). Toplumda demokrasinin oluşmasını ve vatandaşların demokrasiye inanarak yaşaması için politik okuryazarlık edinilmesi gereken en önemli beceridir (Dağ ve Koçer, 2019:2152-2153). Vatandaşlar “bilinçli” politik katılımı karar mercilerini etkileyebilir ve “gelişim gösterebilir” (Çalışkan, Ekerbiçer ve Güdek, 2023:10). Demokrasinin hâkim olduğu toplumlarda “hukukun üstünlüğü kabul edilmiş” ve “vatandaşların politik katılımı” mevcuttur. Politik okuryazarlıkla “demokrasi” ve “güç ilişkileri” anlaşılabilir (Gedik vd., 2023:408). Bir toplumda demokrasi için gerekli olan “bilgi” ve “beceriler” sağlandığında o toplum için demokrasi “yaşam biçimi” haline gelir. Dolayısıyla bu kazanımlar temel düzeyde de olsa vatandaşlara kazandırılmalıdır (Kuş, 2015:198). Politik okuryazarlık kişiye farklı fikirleri “anlamayı” bunların “kendisine etkilerini fark etmeyi” ve farklı fikirler üzerinde tartışırken siyasi üsluba uygun davranmayı sağlar (Gedik vd., 2023:409). “Seçim süreçleri” demokratik devletin “işlevselliğini” belirtir (İbeawuchi, 2022:524).

Brooks, Normore (2010) ve Hunter ile Rack’a göre (2016) politik okuryazarlık “demokrasinin” ve “toplumdaki güç ilişkilerinin” anlaşılmasına yardımcı olup “farklı siyasi argümanlara” “eleştirel” yaklaşabilme ve aktif “vatandaş” olma

becerilerini kapsar (Akt. Gürel, 2022:1177). Weiner (2012) politik okuryazarlığın toplumda bireylerin “demokratik özellikler” edinmesi ve “demokrasinin sürdürülmesi” için “vatandaşlara kazandırılması gereken bir beceri” olduğunu söyler (Akt. Er ve Metin, 2023:25). Bu becerilerin elde edilmesi sonrasında bireyler siyaset, hukuk ve vatandaşlık gibi temel kavramlara aşina olur. Bu kavramlara hâkimiyet sağlanarak etkin vatandaş olarak demokratik alan inşa edilir (Köksal ve Erol, 2021:446; Avcı ve Geçit, 2022:291).

Politik Okuryazarlık ve Politik Bilgi

Politik okuryazarlık genel anlamda “toplum”, “tarih” ve “güç” hakkındaki fikirleri anlayabilmek ve bu anlamlandırmaya dayanarak hareket etmektir (Thomas ve Thomas, 2022:192). Politik okuryazarlık ile politik bilgi sermayesi arasında yakından bir ilişki vardır. Politik okuryazarlık arttıkça vatandaşların sahip oldukları siyasal bilgiler de artış gösterir. Siyasi bilginin temel amacı seçilmiş ya da seçilebilecek temsilcilerin değerlendirmelerini kolaylaştırmaktır (Weitz-Shapiro ve Winters, 2022:1913). Siyasi bilgi politik katılım için gerekli fakat tek başına yeterli değildir (Dudley ve Gitelson, 2002:178). Politik okuryazarlık açıklanırken siyasal bilginin öneminden bahsedilmektedir. Fakat politik okuryazarlık sadece siyasi bilgiye sahip olmak ya da “siyasal kurumların işlevini” bilmek ile kazanılmaz. Politik okuryazarlık siyasi bilgiye sahip olmak kadar “beceri” ve “değerler” ile bağlantılıdır (Kuş, 2015:197). Politik okuryazarlık bireyin karar alma sürecinde aktif ve bilinçli olması için önemlidir (Dağ ve Koçer, 2019:2150). Aktif vatandaş için politik katılım sadece oy vermek olmamalıdır. Güncel siyasi gelişmelerden haberdar olup, siyasi tartışmalarda fikrini belirtip karşıt görüşlü kişilerin de fikirlerini dinleyebilmelidir (Tarhan, 2015:664). Kaase’e (1990) göre siyasi katılımın karar mercilerini etkileyecek faaliyetlere örnek olarak “oy verme”, “partilere üye olma”, “boykot etme”, “grev yapma” örnek olarak gösterilebilir (Akt. Dağ ve Koçer, 2019: 2162).

Politik Okuryazarlık ve Eğitim

Politik okuryazarlık bir “eğitim meselesi” olarak gelişmiş ve gelişmekte olan tüm devletlerin yüzleşmek zorunda olduğu müşterek bir problemdir (Dağ ve Koçer, 2019:2152). Siyasi katılımın artması için politik eğitimi önemlidir (Tarhan, 2015:651; İbeawuchi, 2022:528; Dudley ve Gitelson, 2002:178). Politik eğitimde “bilgi, beceri ve tutum” öğeleri “birlikte” geliştirilmelidir (Görmez, 2018:114). Siyasi süreçler ve alınan siyasi kararlar bireyi ve içinde yaşadığı toplumu etkilemektedir (Gürel ve Demir, 2022:1780; Tarhan, 2015:651). İnsanların geçmişi öğrenmesi ve geleceği şekillendirmesi için okuryazar olmaları gerekmektedir. Günümüz iletişim

çağında okuma yazmanın önemi daha da artmış ve devletlerin varlıklarını devam ettirebilmeleri ve gelişmeleri için temel şartlardan biri haline gelmiştir. Dolayısıyla okuryazar olma bir devletin yoksul ve gelişmemiş olmasıyla ilişkilidir (Güneş, 2019:225).

Toplumun politik okuryazarlık seviyesinin artırılmasında vatandaşlık eğitimlerinin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu anlamda vatandaşlık eğitimi bireye “temel politik bilgileri” öğretip “etkin” vatandaş olması ve “sosyal”, “politik” ve “eğitim” yönünden “değişime açık” birey olarak yetiştirilmesiyle “mümkün” olur. Vatandaşlık eğitimi ile politik okuryazarlık seviyesi artar ve bireyler karar mercilerinde daha aktif hale gelirler. (Gürel ve Demir, 2022:1777-1779). Daha sağlıklı bir toplum, daha demokratik bir toplum olunması isteniyorsa vatandaşların aktif olmaları isteniyorsa mutlak politik eğitimden geçirilmesi gerekir (Görmez, 2018:114). Vatandaşlık eğitimleri sonrasında aynı zamanda vatandaşların “toplumsal hayata hazırlanması” ve siyasi bilgi ve becerilerin sağlanmasında “vatandaşlık eğitimi” önemlidir. Politik okuryazarlık ile bireyler hayata karşı hazır hale gelirler (Gürel ve Demir, 2022:1777; Köksal ve Erol, 2021:445).

Vatandaşlık eğitimi bireyin etkin vatandaş olmasını sağlayan bir eğitimidir ve bu eğitim süreci öncelikle ailede sonrasında okullarda devam eder (Köksal ve Erol, 2021:446; Avcı ve Geçit, 2022:308; Cender, 2023:5; Thomas ve Thomas, 2022:193). Aile çocukların siyasete olan bakış açılarını ve siyasi düşüncelerinin oluşmasında etkilidir. Bu süreç okulda verilen eğitimle şekillenir. Küçük yaşta siyasi eğitimin etkisi fazla olduğundan “ilkokul döneminde” siyasi bilgilerin verilmeye başlanması gerekir (Günteke ve Aladağ, 2023:304). Bu nedenle ilkokul seviyesinden başlayarak öğrencilere politik kavramlar net bir şekilde anlatılmalıdır. (Kop ve Aslan, 2023:1815; Yavuz, Selanik ve Ay, 2016:36; Avcı ve Geçit, 2022:292; Tarhan, 2015:651). Öğrencilere “okul öncesi”den başlayarak “katılım fırsatının” sağlanması politik okuryazarlık becerisini kazanmak açısından önemlidir (Çelik, 2021:736). Politik okuryazarlık becerisi bireyi aktif ve bilinçli katılımcı yapacağından geleceğin şekillenmesinde söz sahibi olacak çocuklar için bu becerinin önemi büyüktür (Günteke ve Aladağ, 2023:). Tarhan (2019) erken yaşta verilecek siyasi okuryazarlık “eğitiminin” öğrencilerin gelecekteki düşüncelerinin şekillenmesine fayda sağlayacağını belirtmiştir (Akt. Günteke ve Aladağ, 2023:304-305). Ancak bu politik eğitimin sadece teorik yani bilgi ağırlıklı olması değil, aynı zamanda “beceri” ve “tutum” kazandırabilecek bir şekilde yapılması gerekir (Tarhan, 2015:651). Örneğin Almanya’da öğrencilerin politik eğitimlerinin geliştirilmesi için öğrencilere “parlamento ziyaretleri” yapmakta, “bakanlarla toplantılar yapmaları” ve “onlara soru yönelmeleri” sağlanmıştır (Tarhan, 2015:659). Ancak genel olarak çocukların eğitiminde “vatandaş” ve “siyasi aktör”

olarak bilinçli katılımcı olmaları üzerine özen gösterilmektedir (Brocklehurst, 2015:62).

Politik okuryazarlıkla öğrenciler sadece siyasi rol ve görevleri öğrenmez aynı zamanda devletin kurumları hakkında bilgi edinir ve siyasi olaylar hakkında fikir üretebilir (Memişoğlu, 2023:277). Siyasi okuryazarlık eğitiminin temel amacı demokrasiyi ve güvenilir seçim sistemini güçlendirmek ve uluslararası siyasi eğitimi teşvik ederek ulusal siyaset ile küresel barış ve kalkınmayı sağlamaktır (İbeawuchi, 2022:522). Bunun sonucunda sosyal haklarını bilen bireylerin devlet ile nasıl ilişki içerisinde olduklarını, devletin sorumluluklarının neler olduğunu bilmeye başlar (Weitz-Shapiro ve Winters, 2022:1914). Dolayısıyla vatandaşlara “kazandırılması” gereken önemli becerilerden biri politik okuryazarlıktır (Çalışkan, Ekerbiçer ve Güdek, 2023:10). Politik okuryazarlık becerisi bireyin siyasi konularda bilgili, politikaya aktif katılım gösteren, hak ve sorumluluklarının bilincinde olur. Böylece bu alanda kendilerini “geliştirirler”. Böylece siyasetteki bireyleri anlamayı ve onlarla ilişki kurmayı başarırlar. Alınan siyasi kararların süreçlerine hâkim olma, bu süreçlerde aktif olma ve farklı siyasi düşüncelere sahip insanlarla nasıl tartışacağını öğrenirler (Cender, 2023:4-5; Uzun ve Çelik, 2020:1138; Sur, 2022:453; Karababa ve Biricik, 2022:48; İbeawuchi, 2022:522).

Politik okuryazarlık becerisi ile öğrenciler güncel olaylara dair eleştiri ve yorum yeteneği kazanır (Gürel ve Demir, 2022:1779). Politik okuryazar olma siyasi kavramları bilip, güncel siyasi konuları “anlama” ve “değerlendirme”ye yardımcı olacağından “üniversitede” gençlerin alacağı “siyasi eğitim” “etkin vatandaş” olmalarını sağlar (Cender, 2023:5). Fyfe’a göre (2007) günümüzde politik okuryazar “genç” bireyler insanı etkileyen konulara siyasi açıdan yaklaşabilmesi, “tecrübelerden yararlanmalı”, “demokratik kararlar verebilmeli” ve aldıkları kararlar doğrultusunda faaliyete geçebilmelidir (Akt. Cender, 2023:5). Siyasetten uzak tutulan çocukların ise güncel siyasi konuları bilmedikleri ve bu siyasi konuları eleştirebilecek “donanıma” sahip olmadıkları ifade edilmektedir (Brocklehurst, 2015:62).

Öğrencilerin politik okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde sosyal bilgiler dersi çok stratejik bir derstir. Bu ders öğrencilerin siyasi sisteme yönelik olumlu görüşler geliştirdiği ve “katılımcı beceriler” geliştirilerek “aktif birey” ve “aktif vatandaş” olmalarını sağlamaya çalışır (Gürel ve Demir, 2022:1779; Günteke ve Aladağ, 2023:304; Çalışkan, Ekerbiçer ve Güdek, 2023:3; Er ve Metin, 2023:25; Çelik, 2021:736; Gedik vd., 2023:410; Güleç ve Hüdavendigar, 2020:24; Er ve Metin, 2023:25; Avcı ve Geçit, 2022:292-293; Cender, 2023:6).

Bahsedilen siyasi beceriler okullarda öğretmenler ve ders kitapları aracılığıyla verilebilir (Gürel ve Demir, 2022:1778). MEB (2018)’de yapılan değişikliklerle sosyal bilgiler dersine

“Etkin Vatandaşlık” “öğrenme alanı” eklenmiştir (Akt. Cender, 2023:6). Türkiye’de vatandaşlık derslerinde vatandaşların “hakları” ve “aktif katılımları” anlatılması gerekirken görev ve sorumlulukların gerçekleştirilmesi anlatılır. Dolayısıyla öğretmenler ders içeriğinde bu konular yönünde açıklamalar yapmışlardır (Kuş, 2015:201). Millî Eğitim Bakanlığı’na göre (2018) sosyal bilgiler dersinde 27 beceri vardır ve bunların 7’si okuryazarlık becerisidir. Köksal ve Erol(2012)’ye göre politik okuryazarlık bunlardan en önemlilerinden biriydi. (Memişoğlu, 2023:277; Mete, 2020:115; Avcı ve Geçit, 2022:293).

Politik okuryazar birey yetiştirmek için öğrencilerin eğitim hayatları boyunca “temel politika konuları” içeren ders sayılarının artırılıp, güncel konuların bu derslerde “hoşgörünün” sağlandığı tartışma ortamlarında öğrencilerin kendi düşüncelerini ifade etmeleri sağlanmalıdır. Bu etkinliklerin gerçekleştirilmesiyle vatandaşların politik okuryazarlık becerilerinin artacağı beklenmektedir. Öğrencilerin güncel siyasi konularda uzak kalmamaları için sosyal bilgiler öğretmenleri derslerde bu konulardan bahsetmelidirler. Bu sayede öğrencilerin hoşgörü içerisinde tartışmaları sağlanır (Tarhan, 2015:663).

Memişoğlu’nun (2023:282-283) yaptığı çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri politik okuryazarlık için öğrencilere temel olan “hak”, “özgürlük”, “anayasa”, “demokrasi” bilgileri verdiklerini ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere politik bilinç kazandırmak için öğrencilerin güncel konuları takip etmelerini sağladıkları ve okulda “seçim”, “dilekçe ve mektup yazma” gibi etkinliklere yer verdikleri görülmüştür. Bu konu üzerine yapılan araştırma incelendiğinde sınıfta tartışmalı konulara katılan öğrencilerin ilerleyen dönemlerde politik gelişmeleri takip etme, “boykota katılma”, “dilekçe imzalama” faaliyetlerine katıldıkları görülmüştür (Çelik, 2021:756). Sosyal bilgiler öğretmenleri politik okuryazarlığın geliştirilmesine yönelik ders saati ve dolayısıyla ders içeriği ve okul desteğinin yetersiz olduğunu belirtmiştir (Memişoğlu, 2023:283). Politik okuryazarlık okullarda sistemli bir şekilde anlatıldığı için konunun ele alındığı dersin daha aktif ve verimli olması ve okul idarecilerinin de bu konuda ılımlı tavır sergilemesi önemlidir (Aslan, 2023:1826).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politik okuryazarlığa yeterince ilgi göstermedikleri söylenebilir (Kuş, 2015:197). Mesleğe yeni başlamış olan öğretmenlerin politik bilgilerinin az olduğu görülür (Achinstejn, 2006:123). Siyasi konuların sınırlı bir şekilde öğretilmesini savunurlar. Kendileri belirli konular hakkında tartışsalar bile topluma aktif katılmamaktadırlar (Kuş, 2015:197). Politik okuryazar yetiştirme aşamasında karşılaşılan problemlerden biri öğrencilere politik kavram ve siyasi süreçler hakkında yeterli bilgi öğretilmiyor olmasıdır (Yavuz ve Selanik Ay, 2016:36). Dolayısıyla

aktif vatandaş yetiştirmede en büyük etkisi olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politik okuryazarlık becerileri geliştirilmelidir (Kuş, 2015:197). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik bilgileri ve bunları öğrencilere aktarabilme becerileri öğrencilerin öğrenme sürecini etkileyeceğinden öğretmenlerin politik bilgilerini geliştirmeleri öğrencilerin daha iyi anlamasına yardımcı olabilir (Gedik vd., 2023:410). Öğretmenlerin eğitim ile politik okuryazar bireyler yetiştirmesi mümkündür. Dolayısıyla politik okuryazar öğrenci yetiştirecek öğretmenlerin lisansta aldıkları eğitimlerle bu konuda bilgi sahibi olmaları gerektiği söylenebilir (Aslan, 2023:1815; Çalışkan, Ekerbiçer ve Güdek, 2023:3,10; Tarhan, 2015:649; İbeawuchi, 2022:525; Kuş, 2015:198).

Türkiye ve Politik Okuryazarlık Durumları

Türkiye’de politik okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmaların bulguları çerçevesinde bireylerin politik bilgi birikimlerinin ve katılım düzeylerinin düşük olmasından bahsedilebilir (Dağ ve Koçer, 2019:2153). Demografik olarak gençler daha az oy kullanıyorlar ve “siyasal partilere” daha az üye oluyorlar. Daha az “haber okuyor ve izliyorlar. Bu anlamda politik bilgi seviyelerinin çok yüksek olmadığını söylemek mümkündür (Dağ ve Koçer, 2019:2163-2164). Gençlerin siyasete katılım biçimlerinde en ön plana çıkan unsur oy kullanmaktır (Dağ ve Koçer, 2019:2165).

Gençlerin siyasete yönelik ilgisizlikleri sadece Türkiye’ye özgü bir durum değildir. Fyfe (2007), Angvik ve ven Borries (1997) farklı ülkelerde yaptıkları araştırmalar sonucunda gençlerin siyasi bilgilerinin yetersiz olduğu ve siyasete eğilimi olmadıklarını belirtmişlerdir (Akt. Kuş, 2015:201). O’Nwill (2007) gençlerin siyasi bilgilerinin az olduğunu ve siyasi meselelere daha az eğilimleri olduğunu belirtir (akt. Dağ & Koçer, 2019:2163). Gençlerin siyaset kurumuna yönelik ilgisizlikleri Batı ülkelerinde de görülmektedir. Gençler siyasete yönelik kurumsal bir ilgisizlik içerisinde olsalar da protesto hareketleri içerisinde ön planda yer almaları ilginç bir durumdur. Soler-i Marti (2005)’in de ifade ettiği gibi “birçok Batı ülkesinde” “gençlerin” oy kullanma oranlarının düşük olduğu fakat “protesto” yaptıkları görülmüştür (Dağ ve Koçer, 2019:2154). Bu konuda Yunanistan’daki 2008 Gösterileri, İngiltere’deki 2010-2011 Harç Protestoları ve Türkiye’deki 2013 Gezi Parkı Eylemleri örnek olarak gösterilebilir (Dağ ve Koçer, 2019:2154). Geçmiş dönemde politik katılım “siyasi partiye üye olma”, “oy kullanma” ve “seçim kampanyalarına katılma” ile gerçekleştirilirken, günümüzde “özel durumlar/tekil sorunlar” için apolitik “grup” ve “ağlara” katılım ile sağlanıyor (Dağ ve Koçer, 2019:2164). Dolayısıyla gençler güncel politik konularla ilgilenmek yerine “bireysel endişe” veya “akran gruplarıyla özgü” konularla ilgilenmektedir (Dağ ve Koçer, 2019:2164).

Türkiye’de gençler arasında politik alana yönelik ilgisizliğin oluşmasında darbe süreçlerinin etkisinden bahsedilebilir. Gençlere siyasi tartışmalardan ve konulardan uzak durulması tavsiye edildi ve bu toplumsal süreçler politik okuryazarlığının gelişmemesine zemin hazırlamıştır (Kuş,2015:198).

Toplumdaki bireylerin sahip oldukları siyasal bilgiler homojen dağılım göstermez (Dağ ve Koçer,2019:2160).Siyasal bilgilerin homojen dağılmamasında birçok toplumsal faktör rol oynar.Farklılaştırıcı toplumsal faktörlerin başında da cinsiyet gelir. Özellikle cinsiyet değişkenine göre politik okuryazarlıkta önemli farklar vardır (Dağ ve Koçer, 2019:2160).Luskin (1990),Mondak ve Anderson (2004) erkeklerin kadınlara oranla politik konuları konuşup tartışmaya daha yatkın oldukları ve dolayısıyla daha çok şey bildiklerini ifade eder (Akt. Dağ ve Koçer,2019:2160).Kadınlar erkeklere oranla daha az politik katılım göstermektedirler. Bunun en önemli sebepleri kadınların aile içindeki sorumluluklarının erkeklere göre daha fazla olması, siyasi alanda yeterli bilgi ve beceriye sahip olamamaları ve “kültürel tutumlar” olarak gösterilebilir (Dağ ve Koçer, 2019:2166). DelliCarpini ve Keeter (1996) bu teoriye göre erkeklerin “kamusal alandan sorumlu varlıklar” ve kadınların “ailevi alana ait varlıklar” olduğunu dolayısıyla siyasi bilgi birikimi açısından farklı olduklarını açıklar (Akt. Dağ ve Koçer,2019:2160-2161).

Greenstein (1965), vanDeth, Abendschön ve Vollmar (2011) politik okuryazarlığın cinsiyete göre farklılık gösterme durumunun çocuklar için de geçerli olduğunu belirtmiştir ve erkek çocuklarının politik bilgi ve becerilerinin kız çocuklarına göre daha fazla olduğu ortaya çıkarılmıştır (Akt. Dağ ve Koçer, 2019:2160). Öte yandan Pereira, Fraile ve Rubal (2015) kız çocuklarının siyasi konular üzerine “akıl yürütmede” erkek çocuklarına göre daha yetkin olduklarını ifade etmişlerdir (Akt. Dağ ve Koçer,2019:2160).Ozankaya (1966) ve Dursun’un (2007) yaptığı çalışmalarda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre siyasete daha az yatkın olduğu görülmüştür. Özellikle “yetmişli” ve “seksenli” yıllarda yaşanan siyasete müdahale döneminden sonra gençlerde siyasetten uzak durma eğilimi görülmüştür (Tarhan, 2015:664).

Politik bilgi ve yatkınlığın farklılaşmasında etki eden faktörlerden biri de sosyoekonomik düzeydir. Buna göre sosyoekonomik düzey arttıkça politik yatkınlık artış göstermektedir (Dağ ve Koçer,2019: 2166).Sosyoekonomik düzeyin yanında ülkenin “politik kültürü” de önemli bir faktördür. Doğanay (2003) ülkedeki “siyasal kültürün” politik katılımın “düşük olmasını” ve “siyasi yabancılaşmanın” “yüksek” seviyeye çıkmasına neden olduğunu belirtir (Akt. Tarhan, 2015:652). Tarhan (2015:652)’e göre “Türk toplumunda” vatandaşlar karar mercilerini etkileme, siyasi liderlerin kendi huzur ve refahını sağlayacak yönetim talebinde bulunma ve siyasette aktif rol alma gibi etkin vatandaşlık bilincine

sahip değildirler. Bu durumun sebebi olarak “Osmanlı’da” ve “Türkiye Cumhuriyeti’nde” “siyasal hakların” “tepeden inme” anlayışla verilmesi böylece vatandaşların siyasette pasif duruma düşmesi olarak saptanmaktadır. Fakat özellikle gençlerin politik katılımdaki “isteksizlikleri”, siyasete karşı ilgilerinin azalması ve özellikle kadınların siyasi bilgilerinin yetersiz oluşu araştırmacıların ilgisini çekmiş ve bilinçli ve “aktif” vatandaşların sayısını artırmak için konuya olan ilgi artmıştır (Dağ & Koçer, 2019:2154).

Türkiye’de bu konuda yapılan önemli tespitlerden biri de sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik okuryazarlık seviyeleri ile ilgilidir. Bu çalışmalarda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerini politik okuryazar olarak görmedikleri bulunmuştur (Tarhan,2015:663).Kuş (2015:198)’de yaptığı araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin politik okuryazarlık kavramını tam olarak açıklayamadıklarını belirtir. Bazıları kavramı olumsuz olarak açıklarken bazıları ise bu kavramı hiç duymadıklarını belirtmiştir. Öğretmenler açıklamalarında politik okuryazarlığın genellikle güncel siyasi bilgilere takip etmek olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde “öğrencilerin”, “öğretmenlerin” ve “öğretmen adaylarının” politik bilgi ve becerilerinin yetersiz olduğu görülür (Kop ve Aslan,2023:1813). Ancak buna karşılık öğretmenlerin büyük çoğunluğu sosyal bilgiler dersinin politik okuryazarlık becerisini kazandırabileceğini belirtmiştir(Gürel ve Demir,2022:1787).Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derste siyasi konu ve sürecin anlatılmasını belirtmelerine rağmen yapılan araştırmada siyasi bilgilere ve sürecine derslerinde yer vermedikleri görülmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin söylem ve uygulamalarının örtüşmediği tespit edilmiştir (Gürel ve Demir,2022:1787).

Öğretmenlerin yanında öğrenciler açısından konuya baktığımızda ise Kuş’un araştırması bağlamında Sosyal Bilgiler lisans öğrencileri derslerde politik konu ve kavramların konuşulması gerektiğini belirtmişlerdir. Fakat Türkiye’de 1960’larda başlayıp 2000’lere kadar devam eden askeri darbeler ile siyasetin kontrol altına alınmaya çalışılmasından dolayı gençler politikadan uzak durma eğilimindedirler. Bu durumda derslerde siyasi konuların tartışılmasını savunsalar bile siyasetin sınırlı şekilde anlatılması gerektiğini belirtiyorlar(Kuş, 2015:201). Ders ortamı ve içerikleri yanında öğrencinin aile ortamı da politik yatkınlığı etkilemektedir. Aile içerisinde siyasi konuların konuşulması gençlerin politika-yaya bakışını şekillendirir (Tarhan,2015:661).Dursun (2007)’de yaptığı çalışmada öğrencilerin ev ortamında yaptıkları siyasi tartışma oranlarının düşük olduğunu ortaya koymuştur (Akt. Tarhan,2015:661). Öğrencilerin sınıfta yapılan siyasi konuşmalarda kendi düşüncelerini ifade etmek yerine ailelerin düşüncelerini savundukları görülmüştür (Memişoğlu, 2023:283). Kop ve Aslan’ın (2023:1825) bulgularına göre ise 7.

Sınıf öğrencilerinin kitap okuma oranının politik okuryazarlık becerisini ilerletebileceği söylenebilir.

Politik Okuryazarlık ve İnternet

İnternet siyasi “düşüncelerin” ve faaliyetlerin kolayca “hızlı” ve “ucuz” şekilde dağılmasını ve gerekli desteğin oluşmasını sağlar (Dağ ve Koçer, 2019:2164). Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığında internetin politik katılımı artırdığı görülürken, bazılarında ise internetin etkisinin çok fazla olmadığı görülür. Bu durumda internetin politik katılıma etkisinde farklı görüşlerin var olduğu söylenebilir (Dağ ve Koçer, 2019:2164). Bonchek (1997) internetin politik bilgiye “maruz kalma” sıklığını belirlemede ve bilgilerin yayılma hızı bakımından gazete ve televizyondan farklı olarak bireylerin siyasi düşünce ve eylemlerini etkilediğini belirtir Wang (2007) yaptığı inceleme sonucunda internetin siyasi “tutum” ve “politik katılımı” “olumlu” yönde etkilediğini belirtmiştir (Akt. Dağ ve Koçer, 2019:2164). Yapılan araştırma sonucunda siyasi fikirlerini “internette” belirten kişilerin siyasi bilgi, beceri ve güvenlerinin “yüksek” olduğu ortaya çıkmıştır (Dağ ve Koçer, 2019: 2164).

Dijital ve teknolojik gelişmeler sayesinde bireylerin politik konulara eğilimlerinin artmasıyla politik okuryazarlık “zorunlu” bir beceri haline gelmiştir (Köksal ve Erol, 2021:446). Etkin vatandaşların güncel siyasi gelişmeleri takip edebilmesi için teknolojik “yetkinlikleri” edinerek topluma ayak uydurması

gereklidir (Turan ve Karasu-Avcı, 2018: 34). Bu durumda siyasi bilgilerin verildiği sosyal bilgiler dersinde öğrencilere “dijital” beceriler kazandırılmalıdır. Dijital becerilere sahip bireyler hak ve sorumluluklarını teknolojik aletler vasıtasıyla “dijital ortama” aktarabilirler (Turan ve Karasu-Avcı, 2018: 34).

Araştırmanın Metodolojisi

Bu saha araştırmasında Düzce Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin politik okuryazarlık seviye durumları çeşitli toplumsal faktörler çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır. Örneklem olarak ise Düzce Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencileri seçilmiştir. Bu çerçevede her biri farklı bölümlerde olmak üzere toplam 380 öğrenci ile yüz yüze anket yapılmıştır. Bunun öncesinde Fen-Edebiyat Fakültesi’nde kayıtlı 65 öğrenci ile pilot bir çalışma yürütülerek veri toplama aracının niteliği kontrol edilmiştir. Pilot çalışma sonrasında anketin ölçülmesi istenilen nitelikleri ölçmede yeterli olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada basit tesadüf örnekleme yapılmıştır. Özellikle Fen-Edebiyat Fakültesi’nin kantininde ve sınav çıkışlarında sonra öğrencilere araştırmanın içeriğinden bahsedilerek anket uygulanmıştır. Bu şekilde farklı bölümlerden olmak üzere toplamda 380 Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencisi örneklem olarak araştırmaya katılım göstermiştir. Araştırma evreni ise toplam 1964’tür. Araştırma ile ilgili etik kurul onayı Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’ndan alınmıştır (Karar No: 2024/94, 21.03.2024)

Tablo I: Örneklemin Sosyo-Demografik Yapısı ve Yatkinlıklar

	n	Yüzde		n	Yüzde		n	Yüzde			
Cinsiyet	Kadın	284	74,7	Aile Tipi	Çekirdek Aile	317	84,3	Yaş	18-20	135	35,5
	Erkek	96	25,3		Geniş Aile	19	5,1		21-22	158	41,6
Baba Öğrenim Düzeyi	İlkokul	107	28,2		Parçalanmış Aile	40	10,6		23 ve üzeri	87	22,9
	Ortaokul	86	22,6	Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	162	42,6	Baba Doğum Yeri	Köy	215	56,6
	Lise	129	33,9		Ortaokul	96	25,3		Küçük Şehir	78	20,5
	Üniversite	58	15,3		Lise	92	24,2		Büyük Şehir	87	22,9
Ailenin Yaşadığı Yer	Köy	50	13,2		Üniversite	30	7,9	Sosyo-Ekonomik Düzey	Düşük	75	19,7
	Küçük Şehir	107	28,2	Bölümü Tercih Etme	İsteyerek	309	81,3		Orta	286	75,3
	Büyük Şehir	223	58,7		İstemeyerek	71	18,7		Yüksek	19	5
Aile Yardımı İhtiyaç Karşılama	Yeterli	238	62,6	Bölüm İle İlgili Kitap Okuma	Okurum	298	78,4	Müzeye Gitmek	Giderim	77	20,3
	Yetersiz	142	37,4		Okumam	82	21,6		Gitmem	303	79,7
Öğrenci Kulübü Katılımı	Katılıyorum	145	38,2	Tiyatroya Gitme	Giderim	53	13,9	Sinemaya Gitmek	Giderim	147	38,7
	Katılmam	235	61,8		Gitmem	327	86,1		Gitmem	233	61,3
Konsere Gitmek	Giderim	107	28,2	Müzik Aleti Çalmak	Çalarım	76	20,0	Resim Sergisine Gitmek	Giderim	82	21,6
	Gitmem	273	71,8		Çalmam	304	80,0		Gitmem	298	78,4

Frekans dağılımlarını ifade eden betimleyici istatistikler incelendiğinde Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin önemli bir çoğunluğunun kadınlardan oluştuğunu (74,7), çekirdek aileye mensup olduklarını (84,3), babalarının doğum yerinin neredeyse yarısının köy olduğunu (56,6), ailelerinin yarısından biraz fazlasının büyükşehirde yaşadığını (58,7), çok az bir kısmının üst gelir grubuna girdiğini (5,0), öğrencilerin önemli bir çoğunluğunun ailesinden gelen ekonomik yardımın ihtiyaçlarını karşılamadığını (37,4), sınıfsal konum olarak önemli bir çoğunluğun kendisini orta sınıfa dahil ettiğini (75,3) yatkinlıklar bağlamında önemli bir çoğunluğun tiyatro (86,1), müze ziyareti (79,7), resim sergisi (78,4) gibi etkinliklerde bulunmadığı, bunlardan biraz az olmak üzere sinemaya (38,7) ve konsere (28,2) gittiği gözlemlenmiştir. Müzik aleti çalmak (20,0) çok az bir öğrenci grubunun yatkinlığı olmasına karşılık öğrencilerinin önemli bir çoğunluğu bölümü ile ilgili okumalar (78,4) yapmaktadır.

Araştırmanın Değişkenleri ve Hipotezleri

Bu nicel çalışmada bağımlı değişken politik okuryazarlıktır. Politik okuryazarlık değişkenini ölçmek için Köksal ve Erol (2020) tarafından geliştirilen 5 faktörlü ve 24 maddelik politik okuryazarlık ölçeği kullanılmıştır. İlgili ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.89'dur. Toplam varyansın 63,852'sini açıklayabilmektedir. 5'li likert tipi ölçüm düzeyinde 5=Çok Katılıyorum 4=Katılıyorum 3=Az Katılıyorum 2= Katılmıyorum 1= Hiç Katılmıyorum şeklinde puanlanmak suretiyle en düşük 24 en yüksek 120 puan alınabilmektedir.

Bağımsız değişkenler ise sosyo-demografik değişkenler olarak yaş, cinsiyet, aile tipi benimsenmiştir. Ailesel köken bağımsız değişkeni de Anne/Baba eğitim seviyesi, ailenin yaşadığı yer alt-değişkenleri ile ölçülmüştür. Sınıfsal konum algısı (Yüksek, Orta ve Düşük) ve Yatkinlıklar (Öğrenci kulüplerine katılım, Bölümle ilgili kitap okumak, Tiyatro, Müze,

Sinema, Konser ve Resim Sergisine gitmek ile müzik aleti çalmak ve evde kütüphane bulundurmamak) diğer bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır.

Bu değişkenler kapsamında araştırmanın hipotezleri şunlardır:

H1. Soyo-demografik değişkenler ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark vardır.

H2. Ailesel köken ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark vardır.

H3. Sınıfsal konum algısı ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark vardır.

H4. Yatkinlıklar ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark vardır.

Bulgular

Yapılan analizler neticesinde politik okuryazarlık puanı ortalama olarak 91,79 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla öğrencilerin genel olarak %76,4 düzeyinde politik okuryazar olduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanında 24-43,2=Çok Düşük, 43,2 - 62,4=Kötü, 62,4 - 81,6=Orta, 81,6 - 100,8=İyi, 100,8 - 120=Çok İyi şeklinde bir değerlendirme yapılırsa öğrencilerin %1,8'nin Çok Düşük, %4,2'sinin Düşük, %16,8'inin Orta, %45'inin Yüksek, %32,1'nin ise Çok Yüksek diliminde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu veriler de öğrencilerin önemli bir çoğunluğunun politik okuryazarlık seviyelerinin üst seviyede olduğunu göstermektedir.

Çarpıklık değeri, -0,964 ve basıklık değeri 1,130 olduğundan verilerin normal dağılıma sahip olduğu görülmektedir (Bu değer için referans aralığı her iki kriter için +-1,5 alınmıştır). Veriler normal dağılıma sahip olduğundan parametrik analizler için uygundur. Bu kapsamda hipotez testleri için t-testi ve ANOVA yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan analiz sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo II: Üniversite Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Demografik Değişkenler Yönünden Farklılığını Gösteren Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	Açıklama	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Politik Okuryazarlık	Cinsiyet	Kadın	284	91.08	17.08	378	-1.439	.15
		Erkek	96	94.03	18.19			
	Bölümü Tercih Etme Biçimi	İsteyerek	309	92.25	17.14	378	1.011	.31
		İstemeyerek	71	89.94	18.43			
	Aileden Maddi Yardım Destek	Yeterli	238	92.05	17.21	378	0.634	.53
		Yetersiz	137	90.87	17.73			

Tablo II: Üniversite Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Demografik Değişkenler Yönünden Farklılığını Gösteren Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	Açıklama	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Politik Okuryazarlık	Öğrenci Kulübü Üyeliği	Üye	145	90.55	18.49	378	-1.122	.26
		Üye Değil	235	92.61	16.67			
	Bölümle İlgili Kitap Okuma	Okuyor	298	92.90	17.44	378	2.313	.02
		Okumuyor	82	87.91	16.73			
	Tiyatroya Düzenli Gitme	Gidiyor	53	96.90	19.10	378	2.305	.02
		Gitmiyor	327	91.03	16.98			
	Müzelere Düzenli Gitme	Gidiyor	77	98.46	15.53	378	3.818	.00
		Gitmiyor	303	90.13	17.46			
	Sinemaya Düzenli Gitme	Gidiyor	147	94.63	18.20	378	2.522	.01
		Gitmiyor	233	90.05	16.66			
	Konserlere Düzenli Gitme	Gidiyor	107	93.95	18.68	378	1.495	.14
		Gitmiyor	273	90.99	16.82			
	Resim Sergisine Düzenli Gitme	Gidiyor	82	96.45	17.49	378	2.742	.00
		Gitmiyor	298	90.55	17.17			
	Müzik Aleti Kullanma	Evet	76	91.14	18.76	378	-0.381	.70
		Hayır	304	91.99	17.06			
	Evde Kütüphane Durumu	Var	213	92.29	18.37	378	0.588	.56
		Yok	167	91.23	16.09			

Tablo 2'ye göre üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur [t(378)= -1.439; p>0.05]. Üniversite öğrencilerinin bölümlerini isteyerek seçme durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur [t(378)= 1.011; p>0.05]. Üniversite öğrencilerinin aileden maddi destek alma durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur [t(378)= 0.634; p>0.05]. Üniversite öğrencilerinin öğrenci kulüpleri üyeliği ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur [t(378)= -1.122; p>0.05].

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin bölümleri ile ilgili kitap okuma durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır [t(378)= 2.313; p<0.05]. Aritmetik ortalama değerlerine göre bölümleri ile ilgili kitap okuyan öğrencilerin ortalaması (92.90) bölümleri ile ilgili kitap okumayan öğrencilerin ortalamasından (87.91) anlamlı şekilde yüksektir. Diğer ifadeyle bölümleriyle ilgili kitap okuyan öğrencilerin politik okuryazarlık düzeyi daha yüksektir.

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin bölümleri ile ilgili tiyatroya düzenli gitme durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır [t(378)= 2.305; p<0.05]. Aritmetik ortalama değerlerine göre tiyatroya düzenli giden öğrencilerin ortalaması (96.90) tiyatroya düzenli gitmeyen öğrencilerin ortalamasından (91.03) anlamlı şekilde yüksektir. Diğer ifadeyle tiyatroya düzenli giden öğrencilerin politik okuryazarlık düzeyi daha yüksektir.

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin müzelerine düzenli gitme durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır [t(378)= 3.818; p<0.05]. Aritmetik ortalama değerlerine göre müzelerine düzenli giden öğrencilerin ortalaması (98.46) müzelerine düzenli gitmeyen öğrencilerin ortalamasından (90.03) anlamlı şekilde yüksektir. Diğer ifadeyle müzelerine düzenli giden öğrencilerin politik okuryazarlık düzeyi daha yüksektir.

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin bölümleri ile ilgili müzelerine düzenli gitme durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı

farklılık vardır [$t(378)= 3.818$; $p<0.05$]. Aritmetik ortalama değerlerine göre müzelere düzenli giden öğrencilerin ortalaması (98.46) müzelere düzenli gitmeyen öğrencilerin ortalamasından (90.03) anlamlı şekilde yüksektir. Diğer ifadeyle müzelere düzenli giden öğrencilerin politik okuryazarlık düzeyi daha yüksektir.

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin sinema ya düzenli gitme durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır [$t(378)= 2.522$; $p<0.05$]. Aritmetik ortalama değerlerine göre sinema ya düzenli giden öğrencilerin ortalaması (94.63) müzelere düzenli gitmeyen öğrencilerin ortalamasından (90.05) anlamlı şekilde yüksektir. Diğer ifadeyle sinemalara düzenli giden öğrencilerin politik okuryazarlık düzeyi daha yüksektir.

Üniversite öğrencilerinin konserlere düzenli gitme durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak

anlamlı farklılık yoktur [$t(378)= 2.522$; $p>0.05$].

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin resim sergilerine düzenli gitme durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır [$t(378)= 2.742$; $p<0.05$]. Aritmetik ortalama değerlerine göre resim sergilerine düzenli giden öğrencilerin ortalaması (96.45) müzelere düzenli gitmeyen öğrencilerin ortalamasından (90.55) anlamlı şekilde yüksektir. Diğer ifadeyle resim sergilerine düzenli giden öğrencilerin politik okuryazarlık düzeyi daha yüksektir.

Üniversite öğrencilerinin müzik aleti kullanma durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur [$t(378)= -0.381$; $p>0.05$]. Üniversite öğrencilerinin evde kütüphanelerinin olma durumları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur [$t(378)= 0.588$; $p>0.05$]

Tablo III: Üniversite Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Yaş Aralıkları Yönünden Farklılığını Gösteren Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.

Bağımlı Değişken	Betimsel Veriler				ANOVA Sonuçları				F	p
	Yaş	N	\bar{X}	\overline{SS}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması		
Politik Okuryazarlık	18-20 Yaş	135	89.70	16.84	Gr. Arası	1108.870	2	554.435	1.840	.16
	21-22 Yaş	158	92.38	17.39	Grup İçi	113569.666	377	301.246		
	23 ve Üzeri	87	94.10	18.05	Toplam	114678.537	379			
	Toplam	380	91.82	17.39						

Tablo 3'te araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş aralıkları politik okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre üniversite

öğrencilerinin yaş aralıkları ile politik okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(2-377) = 1.840$; $p>.05$].

Tablo IV: Üniversite Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Aile Tipleri Yönünden Farklılığını Gösteren Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.

Bağımlı Değişken	Betimsel Veriler				ANOVA Sonuçları				F	p
	Aile	N	\bar{X}	\overline{SS}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması		
Politik Okuryazarlık	Çekirdek	321	92.42	17.09	Gr. Arası	2773.460	2	1386.730	4.672	.01
	Geniş	19	80.05	15.47	Grup İçi	11905.077	377	296.830		
	Parçalanmış	40	92.60	19.00	Toplam	114678.537	379			
	Toplam	380	91.82	17.39						

Tablo 4'te araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin aile tipleri ile politik okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin aile tipleri ile aralıkları ile politik okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır [$F(2-377) = 4.672; p < .05$]. Post-hoc testlerinden Tukey'e göre geniş aile tipinde yaşayan öğrencilerle (80.05)

çekirdek aile tipinde yaşayan öğrenciler (92.42) arasında anlamlı farklılık vardır ve çekirdek aile tipinde yaşayan üniversite öğrencilerinin politik okuryazarlık düzeyi anlamlı şekilde daha yüksektir. Geniş aile tipinde yaşayan öğrencilerle (80.05) parçalanmış aile tipinde yaşayan öğrenciler (92.60) arasında anlamlı farklılık vardır ve parçalanmış aile tipinde yaşayan üniversite öğrencilerinin politik okuryazarlık düzeyi anlamlı şekilde daha yüksektir.

Tablo V: Üniversite Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Babalarının Eğitim Düzeyi Yönünden Farklılığını Gösteren Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.

Bağımlı Değişken	Betimsel Veriler				ANOVA Sonuçları				F	p
	Baba Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	\overline{SS}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması		
Politik Okuryazarlık	İlkokul	107	92.04	17.58	Gr. Arası	297.320	3	99.107	0.326	.81
	Ortaokul	86	91.17	17.03	Grup İçi	114381.217	376	304.205		
	Lise	129	92.77	17.51	Toplam	114678.537	379			
	Lisans	58	90.27	17.63						
	Toplam	380	91.82	17.39						

Tablo 5'te araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyi ile politik okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına

göre üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyi ile politik okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(3-376) = 0.326; p > .05$].

Tablo VI: Üniversite Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Annelerinin Eğitim Düzeyi Yönünden Farklılığını Gösteren Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.

Bağımlı Değişken	Betimsel Veriler				ANOVA Sonuçları				F	p
	Anne Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	\overline{SS}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması		
Politik Okuryazarlık	İlkokul	162	92.58	16.43	Gr. Arası	1240.459	3	413.486	1.371	.25
	Ortaokul	96	89.27	17.02	Grup İçi	113438.078	376	301.697		
	Lise	92	93.85	20.19	Toplam	114678.537	379			
	Lisans	30	89.66	13.51						
	Toplam	380	91.82	17.39						

Tablo 6'te araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi ile politik okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Analiz

sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi ile politik okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(3-376) = 1.371; p > .05$].

Tablo VII: Üniversite Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Ailelerinin Yaşadığı Yer Yönünden Farklılığını Gösteren Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.

Bağımlı Değişken	Betimsel Veriler				ANOVA Sonuçları				F	p
	Aile Yaşam Yeri	N	\bar{X}	\overline{SS}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması		
Politik Okuryazarlık	Köy-Kasaba	50	88.26	21.35	Gr. Arası	875.514	2	437.757	1.450	.24
	Küçük Şehir	107	93.31	14.06	Grup İçi	113803.023	377	301.865		
	Büyük Şehir	223	91.91	17.81	Toplam	114678.537	379			
	Toplam	380	91.82	17.39						

Tablo 7'da araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin ailelerinin yaşadıkları ile politik okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına

göre üniversite öğrencilerinin ailelerinin yaşadıkları yer ile politik okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(2-377) = 1.450; p > .05$].

Tablo VIII: Üniversite Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Babanın Doğum Yeri Yönünden Farklılığını Gösteren Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.

Bağımlı Değişken	Betimsel Veriler				ANOVA Sonuçları				F	p
	Babanın Doğum Yeri	N	\bar{X}	\overline{SS}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması		
Politik Okuryazarlık	Köy	215	91.36	18.27	Gr. Arası	367.710	2	183.855	0.606	.54
	Küçük Şehir	78	91.08	15.04	Grup İçi	114310.827	377	303.212		
	Büyük Şehir	87	93.62	17.19	Toplam	114678.537	379			
	Toplam	380	91.82	17.39						

Tablo 8'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin babalarının doğum yeri ile politik okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına

göre üniversite öğrencilerinin babalarının doğduğu yer ile politik okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(2-377) = .606; p > .05$].

Tablo IX: Üniversite Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Sosyoekonomik Düzeyleri Yönünden Farklılığını Gösteren Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.

Bağımlı Değişken	Betimsel Veriler				ANOVA Sonuçları				F	p
	SED	N	\bar{X}	\overline{SS}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması		
Politik Okuryazarlık	Düşük	75	92.61	17.39	Gr. Arası	920.584	2	460.292	1.525	.22
	Orta	286	91.19	17.36	Grup İçi	113757.953	377	301.745		
	Yüksek	19	98.15	17.52	Toplam	114678.537	379			
	Toplam	380	91.82	17.39						

Tablo 9'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sosyoekonomik düzeyi ile politik okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı fark olup olmadığını gösteren tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına

göre üniversite öğrencilerinin sosyoekonomik düzeyi yer ile politik okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur [$F(2-377) = 1.525; p > .05$].

Tartışma ve Sonuç

Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerine uygulanan politik okuryazarlık ölçeği puanlarının ortalamaları 91,79 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla öğrencilerin politik okuryazarlık seviyelerinin üst seviyede olduğu belirlenmiştir. Faiz ve Dönmez'in (2019) 13 farklı üniversiteden 1187 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının politik okuryazarlık düzeylerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Er ve Metin'in (2023:34) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin politik okuryazarlık beceri düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Birçok benzer çalışmada öğretmen adaylarının siyaset okuryazarlık seviyesi orta ve ortanın üstü seviyede tespit edilmiştir. Ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada ise ortaokul öğrencilerinin politik okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Çınar'ın (2019:192) yaptığı çalışmada coğrafya lisans öğrencilerinin politik bilgi düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmaların sonuçları incelendiğinde çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermediği belirlenmiştir.

Cender'in (2023:9) tartıştığı üzere ilgili ölçeğin 10. ve 17. maddeleri en yüksek puan ortalamasına sahip olmuştur ve en düşük olan maddeler ise madde 20 ve 22 olmuştur. Bizim araştırmamızda da bu durum aynı şekilde gerçekleşmiştir. Bu olgu da ölçeğin farklı örneklerde benzer sonuçlar üretmesi ve ölçeğin geçerlik/güvenirlilik boyutu açısından vurgulanması gereken bir özellik olarak tespit edilmiştir.

Ay ve Yavuz'un (2016:47) araştırmasına göre sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin politik okuryazarlık becerilerini kazanmaları için yaptığı faaliyetler içerisinde en yaygın olanı sınıf başkanı seçimlerini gerçek seçim havasında yapmak olarak bulunmuştur. En az olarak ise sınıfa sivil toplum kuruluşları üyelerini davet etme tespit edilmiştir (Ay ve Yavuz 2016:47-48).

Yaptığımız çalışmada cinsiyet değişkeni ile politik okuryazarlık becerisi arasında anlamlı ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Çınar'ın (2019:194) yaptığı araştırmaya göre coğrafya lisans öğrencilerinin politik bilgi düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Buna göre kadın öğrenciler erkek öğrencilerden daha çok politik bilgi düzeyine sahiptir. Benzer şekilde Günteke ve Aladağ'ın (2023:310) çalışmasında da cinsiyet değişkeni ile politik okuryazarlık beceri düzeyi arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu bağlamda kız öğrencilerin politik okuryazarlık beceri düzeyleri erkek öğrencilerden daha çok çıkmıştır. Aslan (2019) araştırmasına göre de ortaokul 7. Sınıf öğrencilerinde cinsiyet ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ve kadınlarda bu oranın daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgulara benzer olarak Aslan ve Kop (2023:1818) çalışmalarında öğrencilerin politik okuryazarlık

seviyesiyle cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmuşlardır. Kızların siyasal okuryazarlık seviyeleri erkeklerden daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuca göre kızlar erkeklerden daha politik okuryazardır diyebiliriz. Cender'in (2023:11) araştırmasında ise erkeklerin kadınlardan daha yüksek politik okuryazarlık seviyesine sahip olduğu bulunmuştur. Karababa ve Bircik (2022) araştırmasında da erkeklerin kadınlardan daha yüksek politik okuryazarlık seviyesine sahip olduğunu tespit etmiştir. Yine Tarhan'ın (2015) araştırmasına göre erkekler kadınlara göre daha fazla politik okuryazardır. Benzer şekilde Akhan'ın (2013) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yaptığı araştırmanın bulgularına göre erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha çok politik okuryazardır. Öte yandan Çalışkan vd. (2023:7) araştırmasına göre öğretmen adaylarının politik okuryazarlık seviyelerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Faiz'in (2016) araştırmasına göre de öğretmen adaylarının politika düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Benzer olarak Gedik vd. (2023:415) araştırmasına göre cinsiyet ile politik okuryazarlık seviyesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Faiz ve Dönmez de (2019) araştırmalarında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politik okuryazarlık seviyesi ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmişlerdir. Bulgulara benzer olarak Karakuş ve ark. (2022) araştırmaları ve Çalışkan ve ark (2023) çalışmalarına göre cinsiyet ile politik okuryazarlık arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Literatür incelendiğinde çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik gösteren araştırmalar olduğu görülürken bazı araştırmaların çalışmamızla benzerlik göstermediği görülmektedir.

Araştırmamızda babanın eğitim düzeyi ile politik okuryazarlık becerisi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Coğrafya lisans öğrencilerinin politik bilgi düzeyleri babanın eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Çınar, 2019:198). Bu bağlamda Çınar (2019) babanın eğitim seviyesi ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya çıkarmıştır. Günteke ve Aladağ (2023:311) ise babanın eğitim durumu ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yine Aslan (2019) babanın eğitim durumu ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre babanın eğitim seviyesi arttıkça politik okuryazarlık seviyesi de artmaktadır. Benzer şekilde Tarhan (2019) babanın eğitim seviyesinin artmasıyla politik okuryazarlığın arttığını belirtmiştir. Alan ve Kop ise babası ilkökul mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının babası sadece okuryazar olanlara göre daha yüksek çıktığını tespit etmiştir (Aslan ve Kop, 2023:1819). Literatür incelendiğinde bazı araştırmaların bulguları çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik gösterirken bazı

araştırmaların bulgularının çalışmamızla benzerlik göstermediği görülmektedir.

Er ve Metin'in (2023) çalışmasında öğrencilerin siyaset okuryazarlık düzeylerinde anne baba eğitim durumları belirleyici faktör olarak bulunmuş iken cinsiyet belirleyici faktör olarak bulunmamıştır. Araştırmamızda anne eğitim düzeyi ile politik okuryazarlık becerisi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Bu konuda Çınar'ın (2019:199) yaptığı çalışma incelendiğinde çalışmamızın bulgularına benzer olarak coğrafya lisans öğrencilerinin politik bilgi düzeyleri annenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Günteke ve Aladağ'ın (2023:311) yaptığı çalışmada ise annenin eğitim durumu ile politik okuryazarlık beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde Aslan ve Kop (2023:1819) anne eğitim durumu değişkeni ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Buna göre annesi lise mezunu olanlarda annesi sadece okuryazar grubunda yer alan öğrenciler arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu konudaki çalışmalar incelendiğinde bazı araştırmanın bulguları çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik gösterirken bazı araştırmaların bulgularının çalışmamızla benzerlik göstermediği görülmektedir.

Yapılan çalışmada ailenin aylık geliri ile öğrencilerin politik okuryazarlık becerisi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Çınar'ın (2019:197) çalışmasında coğrafya lisans öğrencilerinin politik bilgi düzeyleri gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Doğanay ve ark. (2007) araştırmasına göre de ailenin gelir düzeyi ile siyasi katılımçılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Benzer şekilde Kaya'nın (2013) ve Demir'in (2019) çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerin gelir düzeyi ile politik okuryazarlık beceri düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Diğer yandan Günteke ve Aladağ'ın (2023:310) araştırmasında ise okul türü (devlet ve özel okul) ile politik okuryazarlık beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bağlamda özel okula giden ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin politik okuryazarlık beceri düzeyleri devlet okuluna gidenlerden daha yüksek çıkmıştır. Yine Gedik ve ark. (2023:418-419) araştırmasın göre ailelerin gelir seviyeleri ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre orta gelirli öğretmen adaylarının politik okuryazarlık seviyesi alt ve üst gelir grubuna göre daha yüksek çıkmıştır. Literatürde aylık gelir ve politik okuryazarlık arasındaki ilişki incelendiğinde bazı araştırmanın bulguları çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik gösterirken bazı araştırmaların bulgularının çalışmamızla benzerlik göstermediği görülmektedir.

Araştırmamızda ailenin yerleşim yeri ile politik okuryazarlık becerisi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Çalışmamızın bulgularıyla ters olarak Doğanay ve ark (2007) araştırmasına göre büyükşehir kasaba ve ilçede yaşayanların siyasi katılımçılık düzeyi köyde yaşayanlara oranla daha yüksektir. Çınar'ın (2019:203) yaptığı çalışmada ise coğrafya lisans öğrencilerinin üniversite eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim yeri anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Benzer şekilde Gedik vd. (2023:419-420) yaptığı araştırma da yaşanan yer ile politik okuryazarlık seviyesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu konuda literatür incelendiğinde çoğu araştırmanın bulgularına göre kentte yaşayan öğrencilerin politik okuryazarlık seviyeleri kırsalda yaşayanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Bu konuda literatür incelendiğinde bazı araştırmanın bulguları çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik gösterirken bazı araştırmaların bulgularının çalışmamızla benzerlik göstermediği görülmektedir.

Yaptığımız çalışmada öğrencilerin aile tipi ile politik okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bağlamda özellikle ailesi geniş aile olanlarda politik okuryazarlık seviyesi oldukça düşük çıkmıştır. Aileden gelen yardım ile öğrencinin politik okuryazar olması arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aileden gelen yardım algısı ile öğrencinin politik okuryazar olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin sınıfsal konum algıları ile politik okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Dolayısıyla bu sonuçlar sosyoekonomik düzey arttıkça politik okuryazarlık da artar (Dağ ve Koçer, 2019:2166) iddiası ile örtüşmemektedir. Buradan hareketle öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri ile politik okuryazarlık arasında da bir anlamlı bir farklılıktan bahsetmek mümkün değildir.

Coğrafya lisans öğrencilerinin politik bilgi düzeyleri okunan kitap sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Çınar, 2019:202). Öğrencilerin kulüp üyeliği ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Kulüp üyesi olan öğrenciler kulüp üyesi olmayan öğrencilere göre daha çok politik okuryazardır (Günteke ve Aladağ, 2023:313). Faiz (2016) ve Çınar (2019) araştırmalarında sosyal örgüt üyelikleri ile politik okuryazarlık arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre sosyal kulüp üyelikleri politik okuryazarlığı artırmaktadır. Bizim çalışmamızda ise bu bulgulardan farklı olarak öğrenci kulüplerine üye olmak ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yaptığımız çalışmada Bölüm ile ilgili kitap okuma ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla bölümü ile ilgili kitap okuyan öğrencilerin bölümü ile ilgili kitap okumayan öğrencilere oranla daha fazla politik okuryazar oldukları söylenebilir. Tiyatroya gitmek ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla tiyatroya giden öğrencilerin tiyatroya gitmeyen

öğrencilere oranla daha fazla politik okuryazar oldukları söylenebilir. Müzeye gitmek ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla müzeye giden öğrencilerin müzeye gitmeyen öğrencilere oranla daha fazla politik okuryazar oldukları söylenebilir. Sinemaya gitmek ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla sinemaya giden öğrencilerin sinemaya gitmeyen öğrencilere oranla daha fazla politik okuryazar oldukları söylenebilir. Resim sergisine gitmek ile politik okuryazarlık arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla

resim sergisine giden öğrencilerin resim sergisine gitmeyen öğrencilere oranla daha fazla politik okuryazar oldukları söylenebilir. Bu bağlamda bu yakınlıklar değişkenleri olarak tiyatro, müze, sinema, resim sergisi ziyareti gibi değişkenlerin (Bourdieu, 2015:36) analiz içine sokulması ve bunların anlamlı sonuçlar üretmesi literatür açısından oldukça önemli yeniliktir. Bu bağlamda sanatsal eğilimleri düşük ve kültürel sermayesi zayıf olan öğrencilerin aynı zamanda politik okuryazarlıklarının da düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Kaynakça

- Achinstein, B. (2006). New Teacher and Mentor Political Literacy: Reading, Navigating and Transforming Induction Contexts. *Teachers and Teaching*, 123-138.
- Akhan, O. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Belirlenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 37-68.
- Aladağ, B.N. ve Günteke, S. (2023). İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık ve Sosyal Katılım Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 303-324.
- Aslan, H. M. (2019). Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Avcı, R.C. ve Geçit, Y. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Politik Okuryazarlık Becerisinin Yeri ve Bu Beceriye Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 290-313.
- Ay, T.S. ve Yavuz, Ü. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Okuryazarlık Becerilerini Kazandırmaya Yönelik Gerçekleştirdikleri Uygulamalar. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 31-63.
- Bourdieu, P. ve Passeron, J. (2015). *Varisler: Öğrenciler ve Kültür*, Çev: Levent Ünsaldı ve Aslı Sümer, Ankara: Heretik Yayınları.
- Brocklehurst, H. (2015). Educating Britain? Political Literacy and the Construction of National History. *Journal of Common Market Studies*, 52-70.
- Cender, G. (2023). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Politik Okuryazarlık Düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi*, 1-16.
- Çalışkan, H. ve Ekerbiçer, E. ve Güdek, M. (2023). Öğretmen Adaylarının Politik Okuryazarlık Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1-14.
- Çelik, Y. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Bazı Becerilerin Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 733-765.
- Çelik, Y.U.-G. (2020). Akademisyenlerin Okuryazarlık Algısındaki Değişimler. *OPUS*, 1136-1156.
- Çınar, M. (2019). Coğrafya Lisans Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dağ, N. ve Koçer, M. (2019). Türkiye’de Politik Okuryazarlık. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2150-2175.
- Dudley, R.L. ve Gitelson, A.R. (2002). Political Literacy, Civic Education, and Civic Engagement: A Return to Political Socialization? *Applied Developmental Science*, 175-182.
- Er, Ö. ve Metin, Ö. (2023). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Politik Okuryazarlık Çalışmalarının İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Alan Araştırmaları Dergisi*, 12 (2), 24-44.
- Gedik, S. ve Özcan, F. ve Meydan, A. ve Bucak, A. (2023). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çeşitli Değişkenler Açısından Politik Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 406-434.
- Güleç, S. ve Hüdavendigâr, M.N. (2020). Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Okuryazarlık Becerisi Başlığında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *International Journal of Humanities* 24-36.
- Gürel, D. ve Demir, F. D. (2022). Bir Yurttaşlık Boyutu Olarak Politik Okuryazarlık Açısından Türkiye’de Sosyal Bilgiler Dersi.

International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, 1777-1789.

- Görmez, E. (2018). Güncellenen Sosyal Bilgiler Programının Politik Okuryazarlık Becerisi Bakımından Yeterliliği. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 109-114.
- Güneş, F. (2019). Okuryazarlık Yaklaşımları. Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, 224-246.
- Günteke, B.N. ve Aladağ, S. (2023). Politik Okuryazarlık Ölçeği: Ölçek Geliştirme Çalışması. Anadolu Türk Eğitim Dergisi, 5(1), 17-28.
- Faiz, M. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Siyaset Okuryazarlık Durumları. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Faiz, M. ve Dönmez, C. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Politik Okuryazarlık Düzeyleri. Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 9(2), 475-501.
- Ibeawuchi, M. D. (2022). Essence Of Inculcating Political Literacy Education In Nigerian Citizens. Webology, 521-531.
- Kara, H. ve Tangülü, Z. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Hukuk ve Politik Okuryazarlığı Üzerine bir Durum İncelemesi. Araştırma ve Deneyim Dergisi, 1-28.
- Karababa, B. ve Biricik, Y.S. (2022). Yöneten Birey Olmak Ve Politik Okuryazarlık: Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi, 3(3), 46-59.
- Karakuş, A. vd. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Politik Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. Turkish Studies-Educational Sciences, 17(5), 1119-1133.
- Kop, Y. ve Aslan, H. M. (2023). Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Becerileri. İnönü Üniversitesi Eğitim

Fakültesi Dergisi , 1810-1828.

- Köksal, H. ve Erol, M. (2021). Politik Okuryazarlık Ölçeğinin Geliştirilmesi. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi , 444-471.
- Kuş, Z. (2015). Political Literacy Status of Pre-Service Social Studies Teacher. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 197-202.
- Memişoğlu, H. (2023). Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin Görüşleri. International Journal of Social Sciences and Education Research, 276-296.
- Mete, G. (2020). Okuryazarlık Türleri ve 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi. Kesit Akademi Dergisi, 109-120.
- New Teacher and Mentor Political Literacy: Reading, Navigating and Transforming Induction Contexts. (2012, 11 1). Teachers and Teaching, s. 123-138.
- Sur, E. (2022). Okuryazarlık Kavramı ve Türkiye'deki Okuryazarlık Araştırmaları Üzerine Bir İnceleme. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi , 445-467.
- Tarhan, Ö. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Politik Okuryazarlığa İlişkin Görüşleri. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi , 649-669.
- Thomas, R. ve Thomas, M. (2022). Analogy As Racial And Political Literacy: Taking Children's Analyses Seriously. Journal of Adolescent & Adult Literacy, 192-198.
- Uzun, Y. ve Çelik, G. (2020). Akademisyenlerin Okuryazarlık Algısındaki Değişimler. OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi , 1134-1156.
- Weitz Shapiro, R. ve Winters, M.S. (2023). Knowledge of Social Rights as Political Knowledge. Political Behavior, 1911-1931.

Dijitalleşen Dünya ve Hedef Kitle Olarak Gençlik: Bir Meta Analiz Çalışması

Digitalized World and Youth as a Target Audience: A Meta-Analysis Study

Dr. Sevim ÜNAL

Karşıyaka İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İzmir, Türkiye
sevimleri35@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-5823-6874

Prof. Dr. Hamit ER

Ordu Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Ordu, Türkiye
hamiter@ordu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7020-7582

Öz

Gençlik çağı insan hayatının en önemli dönemleri arasında yer almaktadır. Gençlik üzerine yapılan çalışmalar sadece bireylere değil aynı zamanda toplumlara da etki edecek potansiyele sahiptir. Günümüz dünyasının her alanını saran dijitalleşmenin özellikle gençlerin dünyasını kuşatması gençlik ve dijitalleşme üzerine yapılan araştırmaları anlamlı kılmaktadır. Bu bakımdan hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği ve dijitalleşmeyi konu alan lisansüstü çalışmaların analiz edilmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda meta-analiz yöntemiyle analiz edilen toplam 49 lisansüstü çalışma tez türü, üniversite, anabilim dalı, yıl, araştırma yöntemi ve konu başlıklarına göre MAXQDA 2020 nitel veri analiz programı ile analiz edilmiştir. Veri analizleri sonucunda tez türüne göre en fazla yüksek lisans, üniversiteye göre en fazla Gazi Üniversitesi, anabilim dalına göre en fazla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, yıllara göre en fazla 2021 ve 2023, araştırma yöntemine göre en fazla nicel araştırmaların yer aldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Bağımlılık, Gençlik, Meta-Analiz, Lisansüstü Çalışmalar.

Abstract

Youth is among the most important periods of human life. Studies on youth have the potential to impact not only individuals but also societies. Digitalization, which encompasses every aspect of today's world, especially the world of young people, makes research on youth and digitalization meaningful. In this regard, the main purpose of this study is to analyze postgraduate studies on digitalization in which young people are determined as the target audience. For this purpose, a total of 49 postgraduate studies analyzed with the meta-analysis method were analyzed with the MAXQDA 2020 qualitative data analysis program according to university, department, thesis type, subject, year and research method. As a result of the data analysis, it was determined that the most studies were master's degree by thesis type, Gazi University was the most by university, Computer and Instructional Technologies was the most by department, 2021 and 2023 were the most by year, and quantitative research was the most by research method.

Keywords: Digitalization, Digital Addiction, Youth, Meta-Analysis, Postgraduate Studies.

Giriş

Dijital teknolojilerin hızla yayılması, toplumumuzda köklü değişimlere neden olmaktadır. İnternetin ve diğer dijital araçların yaygınlaşması, iletişim, iş yapma yöntemleri, eğitim ve kültürel etkileşim gibi alanlarda büyük değişikliklere yol açmıştır. Bu değişimler, insanların birbirleriyle olan etkileşimini ve kültürel yapıları derinden etkilemektedir (Castells, 2002). Dijitalleşme, sadece bireylerin günlük yaşamlarını etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda iş dünyası ve eğitim gibi kurumsal alanlarda da radikal değişikliklere neden olmaktadır. Geleneksel iş modellerinin yerini daha esnek ve yenilikçi iş süreçleri almaktadır (Westerman vd., 2014). Eğitimde ise dijital araçların kullanımı, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmekte ve öğretim yöntemlerini dönüştürmektedir (Johnson vd., 2012). Bu bağlamda, dijitalleşme sadece teknolojik bir değişim sürecini ifade etmemekte, aynı zamanda toplumsal, ekonomik ve kültürel düzeyde derin etkileri olan karmaşık bir süreci ifade etmektedir (Hilde & Kellner, 1996). Dijitalleşmenin bu çok boyutlu etkilerini anlamak ve etkili bir şekilde yönetmek, günümüz toplumları için büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde yaşanan teknolojik ilerlemeler, toplumda değişen değerler, dönüşen kariyer algıları ve eğitim ile çalışma koşullarındaki değişimler, kuşaklar arası farklılıkların analiz edilmesini gerektirmektedir. Son zamanlarda, eğitim alanında yapılan kuşak çalışmalarının sayısında artış gözlemlenmektedir. Özellikle, teknolojik gelişmelerin kuşakların yaşam tarzlarını etkilemesi ve şekillendirmesi, bu değişimin eğitim ve öğrenciler üzerindeki etkilerinin incelenmesinin önemini artırmaktadır. Bu gereklilikten yola çıkarak, dijital çağın öğrencileri, çocukları ve öğrenenleri hakkında araştırmacılar tarafından dijital yerli, net kuşağı, bin yılın öğrencileri, çekirge zihin gibi çeşitli tanımlamalar yapılmıştır (Ardıç & Altun, 2017).

Tarihsel süreç içerisinde makine ve kas gücünün yerini zihinsel ve bilişsel güçler, zihinsel ve bilişsel gücün yerini ise yapay zekâ ve robotlar almıştır. Bu dönüşüm sürecinde ses, hareket, kuvvet, titreşim ve görsel öğeler gibi duyuşsal uyarıcılar kullanılarak oluşturulan, gelişmiş teknolojiler piyasaya sürülmektedir. Sürekli olarak yenileri eklenen bu ürünlerle dijital dünya, gerçek dünya ile birleştirilme yolunda ilerlemektedir. Dolayısıyla yeni teknolojilerle uyumlu ürün ve hizmetlere olan talep artmakta ve iş hayatındaki rekabetin yönlendirilmesinde teknolojinin etkisini daha da ileri seviyelere taşımaktadır (Atatanır, 2022).

Söz konusu teknoloji ve dijitalleşme olduğunda toplumda ilk akla gelen kitleyi gençler oluşturmaktadır. Gençler, toplum içinde önemli bir konuma sahip olup, teknolojiyi aktif bir şekilde kullanmaktadırlar. Günümüz gençleri, yaşamlarını teknolojiyle sürdürmekte ve teknolojik araçları hayatlarının ayrılmaz bir parçası olarak görmektedirler. Araştırmalar, gençlerin teknoloji bağımlılığı nedeniyle temel ihtiyaçlarını da internet aracılığıyla karşıladıklarını göstermektedir. Bununla birlikte, internetin yaygınlaşmasıyla birlikte, sosyal medya platformlarına ilişkin yeni iş fırsatları ortaya çıkmıştır. Bu durum, üretim sektöründe olumsuz sonuçlara neden olabileceği gibi, farklı istihdam alanlarının da oluşmasına olanak tanımaktadır (Ersöz & Özmen, 2020).

Günümüz gençleri, bir diğer ifadeyle dijitalleşen gençlik, geleneksel iletişim ve eğitim yöntemlerinden farklı olarak, daha hızlı, daha etkileşimli ve daha katılımcı bir ortamda büyümektedir. Bu durum, gençlerin dünya görüşlerini şekillendirmesi ve toplumsal normlara olan yaklaşımlarını etkilemesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, dijitalleşen gençlik, iş dünyasında ve ekonomik yapıda da değişikliklere neden olmaktadır. İşverenler, dijital becerilere sahip gençleri işe almayı tercih ederken, geleneksel iş modelleri dijitalleşen dünya ile uyum sağlamak zorunda kalmaktadır (Aksoy, 2018). Bu nedenle, dijitalleşen gençliğin gereksinimlerini anlamak ve onların potansiyelini en iyi şekilde değerlendirmek, toplumların ve ekonomilerin geleceği için önem taşımaktadır.

Dijitalleşmeye yönelik araştırmalarda hedef kitle olarak gençleri belirleyen çalışmalar, günümüzdeki mevcut durumu ortaya koyarken aynı zamanda geleceğin yetişkinlerinin ihtiyaçlarını belirlemede ve dijital dünyada karşılaşılabilecekleri zorluklarla mücadele etmede yardımcı olmaktadır. Bu bakımdan önem taşıyan bu çalışmada dijitalleşen gençlik bağlamında hazırlanan lisansüstü çalışmaların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın temel problemi "Türkiye'de hedef kitle olarak gençlerin

belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların dağılımı nasıldır?” olarak ortaya çıkmıştır. Bu temel probleme ilişkin olarak belirlenen alt problemler ise şu şekilde yer almaktadır:

1- Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların tür, üniversite, anabilim dalı, yıl ve araştırma yöntemi değişkenlerine göre dağılımları nasıldır?

2- Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmalar hangi konu başlıkları ile birlikte ele alınmaktadır? Birden fazla konu başlığı ile ele alınan çalışmalar varsa bu çalışmalarda hangi konu başlıkları birlikte yer almaktadır?

Bu araştırmanın amacı ve problemleri doğrultusunda öncelikle dijitalleşme ve gençlik konuları kavramsal olarak ele alınacak, sonrasında ise yöntem ve bulgular kısmına yer verilecektir.

1. Dijitalleşme ve Gençlik

Dijitalleşme, bireysel analog bilgi akışlarının dijital formata dönüşme sürecini ifade etmektedir. Özellikle sosyal hayatın pek çok alanı, dijital iletişim etrafında yeniden yapılandırılmakta ve insan müdahalesi olmaksızın gerçekleşen bir işlemin veya prosedürün teknolojik bir yapı içinde gerçekleştirilmesine işaret etmektedir. 2000’li yılların başından itibaren, yapay zekâ ve robot teknolojisinin hızla gelişmesi, 3D yazıcılar, nesnelerin interneti ve akıllı fabrika sistemleri gibi yenilikler, Endüstri 4.0 olarak adlandırılan Dördüncü Sanayi Devrimi’ni başlatmıştır. Endüstri 4.0 ile birlikte, siber-fiziksel sistemlere geçiş, fiziksel dünyayı sanal bilgi işlem dünyasıyla entegre eden sensörler dahilindeki sistemleri içermektedir. Dijitalleşme, teknolojik ilerlemelerle ve internetin yayılmasıyla birlikte, çeşitli bilgi ve içeriklerin dijital biçimde bulunmasını da ifade etmektedir. Özellikle, görsel içeriklerin, video ve metin içeriklerinin dijital platformlara aktarılması artık yaygın olarak kullanılmakta, teknolojik gelişmelere paralel olarak bilgi paylaşım ve iletişim platformları sürekli olarak genişlemekte, değişmekte ve yeni bir forma dönüşmektedir. (Özbey, 2022).

1.1. Dijitalleşme ve Gençlik Arasındaki İlişkinin Tanımı

Gençlik dönemi, çocukluktan yetişkinliğe geçişin bir aşaması olarak kabul edilmekte ve kendi içinde belirgin özellikler taşımaktadır. Bu dönem, benzersiz bir yaşam tarzı, düşünce tarzı, dil kullanımı ve iletişim biçimi ile karakterize olmaktadır. Fizyolojik değişikliklerin yanı sıra toplumsal değerlerin etkisiyle, gençlik dönemindeki bireyler genellikle asi davranışlar, ani kararlar ve kararsızlık gösterebilmektedirler. Ancak, aynı zamanda gençlik, idealist, coşkulu, yaratıcı ve bağımsız olma arzusu gibi ahlaki değerlere sahiptir. Adaletsizlik, eşitsizlik ve haksızlığa karşı tahammülsüzlük;

gençlerin üretken, sağlıklı ve uyumlu bireyler olmalarını teşvik edebilmektedir (Baran, 2013).

Gençlik dönemi kimlik gelişimi bakımından da kritik bir önem taşımaktadır. Kimlik gelişimi, teknolojinin etkisi altında önemli değişiklikler yaşamaktadır. Eskiden, kimlik yerel etkileşimler ve sembolik materyallerle şekillenirken, günümüzde internet ve diğer iletişim araçları bu süreci büyük ölçüde etkilemektedir. İnternet, bireylerin kimlik oluşturmada yeni ve geniş olanaklar sunmaktadır. Artık insanlar, internet aracılığıyla anonim bir şekilde iletişim kurabilir ve kimliklerini istedikleri gibi şekillendirebilirler. Bu durum, kimlik oluşumunun daha esnek ve çeşitli hale gelmesine olanak tanımaktadır (Güzel, 2006).

1.2. Dijitalleşmenin Gençlik Üzerindeki Etkileri

Dijitalleşme, çağımızın önemli ve belirgin fenomenlerinden biri haline gelmiştir. Hızla gelişen bilgi teknolojilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan dijitalleşmenin izleri siberetik, matematiksel yönetim, bilgi işlemci cihazların üretimi gibi alanlarda 20. yüzyılın ortalarından itibaren hissedilmeye başlamıştır. Bilgisayar teknolojisinin hızlı gelişimi ve bilgisayarlar kullanımının artması, internetin gelişimi ve yaygınlaşmasıyla dijitalleşmenin etkisinin daha belirgin ve etkili olduğu alanlar artmıştır. Bu alanlar arasında, özellikle eğitim öne çıkmaktadır. Dijital eğitim, dijitalleşmenin günlük yaşamla en sık temas eden ve en büyük etkilerini hissedilen bir alanı olarak öne çıkmaktadır (Parlak, 2017). Dijitalleşmenin eğitim alanında öne çıkması hem eğitimin dijital dünyanın fırsatlarından yararlanması bakımından hem de dijitalleşmenin yaygınlaştırılmasında eğitimden destek alınması bakımından iki yönlü bir etki oluşturmaktadır.

Dijitalleşme bir yandan gençlerin hayatını kolaylaştırırken,

diğer yandan çok fazla uyarana maruz kalınmasının olumsuz sonuçlarıyla gençleri yüz yüze getirebilmektedir. Bilgisayar ve internetin yaygınlaşması, iletişim alanında önemli değişikliklere yol açarak geleneksel medya anlayışından yeni medya anlayışına doğru bir geçiş yaşanmıştır. Geleneksel medya tek yönlü iletişim sağlarken, gündelik hayatın temelini oluşturan sosyal medya, interaktif bir iletişim platformu sunmuş ve çoklu kullanıma ve sanal paylaşımına açık olması nedeniyle tercih edilen iletişim aracı haline gelmiştir. Dijitalleşme ve sosyal medya, gündelik yaşamın önemli bir parçasını oluştururken, beraberinde bir dizi avantaj ve topluları tehdit eden riskler getirmektedir (Özbe, 2022). Gençlerin bu avantajlardan faydalanma düzeyini artırmak ve olası tehdit ve risklerden korunmalarını sağlamak adına dijitalleşen gençlik üzerine araştırmalar yapılması gereklilik arz etmektedir. Bu bakımdan bu çalışma kapsamında incelenen tezler konunun sadece bilimsel olarak nasıl ele alındığını ortaya koymamakta aynı zamanda gelecekte yapılacak çalışmalara da ışık tutmaktadır.

2. Yöntem

Dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmalardan gençleri hedef kitle olarak belirleyen çalışmaların ele alındığı bu araştırmada yöntem olarak meta-analiz yöntemi benimsenmiştir. Meta-analize dahil edilecek lisansüstü çalışmalar ayrıca doküman incelemesine tabi tutulmuştur. Meta-analiz, kelime anlamıyla incelendiğinde, çeşitli analizlerin bir araya getirilmesi veya üst analiz anlamına gelir. Ancak, istatistiksel bağlamda daha geniş bir kapsama sahip olup, farklı çalışmalardan elde edilen sonuçların sentezlenerek genel bir sonuca ulaşmak amacıyla analiz edilmektedir (Dinçer, 2022). Meta-analiz genel olarak, belli bir konuyla ilgili yapılan bireysel araştırmaların sistematik bir şekilde ele alınmasını ifade etmektedir. Analizlerin analizi (Glass, 1976) olarak da bilinen bu yöntem, ayrıntılı bir kaynak tarama yöntemi olarak kabul edilmekte ve değerlendirilen bireysel çalışmaların orijinal formlarına sadık kalınarak, mümkün olan en geniş kapsamda ele alınması ve detaylı bir tarama ve sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Meta-analiz, bireysel çalışmaların sonuçlarının sistematik ve dikkatli bir şekilde niceliksel ve niteliksel olarak bir araya getirilmesini içermektedir (Kürü, 2021).

2.1. Verileri Toplama

Bu araştırmanın amacından hareketle meta-analize dahil edilecek çalışmalar belirlenirken Yükseköğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanından yararlanılmıştır. Gelişmiş tarama modülü kullanılarak “dijital, genç ve lise” kelimeleri aranacak kelimelere

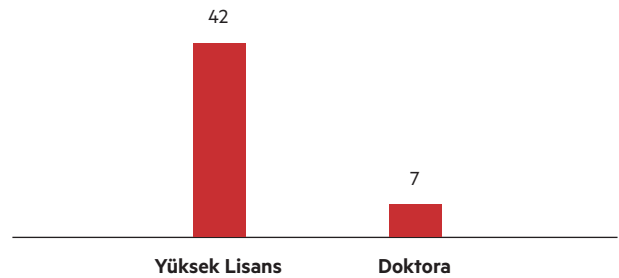
yazılmış ve son on yıldaki çalışmaları ele almak için tarih bölümü “2014-2024” ile sınırlandırılmıştır. Araştırma Nisan ayında gerçekleştiği için 2024 yılında Nisan ayına kadar veri tabanına yüklenen çalışmalar araştırma kapsamına alınmıştır. Arama kriterlerine özellikle sadece lise öğrencileri dahil edilmiş olup üniversite öğrencileri kriter dışı bırakılmıştır. Gençlik dönemine ilişkin çeşitli yaş aralıkları bulunmaktadır. UNESCO gençlik dönemini 15-25 yaş aralığı olarak belirlerken, Birleşmiş Milletler Örgütü (BM) 12-24 yaş aralığı olarak belirlemiştir. Türkiye’de ise BM tarafından belirlenen 12-24 yaş aralığı gençlik dönemi olarak benimsenmektedir. Ancak gençlik döneminin ergenlik yaşına girmeye başlaması ve 18 yaşından sonra da kademeli olarak yetişkinlik dönemine adım atılmış olunması ile sonlanmaktadır (Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2024). Bu bağlamda bu yaş aralığına uygun bireylerin ortaöğretim öğrencilerinin olması nedeniyle arama kriterlerinde lise öğrencilerine yer verilmiştir. Yapılan gelişmiş tarama sonucunda toplam 51 teze ulaşılmıştır. Ancak bu tezlerden iki tanesi kısıtlama nedeniyle analize dahil edilmeyip 49 lisansüstü çalışma ile analiz tamamlanmıştır.

2.2. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde MAXQDA 2020 nitel veri analizi programından yararlanılmıştır. Kod olarak ise araştırmanın bağımsız değişkenleri olan tez türü, üniversite, anabilim dalı, yıl, araştırma yöntemi ve konu belirlenmiştir. Bu değişkenlere göre frekanslar belirlenmiş ve alt kodların hangi düzeylerde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca konu kodlamalarında birden fazla konuyu ele alan çalışmalar iki veya daha fazla kodlarla ilişkilendirildiği için kod birlikte oluşma modeli ile analize tabi tutulmuştur.

3. Bulgular

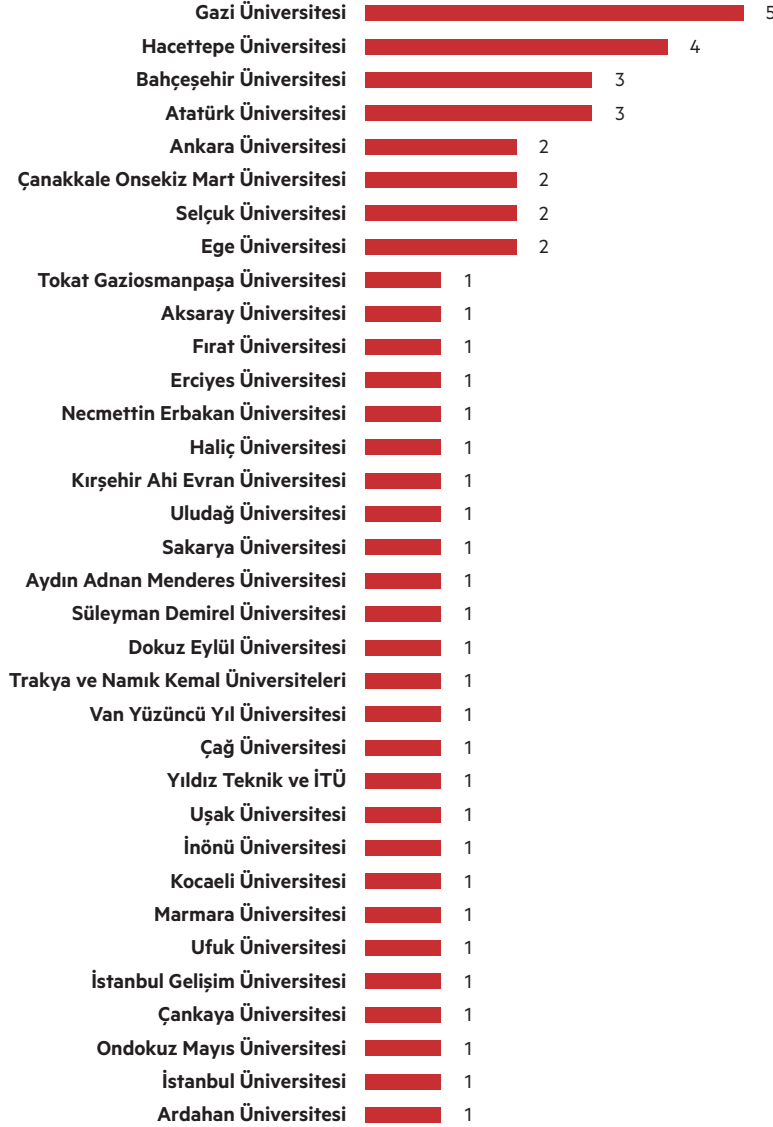
2014-2024 yılları arasında hedef kitle olarak gençleri ele alan ve dijitalleşmeyi konu alan 49 lisansüstü çalışmanın analizi-ne ilişkin bulgular aşağıda verilen grafiklerde yer almaktadır.

Grafik 1. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Tez Türüne Göre Dağılımı.

Grafik 1'de görüldüğü üzere hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların

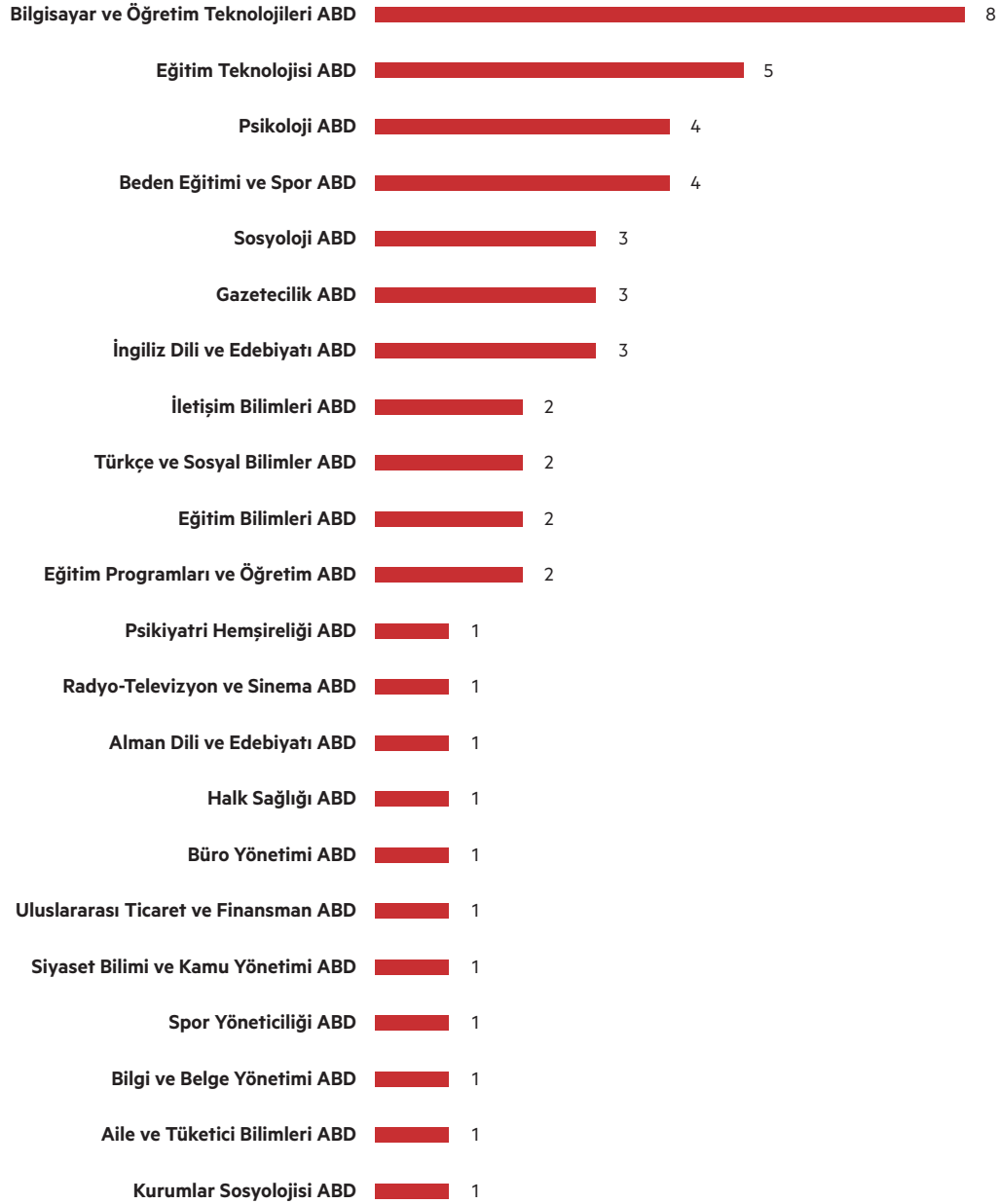
%80'den fazlası yüksek lisans tezi (n=42) olarak hazırlanmış olup, %14,3'ü doktora tezi olarak hazırlanmıştır.

Grafik 2. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Hazırlandığı Üniversiteye Göre Dağılımı.

Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların hazırlandığı üniversiteye göre dağılımında (Grafik 2) ise toplamda 34 üniversitenin yer aldığı görülmektedir. En yüksek frekansa sahip olan üniversitelerin sırasıyla Gazi Üniversitesi (n=5), Hacettepe Üniversitesi (n=4), Bahçeşehir Üniversitesi (n=3) ve Atatürk Üniversitesi (n=3) olduğu görülmektedir. Üniversite dağılımına bakıldığında

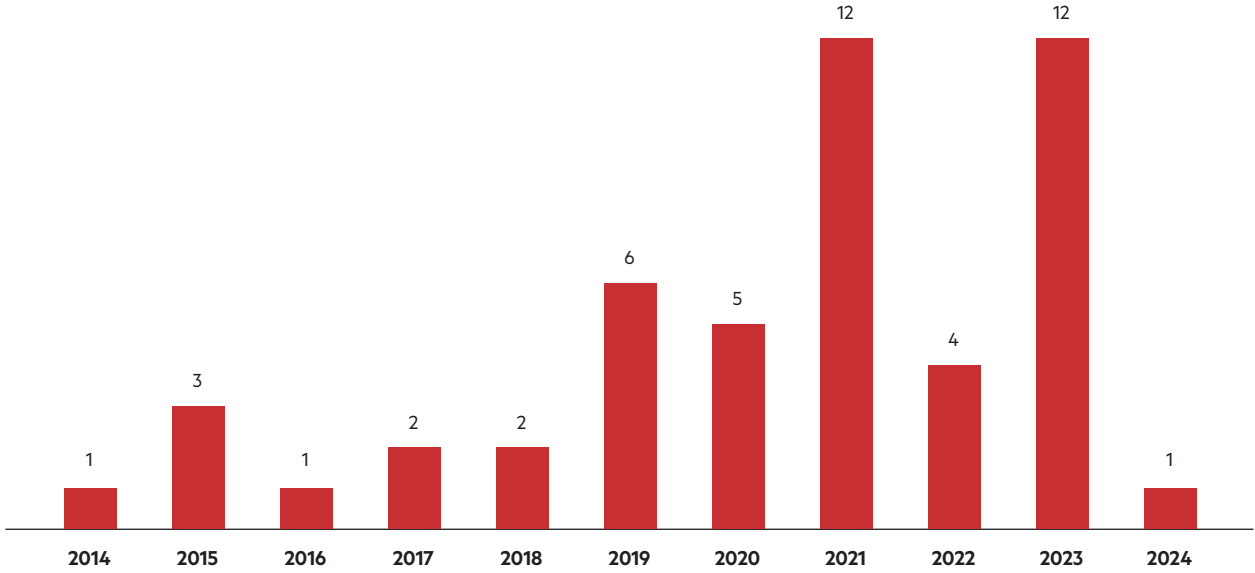
49 çalışmanın 7'sinin vakıf, diğerlerinin ise devlet üniversitesinde yapıldığı görülmektedir. Türkiye'de 2023 yılı itibarıyla 75'i vakıf, 129'u devlet üniversitesi olmak üzere toplam 204 üniversite bulunmaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023). İlgili konuda 34 üniversitede lisansüstü çalışma yapıldığı göz önüne alındığında üniversitelerin yaklaşık %17'sinde çalışma yapıldığı görülmektedir

Grafik 3. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Hazırladığı Anabilim Dalına (ABD) Göre Dağılımı.

Grafik 3'te hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların hazırlandığı anabilim dalına göre dağılımı yer almaktadır. Bu dağılıma bakıldığında toplam 22 farklı anabilim dalında çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. En yüksek frekansın Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri ABD (n=8) yer almakta, onu sırasıyla Eğitim Teknolojisi ABD (n=5), Psikoloji ABD (n=4), Beden Eğitimi ve

Spor ABD (n=4) ile Sosyoloji ABD (n=4) takip etmektedir. Bu grafikte dijitalleşme ve gençlik üzerine yoğunlaşan çalışmaların özellikle sosyal bilimler alanında geniş bir yelpazeye yayıldığı dikkat çekmektedir. Grafik 3'te dikkat çeken bir diğer husus ise Eğitim Teknolojisi, Eğitim Bilimleri ve Eğitim Programları anabilim dallarının birbirinden bağımsız olsa da eğitim alanında doğrudan 9 çalışmanın yer almasıdır.

Grafik 4. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Hazırlandığı Yıla Göre Dağılımı.

Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların hazırlandığı yıla göre dağılımına bakıldığında ise (Grafik 4) en yüksek frekansın 2021 ve 2023 yıllarında (n=12) bulunduğu görülmektedir. Sadece bu iki yılda yapılan çalışmalar toplam çalışmaların yaklaşık %50'sini oluşturmaktadır. Yine Grafik 4'te görüldüğü üzere

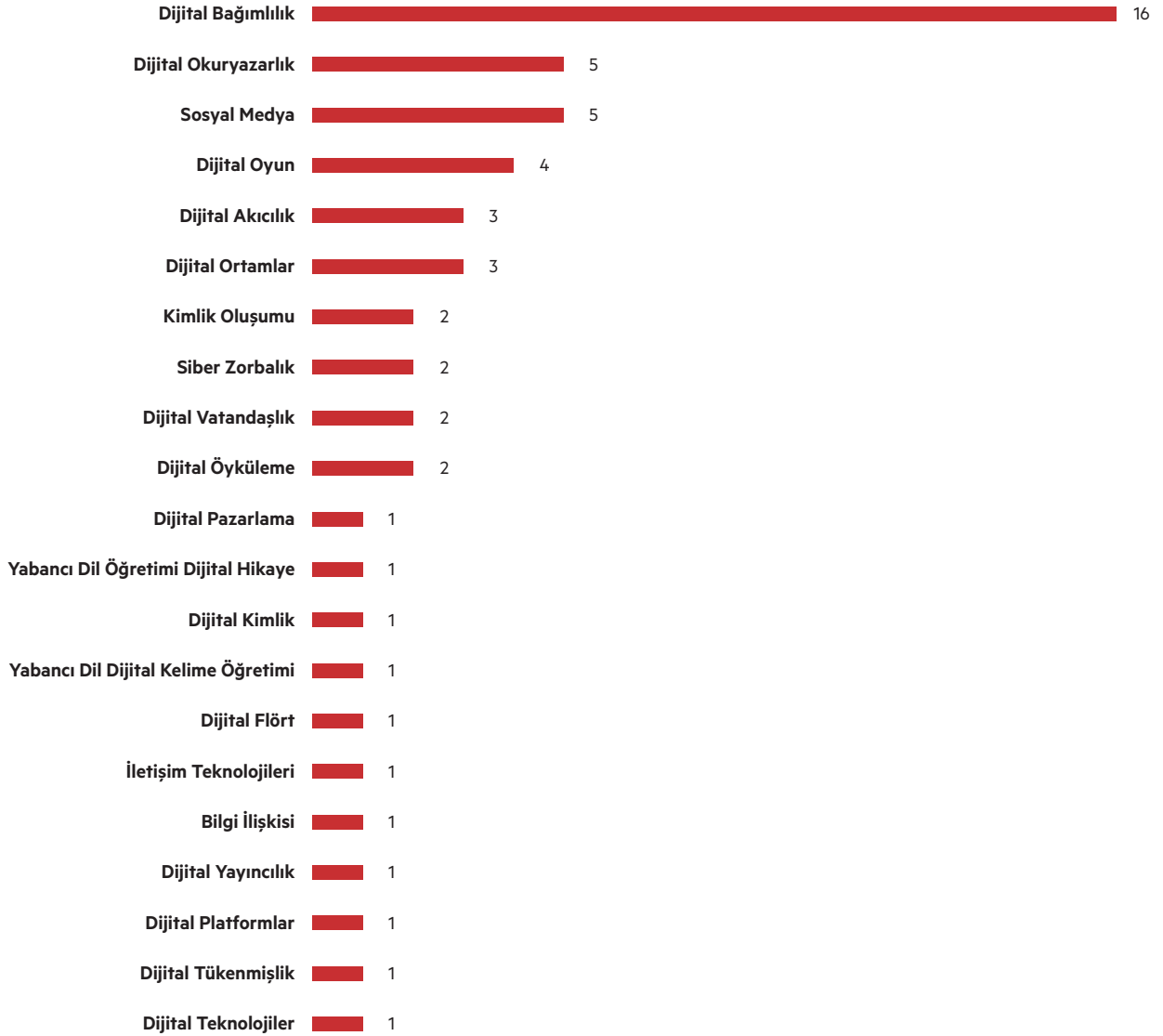
çalışmaların özellikle son beş yılda ağırlık kazanmıştır. Bu araştırma 2024 yılının Nisan ayı itibarıyla tamamlandığı için 2024 yılında bir düşüşün yaşandığını söylemek objektif ve bilimsel bir yaklaşım olmayacağı için bu grafikteki 2024 yılına ilişkin verilere ilişkin yorum yapmak gerçeği yansıtmayacaktır.

Grafik 5. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Benimsediği Yönteme Göre Dağılımı.

Veri analizine dahil edilen lisansüstü çalışmaların benimsediği yönteme göre dağılımında Grafik 5'te görüldüğü üzere ilk

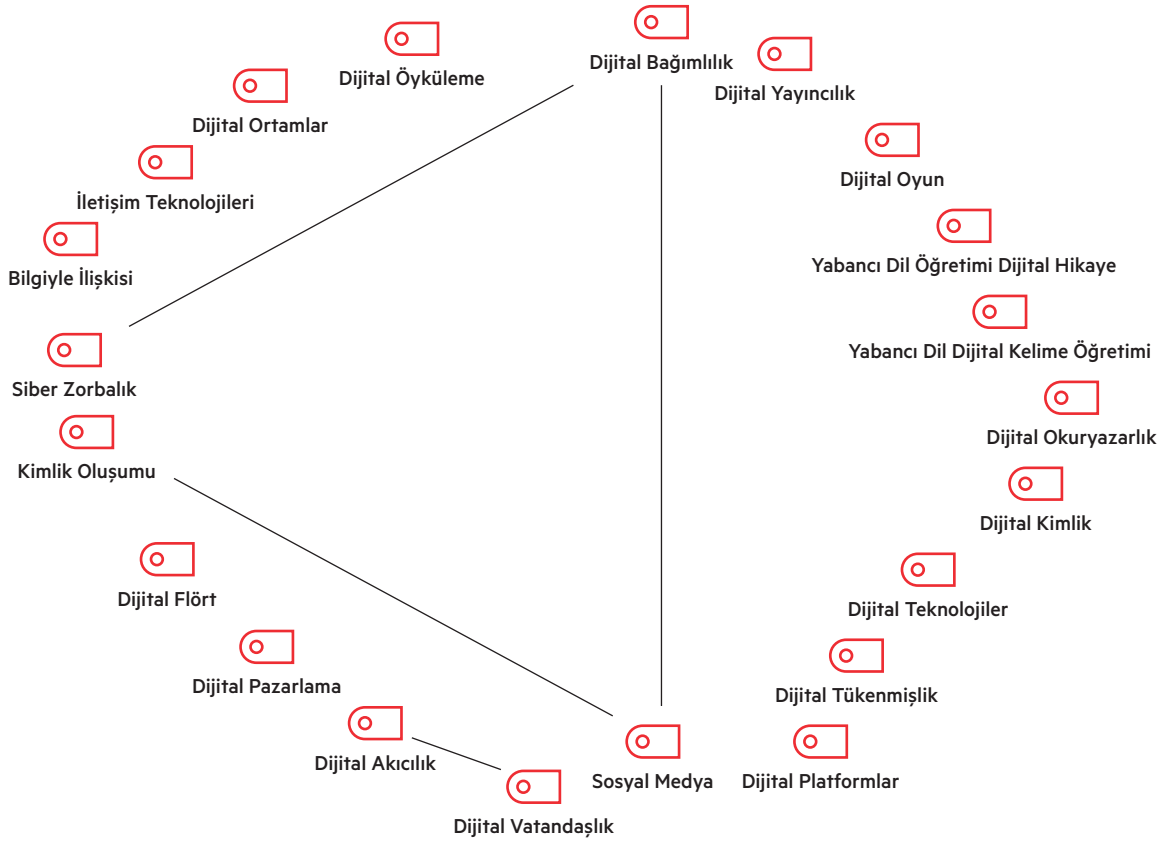
sırayı nicel çalışmalar (n=36) almaktadır. Onu sırasıyla nitel çalışmalar (n=9) ve karma çalışmalar (n=4) takip etmektedir.

Grafik 6. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Konu Başlıklarına Göre Dağılımı.

Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların konu başlıklarına göre dağılımının yer aldığı **Grafik 6**'da toplam 21 konu başlığı yer almaktadır. Bu konu başlıklarından dijital bağımlılığın (n=16) en yüksek frekans değerine sahip olması dikkat çekmektedir. Dijital dünyanın tehditleri ve riskleri arasında sıralayabileceğimiz dijital bağımlılığın yanı sıra siber zorbalık ve dijital tükenmişlik gibi konu başlıkları da dikkat çekmektedir. **Grafik 6** ile ilgili bir hususa açıklık getirmek gerekmektedir; dijital oyun bağımlılığını konu alan çalışmalar da dijital bağımlılık kapsamında değerlendirmiştir. Bunun nedeni dijital oyun konu başlığı altında dijital oyun tasarımı,

dijital oyun motivasyonu gibi tehdit ve risk oluşturmeyen konulara yer verilmesidir. 21. yüzyıl becerileri arasında öne çıkan dijital okuryazarlık (n=5) becerisinin de çalışmaların yaklaşık %10'una konu edinilmesi hem eğitim dünyası hem de dijital dünya için gereklilik taşıyan bir konunun ele alındığını göstermektedir. Dijital okuryazarlık kadar sosyal medya üzerine de çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu grafikte görülmektedir ki dijitalleşme ve gençlik üzerine yapılan araştırmalar gençlerin beceri gelişimi ile birlikte kişilik gelişimine de eğilmektedir. **Grafik 6**'da dikkat çeken bir diğer husus da dil eğitimine yönelik konu başlıklarının yer almasıdır.

Şekil 1. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Konu Başlıkları Arasındaki İlişki.

Sonuç

Gençlik her bireyin hayatında tüm yaşamını şekillendiren bir dönem olarak etkisini göstermektedir. Dijital teknolojilerin dünyamızı kuşattığı günümüz şartlarında gençlik döneminde bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve psikolojik gelişimi ayrı bir özen gerektirmektedir. Teknolojinin insanoğluna sunduğu fırsatlar kadar riskler ve tehditler de bulunmaktadır. Bu bakımdan dijitalleşen dünyada gençlerin fırsatlardan en üst düzeyde yararlanması, tehdit ve risklerden de olabildiğince korunması için çok yönlü ve sürekli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaca cevap vermeye yardımcı olmak adına yapılan bu araştırma ile özellikle konu başlığı değişkenine göre dijitalleşme ve gençlik konulu araştırmaların mevcut durumu ortaya konmuş ve kısmen de olsa eksiklerin görülmesi için bir çerçeve çizilmiştir.

Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmalarda; tez türüne göre en fazla yüksek lisans, üniversiteye göre en fazla Gazi Üniversitesi, anabilim

dalına göre en fazla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, yıllara göre en fazla 2021 ve 2023, araştırma yöntemine göre en fazla nicel araştırmaların yer aldığı tespit edilmiştir. Konu başlığına göre ise dijital bağımlılığın dijitalleşme ve gençlik konularının merkezinde olması aslında bu konu ile ilgili ihtiyacı karşılama yönünde bir çaba olarak görülebilir. Bu bakımdan gençlerin kişilik gelişimi ile desteklenmesine yönelik çalışmalar bulunurken, değer gelişimine yönelik çalışmaların bulunmaması bir eksiklik olarak görülmüştür. Bireyin gelişiminin bir bütün olduğu düşünüldüğünde dijital dünyada sadece bedensel ve zihinsel olarak doyuma ulaşmak yeterli olmayıp manevi ve ruhsal olarak da beslenmek gerekmektedir. Dijitalleşen gençliğin ihtiyaçlarına her alanda cevap verebilmek için yapılan her bir lisansüstü çalışma değerli katkılar sunmaktadır. Bu bakımdan bu alandaki çalışmaların belirli anabilim dallarıyla sınırlı kalmayıp, yaygınlaşması hem günümüz gençleri için hem de gelecek nesiller için faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Aksoy, C. (2018). Teknoloji Kullanım Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Ölçülmesi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. <https://doi.org/10.26466/opus.419032>.
- Ardıç, E., & Altun, A. (2017). Dijital Çağın Öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), Article 1.
- Atatanır, H. (2022). Dijitalleşme: İş Yaşamında ve Sosyal Güvenlikte. *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12 (Dijitalleşme), Article Dijitalleşme. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1121347>.
- Baran, A. G. (2013). Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bakış. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 6-25.
- Castells, M. (2002). *The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business, and Society*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199255771.001.0001>.
- Dinçer, S. (2022). Eğitim Bilimlerinde Uygulamalı Meta-Analiz (4. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ersöz, B., & Özmen, M. (2020). Dijitalleşme ve Bilişim Teknolojilerinin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 11(42), Article 42. <https://doi.org/10.5824/ajite.2020.03.007.x>
- Glass, G. (1976). Primary, Secondary, and Meta-Analysis of Research. *Educational Researcher*, 5, 3-8. <https://doi.org/10.3102/0013189X005010003>
- Güzel, M. (2006). Küreselleşme, İnternet ve Gençlik Kültürü. *Küresel İletişim Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi. (2024). *Merkezin Amaçları ve Faaliyet Alanları*. <https://hugaum.hacettepe.edu.tr/>
- Hilde, T., & Kellner, D. (1996). Media Culture: Cultural Studies, Identity and Politics between the Modern and the Postmodern. *South Central Review*, 13(1), 84.
- Johnson, L., Adams, S., & Cummins, M. (2012). *The NMC Horizon Report: 2012 Higher Education Edition*. İçinde New Media Consortium. New Media Consortium. <https://eric.ed.gov/?id=ED532397>.
- Kürü, S. A. (2021). Meta-Analiz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, Article 42.
- Özbey, İ. B. (2022). Dijitalleşme, Sosyal Medya ve Risk Toplumu. *İmgelem*, 6(10), Article 10. <https://doi.org/10.53791/imgelem.1053815>.
- Parlak, B. (2017). Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), Article Kayfor 15 Özel Sayısı.
- Westerman, G., McAfee, A., & Bonnet, D. (2014). *Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation*. Harvard Business Review Press.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2023). *Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısının İncelenmesi

Examining High School Students' Perception of Financial Literacy and Money Management

Sevil ÖZKAN GÜLTEKİN

Şehit Erol Olçok Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Bursa, Türkiye

sevil_2302@hotmail.com

ORCID: 0000-0001-5742-2800

Doğan ACAR

BTSO Ali Osman Sönmez Sosyal Bilimler Lisesi, Bursa, Türkiye

doganacar23@gmail.com

Öz

Günümüzde, finansal okuryazarlık bireylerin maddi kaynaklarını etkili bir şekilde yönetebilmeleri için kritik bir beceri haline gelmiştir. Bu bağlamda, lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmek ve farklı demografik özelliklere göre analiz etmek hem bireysel hem de toplumsal düzeyde büyük bir önem arz etmektedir. Bu sebeple çalışma kapsamında farklı lise türlerindeki öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini Bursa Osmangazi ilçesinde bulunan üç devlet okulunda öğrenim gören 750 öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışmada bireylerin demografik bilgilerine “Kişisel Bilgi Formu” aracılığıyla ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için Hülya Güvenç (2016) tarafından geliştirilen “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada, veri toplama ve analiz süreçlerinde nicel araştırma tasarımlarından betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; Para yönetim özyeterlik testi ve para yönetim davranışları testinin finansal okuryazarlık üzerinde cinsiyetle anlamlı bir ilişkisi olmadığı, ancak finansal bilgi testi ile finansal okuryazarlık arasında belirgin bir farklılık gösterdiği söylenebilir. Anne eğitim durumu ve okul türü faktörlerinin öğrencilerin para yönetim davranışları ve finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olduğu, diğer faktörlerin ise bu konuda belirgin bir farklılık yaratmadığı söylenebilir. Sınıf düzeyi ve okul türü faktörlerinin öğrencilerin finansal bilgi düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında etkili olduğu, baba ve anne eğitim durumu faktörlerinin ise bu konuda belirgin bir farklılık yaratmadığı söylenebilir. Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık yeteneklerinin gelişimi için öğrencilere aile, okul ve çeşitli kültürel etkinlikler kapsamında müfredata entegre dersler, seminerler ve çeşitli aktiviteler yardımıyla eğitim verilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Eğitim, Finansal Farkındalık, Finansal Planlama, Bütçeleme Davranış.

Abstract

Today, financial literacy has emerged as an indispensable competency for individuals to manage their financial resources adeptly. In this context, the evaluation of financial literacy levels among high school students, coupled with an analysis based on diverse demographic characteristics, assumes paramount importance at both the individual and societal levels. Consequently, this study explores the financial literacy levels among students across various high school categories. The research sample comprised 750 students enrolled in three public schools within the Osmangazi district of Bursa. Demographic data were gathered using the “Personal Information Form”. Moreover, the “Financial Literacy and Money Management Perception Scale”, developed by Hülya Güvenç in 2017, was employed to assess the students' financial literacy levels. A descriptive survey model, representative of quantitative research methodologies, was utilized for data collection and analysis. The findings indicate that while the money management self-efficacy test and money management behavior test show no significant correlation with gender regarding financial literacy, a notable disparity exists concerning the financial knowledge test and financial literacy. It appears that factors such as the mother's educational level and the type of school attended significantly influence students' money management behaviors and overall financial literacy levels, whereas other variables do not manifest a substantial differentiation. Additionally, class level and type of school attended markedly impact students' financial knowledge and literacy levels, in contrast to parental education levels, which do not exhibit a significant variance. To enhance the financial literacy skills of high school students, it is advisable to implement educational measures through courses, seminars, and various activities embedded within the curriculum, augmented by family involvement and diverse cultural engagements.

Keywords: Financial Literacy, Financial Education, Financial Awareness, Financial Planning, Budgeting Behavior.

Giriş

Sosyoekonomik koşullar, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini önemli ölçüde etkilemektedir. Özellikle lise çağındaki bireylerin büyüdükleri ve eğitim gördükleri kurumlar ve bu kurumların nitelikleri de bu süreci etkilemektedir. Finansal okuryazarlık, bireylerin paranın kullanımını ve yönetimi konusunda yaptıkları tasarrufların ve yatırım kararlarının doğru finansal araçların tercih edilmesini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve yeterlilik temelli yaklaşım sergileyerek bireylerin finansal refahını artırma çabasıdır (Şimşek, Hithit, & Şimşek, 2021). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık becerileri, onların gelecekteki mali yönetimleri açısından kritik bir rol oynar. Finansal okuryazarlık, bireylerin bilinçli finansal karar alabilmeleri, bütçe yapabilmeleri ve mali riskleri anlayabilmelerini içerir. Lise döneminde, öğrencilere temel finans kavramları, bütçeleme, tasarruf etme ve yatırım yapma gibi konularda eğitim vermek, onların mali geleceğe daha sağlam bir temel ile hazırlanmalarına yardımcı olabilir. Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri, onların bağımsız birer birey olarak yaşamlarını sürdürmeleri için önemlidir. Bu beceriler, öğrencilere maaş hesaplamaları yapabilme, vergi sistemini anlayabilme ve kredi kartı kullanımını konusunda bilinçli kararlar verebilme yeteneği kazandırabilir. Ayrıca, öğrencilere gelir ve gider yönetimi, borçlanma konularında sağlıklı alışkanlıklar kazandırmak, ilerleyen yaşamlarında mali sorumluluklarını daha etkin bir şekilde yönetmelerine olanak tanır. Finansal okuryazarlık becerileri aynı zamanda lise öğrencilerine ekonomik sistemlerin işleyişini anlama fırsatı sunar. Bu, öğrencilere ekonomik güç dengelerini, ticaretin temel prensiplerini ve küresel ekonominin etkilerini değerlendirme becerisi kazandırabilir. Bu bilinç, öğrencilerin küresel finansal konulara duyarlı bireyler olarak yetişmelerini sağlayarak toplumlarına daha etkili bir şekilde katkıda bulunmalarına olanak tanır. Lise düzeyinde finansal okuryazarlık eğitimi, öğrencilerin hayat boyu sürecek mali başarıya giden yolda temel bir adım olabilir. Bu eğitim, gençlerin finansal hedefler belirlemelerine, tasarruf yapmaya öncelik vermelerine ve gelecekteki mali belirsizliklere karşı hazırlıklı olmalarına yardımcı olarak onları daha güçlü ve bilinçli birer tüketici ve tasarruf sahibi yapabilir. Özetle, lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık becerilerini güçlendirmek, onların yaşamları boyunca finansal refahlarını artırmalarına olanak tanır.

Günümüzün ekonomik koşulları, her sorumlu bireyin yaşamını sürdürebilmesi için belirli düzeyde ekonomik ve finansal okuryazarlığa sahip olmasını gerektirmektedir. Bu durum insanları ekonomi ve finansla ilgili temel bilgilere hâkim olmaya ve bu bilgileri ekonomik hayata uygulamaya teşvik etmektedir. Akademik çalışmaların çoğu genel olarak finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunu göstermekte olup finansal okuryazarlık düzeylerinin iyileştirilmesiyle tasarrufların artması, yatırım verimliliği ve ekonomik güç gibi olumlu gelişmelerin sağlanabileceğini vurgulamaktadır. (İkvan, Tursun, & Ukav, 2020). Finansal okuryazarlık ayrıca, bireyin finansal durumunu yönetmek için tasarruf yaparken, yatırım yaparken ve borç alırken doğru kararlar verebilme yeteneği olarak da tanımlanmaktadır. (Remund, 2010).

Ulusal düzeyde finansal okuryazarlığın iki ana etkisi vardır. Birincisi, tasarruflarının ekonomik kalkınma için kullanılabilmesi için bireyleri tasarrufa yönlendirmektir. İkinci olarak, finansal okuryazarlık, bireylerin kişisel mali durumlarını yönetme becerilerini artırarak borç yönetimi, yatırım yapma ve bütçe planlama gibi konularda daha bilinçli kararlar almalarını sağlar. Bu da bireylerin mali güvenliklerini artırır ve ekonomik istikrarı destekler. (Atkinson & Messy, 2013).

Bütçe yönetimi ise kişilerin veya kurumların belirli bir dönemde ne kadar gelir elde edeceklerini ve bu geliri nasıl harcayacaklarını planlamalarını içerir. Özellikle ekonomik sıkıntılar içerisinde yaşamak durumunda olan gençler aldıkları harçlık, burs veya aylıkları planladığı takdirde daha refah düzeyi yüksek bir şekilde yaşamlarını idame ettirebilirler. Bütçe yönetimi oluşturmak için öncelikle mevcut bütçenin hesaplanması gerekir. Bütçe hesaplamaları gelir ve giderlerin hesaplanmasıyla sonuçlanır. Bütçe planlaması gelir ve giderlerin dengelenmesinin bir sonucudur ve bireylerin geleceğe daha sağlam adım atabilmesi açısından önemlidir. Bütçe planlama, para harcamaya yönelik planlar yapma sürecidir. Bu harcama planını oluşturmak, ihtiyacınız olan veya yapmak istediğiniz şeyleri yapmak için yeterli paraya sahip olup olmayacağınızı önceden belirlemenizi sağlar. Planlama, giderlerinizi gelirinize dengelerek paranızı yönetmenize yardımcı olur, gelirinizi doğru şekilde yönetmenize olanak tanır.

Bireyler hemen hemen her gün ve hayatlarının her aşamasında çeşitli finansal kararlar almaktadırlar. Bütçe kısıtı ve borçlanma kısıtı ile karşı karşıya kalan bireylerin bu kararları pek çok açıdan tartışılabilir: Bireyler, bütçeleme yapma sürecinde harcamalarını planlamak, tasarruf etmek için belirli miktarlar ayırmak, yatırım yapacakları yerleri seçmek ve gerekliyse borç almak gibi karmaşık finansal kararlarla karşı karşıya kalabilirler. Bu kararlar, temel ekonomi bilgisini ve genellikle kişisel finans yönetimi konusundaki akademik kavramlar ve stratejilerin anlaşılmasını gerektirir. (Widdowson & Hailwood, 2007). Tasarruflar ekonomide yatırıma dönüştürülerek ülke ekonomisinin gelişmesine ve vatandaşların yaşam standartlarının iyileştirilmesine yardımcı olmaktadır (Aka & Arıcan, 2019). Tüketiciler, tasarruf ve yatırım kararlarını tek bir faktöre indirgeyerek almazlar. Demografik yapıları, gelir düzeyleri, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapıları gibi çeşitli faktörler, tüketicilerin tasarruf ve tüketim kalıplarını şekillendirir (Soylu, 2019). Bireylerin tasarruf düzeyleri, ekonomik karar verme birimlerinin sosyo-ekonomik ve demografik faktörlere bağlı olarak değişebilir. Genellikle bir ülkede hane halkı tarafından gerçekleştirilen tasarruflar önemli bir rol oynar. Bu tasarruf eğilimi, ekonomik, demografik, sosyal ve kültürel faktörlerin karmaşık etkileşimiyle belirlenir (Kapounek, Korab, & Deltuvaite, 2016).

Araştırma problemi

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık ve para yönetimi algısını çeşitli değişkenlere göre inceleyerek, var olan farklılıkları tespit etmek amacıyla aşağıdaki alt problemler ele alınmıştır.

Araştırmanın alt problemleri

1. Finansal okuryazarlık ve para yönetimi algısı sınıf seviyesine göre değişiklik göstermekte midir?
2. Finansal okuryazarlık ve para yönetimi algısı anne eğitim durumuna göre değişiklik göstermekte midir?
3. Finansal okuryazarlık ve para yönetimi algısı baba eğitim durumuna göre değişiklik göstermekte midir?
4. Finansal okuryazarlık ve para yönetimi algısı cinsiyete göre değişiklik göstermekte midir?
5. Finansal okuryazarlık ve para yönetimi algısı okul türüne göre değişiklik göstermekte midir?

Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın temel amacı, lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmek ve bu düzeylerin demografik faktörlere göre nasıl değiştiğini anlamaktır. Ayrıca, elde edilen verileri kullanarak lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmek için potansiyel stratejileri belirlemektir. Bu doğrultuda çalışmanın önemi;

1- Finansal okuryazarlık, bireylerin kişisel finansal başarılarını artırarak maddi hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur. Lise öğrencilerinin bu becerileri nasıl kazanabileceklerini anlamak için önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

2- Finansal okuryazar bireyler, toplumsal refahın artmasına katkı sağlarlar. Bu çalışma, genç neslin finansal okuryazarlık seviyelerini değerlendirerek toplumun genel finansal sağlığını güçlendirmeye yönelik potansiyel çözümleri ortaya koymayı hedeflemektedir.

3- Elde edilecek veriler, eğitim politikalarının lise düzeyindeki finansal okuryazarlık eğitimi geliştirmesi için önemli bir dayanak oluşturacaktır.

Lise öğrencilerine yönelik olan finansal okuryazarlık çalışmanın bir diğer amacı, genç neslin finansal konularda bilinçlenmesini ve maddi yönetim becerilerini geliştirmesini sağlamaktır. Literatür taraması sonucunda genellikle genç yaş gruplarını kapsayan genel finansal okuryazarlık çalışmalarının bulunduğu gözlemlenmiştir. Çalışma, özel olarak lise öğrencilerini hedef alarak, genç yaş gruplarına yönelik finansal okuryazarlık konularına odaklanmakta ve lise öğrencilerinde finansal okuryazarlık konusunda farkındalık oluşturması bakımından diğer çalışmalardan farklıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nicel bir araştırma olup, betimleyici bir çalışma olarak sınıflandırılmıştır. Betimleyici araştırma modeli, mevcut veya geçmişteki bir durumu objektif bir şekilde tasvir etmeye odaklanan bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2020).

Araştırmanın Çalışma Evreni

Araştırmamızın çalışma evreni, Bursa Osmangazi ilçesinde bulunan üç devlet okulunda öğrenim gören 2000 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılığı

Çalışmada, evrenin tamamının çalışmaya dahil olmayı kabul etmemesi, örnekleme yönteminin tercih edilmesinin bir sınırlılığıdır.

Araştırmanın Örneklemi

Araştırmamızın örneklemi Bursa Osmangazi ilçesinde bulunan üç devlet okulunda öğrenim gören ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 750 öğrenci ve bu öğrencilerin öğrenim görmekte olduğu 9., 10., 11. ve 12. sınıflardır.

Tablo I: Araştırma Örneklemindeki Öğrencilerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

	Değişken	f	%
Cinsiyet	Kız	271	36,1
	Erkek	479	63,9
Anne Eğitim Durumu	Ortaokul ve altı	290	38,7
	Lise	299	39,9
	Ön lisans	79	10,5
	Lisans	82	10,9
Baba Eğitim Durumu	Ortaokul	229	30,5
	Lise	292	38,9
	Ön lisans	83	11,1
	Lisans	146	10,9
Okul Türü	Sosyal Bilimler Lisesi	214	28,5
	Fen Lisesi	284	37,9
	Meslek Lisesi	252	33,6
Sınıf Düzeyi	9.Sınıf	261	34,8
	10.Sınıf	173	23,1
	11.Sınıf	207	27,6
	12.Sınıf	109	14,5

Tablo I incelendiğinde çalışma grubunun %36,1'ini (n=271) kız öğrenciler, %63,9'unu (n=479) erkek öğrenciler oluştururken, bu öğrencilerin %34,8'i (n=261) dokuzuncu sınıf, %23,1'i (n=173) onuncu sınıf, %27,6'sı (n=207) on birinci sınıf, %14,5'i (n=109) on ikinci sınıf öğrencileridir. Anne eğitim düzeyi; ortaokul ve altı mezunu %38,7 (n=290), lise mezunu %39,9 (n=299), ön lisans mezunu %10,5 (n=79), lisans mezunu %10,9'dur (n=82). Baba eğitim düzeyi; ortaokul ve altı mezunu %30,5 (n=229), lise mezunu %38,9 (n=292), ön lisans mezunu %11,1 (n=83), lisans mezunu %10,9'dur (n=146).

Öğrencilerin okul türlerinin ise; %28,5 (n=261) sosyal bilimler lisesi, %37,9 (n=284) fen lisesi, %33,6 (n=252) meslek lisesi olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada bireylerin demografik bilgilerine "Kişisel Bilgi Formu" aracılığıyla ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için "Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçme araçlarına ait açıklamalar aşağıda belirtilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan form, öğrencilerin demografik bilgilerini belirlemek için kullanılmıştır. Bu kişisel bilgi formu, öğrencilerin cinsiyeti, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim durumu ile lise türü gibi bilgileri tespit etmeyi amaçlamıştır.

Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği

Hülya GÜVENÇ (2016) tarafından geliştirilen ve lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi amaçlayan “Para Yönetim Özyeterlik Algısı” ve “Para Yönetim Davranış Algısı” ve “Finansal Bilgi Testi” bölümlerinden oluşmaktadır. Ölçme aracının “Para Yönetim Özyeterlik Algısı” ve “Para Yönetim Davranış Algısı” bölümler Likert tipindedir ve analizler sırasında açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Madde ayırt edicilikleri ve Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Finansal Bilgi testinde ise doğru-yanlış tipinde maddeler kullanılmıştır ve analizlerde madde güçlükleri, ayırt edicilikleri ve KR-20 güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, Para Yönetim Özyeterlik Algısı ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı 0.85, Para Yönetim Davranış Algısı ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı ise 0.81 olarak hesaplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda her iki ölçek için de 10 maddeli ve iki alt boyutlu modelin uygun olduğu belirlenmiştir. 33 maddelik Finansal Bilgi testinin KR-20 güvenirlik katsayısı ise 0.83 olarak hesaplanmıştır. (Güvenç, 2016).

Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmada zaman ve maliyet tasarrufu sağlamak amacıyla Google Forms ile ölçek hazırlanmış ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilere ulaştırılmıştır. Araştırmada kullanılan

veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Aracın birinci bölümünde cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, lise türü demografik bilgileri değerlendirilmiştir. Veri toplama aracının ikinci bölümünde Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, SPSS 27 (Statistical Package for Social Science) programında işlenmiş ve analiz edilmiştir. Çalışma grubundaki öğrencilerin demografik özelliklerine göre yapılan betimsel istatistik analizlerinde frekans (f) ve yüzde (%) teknikleri kullanılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet değişkeni için Mann U-testi, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve okul türü değişkenleri için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, Bursa Osmangazi ilçesinde bulunan bir devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık farkındalığını değerlendirmek amacı ve alt amaçları doğrultusunda elde edilen verilere ilişkin bulgular ve yorumlar sunulmuştur. Demografik özellikler ve Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetim Algısı Ölçeğine ilişkin Mann Whitney U ve Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Mann-Whitney U Testi: İki grup arasında finansal okuryazarlık düzeyleri açısından anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için kullanılmıştır. Kruskal-Wallis H Testi: Üç veya daha fazla grup arasındaki finansal okuryazarlık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek için kullanılmıştır.

Tablo II: Öğrencilerin Para Yönetim Özyeterlik Algısı, Para Yönetim Davranışları ve Finansal Bilgi Durumuna İlişkin Mann Whitney U-testi Sonuçları

			N	\bar{X}	S.S	U	P
Para Yönetim Özyeterlik Algısı	Cinsiyet	Kız	271	390,25	0,48	60907,5	0,14
		Erkek	479	367,16			
Para Yönetim Davranışları	Cinsiyet	Kız	271	366,39	0,48	62437	0,38
		Erkek	479	380,65			
Finansal Bilgi	Cinsiyet	Kız	271	412,82	0,48	54790	0,001
		Erkek	479	354,38			

p<0,5

Tablo II'deki bulgulara göre, para yönetim özyeterlik testinin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisi (U=60907,5, p=0,14) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu durum, finansal okuryazarlık düzeyindeki farklılıkların cinsiyete bağlı olmadığını göstermektedir. Ancak, kız öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu dikkat çekmiştir. Para yönetim davranışları testinin finansal okuryazarlık

üzerindeki etkisi (U=62437, p=0,38) ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ancak, erkek öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Finansal bilgi testinin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisi (U=54790, p=0,001) ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu testte kız öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo III: Öğrencilerin Para Yönetim Özyeterlik Algısı İlişkin Kruskal Wallis H-testi Sonuçları

			N	\bar{X}	X ²	P
Para Yönetim Özyeterlilik Algısı	Sınıf Düzeyi	9.Sınıf	261	385,69	4,48	0,21
		10.Sınıf	173	363,42		
		11.Sınıf	207	358,23		
		12.Sınıf	109	403,07		
	Anne Eğitim Durumu	Ortaokul ve altı	290	364,50	21,90	0,001
		Lise	299	359,47		
		Ön lisans	79	479,15		
		Lisans	82	373,02		
	Baba Eğitim Durumu	Ortaokul ve altı	229	363,26	4,79	0,18
		Lise	292	374,10		
		Ön lisans	83	421,19		
		Lisans	146	371,53		
	Okul Türü	Sosyal Bilimler Lisesi	214	327,35	54,203	0,001
		Fen Lisesi	284	447,52		
		Meslek Lisesi	252	335,23		

Tablo III 'te gösterilmiş bulgulara göre öğrencilerin para yönetimi özyeterlilik algısının finansal okuryazarlığa etkisi ile sınıf düzeyi arasında ($X^2=4,48$, $p=0,21$) istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Baba eğitim durumu ile öğrencilerin para yönetim özyeterlilik algısının finansal okuryazarlığa etkisi arasında ($X^2=4,79$, $p=0,18$) anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Anne eğitim durumu ile öğrencilerin para yönetim özyeterlilik algısının finansal okuryazarlığa etkisi arasında ($X^2=21,90$, $p=0,001$) anlamlı farklılık

olduğu görülmüştür. Okul türü ile öğrencilerin para yönetim özyeterlilik algısının finansal okuryazarlığa etkisi arasında ($X^2=54,203$, $p=0,001$) anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu ön lisans ve lisans olan grupların diğerlerine göre daha yüksek ortalama puanlara sahip olduğu görülmektedir. Okul türüne göre fen lisesi öğrencilerinin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo IV: Öğrencilerin Para Yönetim Davranışlarına İlişkin Kruskal Wallis H-testi Sonuçları

			N	\bar{X}	X ²	P
Para Yönetim Davranışları	Sınıf Düzeyi	9.Sınıf	261	385,69	4,48	0,21
		10.Sınıf	173	363,42		
		11.Sınıf	207	358,23		
		12.Sınıf	109	403,07		
	Anne Eğitim Durumu	Ortaokul ve altı	290	344,21	34,83	0,001
		Lise	299	368,48		
		Ön lisans	79	504,56		
		Lisans	82	387,45		
	Baba Eğitim Durumu	Ortaokul ve altı	229	354,47	7,08	0,06
		Lise	292	382,06		
		Ön lisans	83	425,35		
		Lisans	146	367,02		
	Okul Türü	Sosyal Bilimler Lisesi	214	332,22	21,57	0,001
		Fen Lisesi	284	419,96		
		Meslek Lisesi	252	362,14		

Tablo IV'te gösterilmiş bulgulara göre öğrencilerin para yönetim davranışlarının finansal okuryazarlığa etkisi ile sınıf düzeyi arasında ($X^2=4,48$, $p=0,21$) istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Baba eğitim durumu ile öğrencilerin para yönetim davranışlarının finansal okuryazarlığa etkisi arasında ($X^2=7,08$, $p=0,06$) anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Anne eğitim durumu ile öğrencilerin para yönetim öz yeterlik algısının finansal okuryazarlığa

etkisi arasında ($X^2=34,83$, $p=0,001$) anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Okul türü ile öğrencilerin para yönetim davranışlarının finansal okuryazarlığa etkisi arasında ($X^2=21,57$, $p=0,001$) anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Anne eğitim durumu ön lisans ve lisans olan grupların diğerlerine göre daha yüksek ortalama puanlara sahip olduğu görülmektedir. Okul türüne göre fen lisesi öğrencilerinin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo V: Öğrencilerin Finansal Bilgi Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis H-testi Sonuçları

			N	\bar{X}	X^2	P
Finansal Bilgi Düzeyi	Sınıf Düzeyi	9.Sınıf	261	381,24	12,28	0,006
		10.Sınıf	173	417,76		
		11.Sınıf	207	352,23		
		12.Sınıf	109	338,88		
	Anne Eğitim Durumu	Ortaokul ve altı	290	359,83	6,35	0,08
		Lise	299	378,51		
		Ön lisans	79	429,23		
		Lisans	82	368,18		
	Baba Eğitim Durumu	Ortaokul ve altı	229	371,31	2,74	0,43
		Lise	292	373,61		
		Ön lisans	83	411,61		
		Lisans	146	365,32		
	Okul Türü	Sosyal Bilimler Lisesi	214	364,30	9,72	0,008
		Fen Lisesi	284	406,28		
		Meslek Lisesi	252	350,32		

Tablo V'te gösterilmiş bulgulara göre öğrencilerin finansal bilgi düzeylerinin finansal okuryazarlığa etkisi ile sınıf düzeyi arasında ($X^2=12,28$, $p=0,006$) istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Baba eğitim durumu ile öğrencilerin para yönetim davranışlarının finansal okuryazarlığa etkisi arasında ($X^2=2,74$, $p=0,43$) anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Anne eğitim durumu ile öğrencilerin para yönetim davranışlarının finansal okuryazarlığa etkisi

arasında ($X^2=6,35$, $p=0,08$) anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Okul türü ile öğrencilerin para yönetim davranışlarının finansal okuryazarlığa etkisi arasında ($X^2=9,72$, $p=0,008$) anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Anne ve baba eğitim durumu ön lisans olan grupların diğerlerine göre daha yüksek ortalama puanlara sahip olduğu görülmektedir. Okul türüne göre fen lisesi öğrencilerinin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, finansal okuryazarlık ve para yönetimi algısı üzerine yapılan çalışmada bazı önemli sonuçlar elde edilmiştir. Finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkileri değerlendiren çalışmada, belirli demografik faktörlerin rolü incelenmiştir. İlk olarak,

cinsiyet ile para yönetim öz yeterlik testi ve para yönetim davranışları testi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ancak, finansal bilgi testi ile finansal okuryazarlık arasında önemli bir farklılık tespit edilmiştir. İkinci olarak, anne eğitim durumu ve okul türü faktörlerinin öğrencilerin finansal

okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olabileceği gözlemlenmiştir, ancak sınıf düzeyi ve baba eğitim durumu faktörlerinin bu açıdan belirgin bir etkisi bulunmamıştır. Üçüncü olarak, anne eğitim durumu ve okul türü faktörlerinin öğrencilerin para yönetim davranışları ve finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir, diğer faktörlerin ise bu konuda belirgin bir farklılık yaratmadığı söylenebilir. Son olarak, sınıf düzeyi ve okul türü faktörlerinin öğrencilerin finansal bilgi düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında etkili olabileceği ancak baba ve anne eğitim durumu faktörlerinin bu konuda belirgin bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, demografik faktörlerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkilerinin karmaşıklığını ve önemini vurgularken, farklı demografik değişkenlerin farklı düzeylerde etkili olduğunu göstermektedir.

Finansal okuryazarlık üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi, farklı demografik faktörlerin ve değişkenlerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Örneğin, Kılıç ve ark. (2015) ile Şahin ve Barış'ın (2017) çalışmaları, üniversite öğrencileri ve kamu personeli üzerinde yapılan araştırmalarda cinsiyetin finansal okuryazarlık düzeyiyle ilişkisini ele almıştır. Kılıç ve ark.'ın çalışması, finansal bilgi testi ile finansal okuryazarlık arasında belirgin bir farklılık bulunurken, para yönetim özyeterlik testi ve para yönetim davranışları testi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Öte yandan, Şahin ve Barış'ın araştırması, kamu personelinin finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirerek, demografik özelliklerin bu düzeyler üzerindeki etkilerini analiz etmiştir. Bu çalışmaların sonuçlarına dayanarak, cinsiyetin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkisinin farklılık gösterebileceği ve diğer demografik faktörlerin de bu konuda belirleyici olabileceği sonucuna varılabilir.

Benzer şekilde, Durmuşkaya ve Kavas'ın (2018) çalışması, anne eğitim durumu ve okul türü gibi faktörlerin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Ancak, sınıf düzeyi ve baba eğitim durumu faktörlerinin bu konuda belirgin bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesinde demografik faktörlerin önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Güler ve Tunahan'ın (2017) araştırması ise hane halkının finansal okuryazarlık düzeyini değerlendirerek, demografik özellikler ile bu düzey arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, kadınların, evli bireylerin ve belirli yaş aralıklarında olan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin genellikle yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesinde demografik faktörlerin ve sosyoekonomik durumunun dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Chen ve Volpe (1998) ile Beal ve Delpachitra'nın (2003) çalışmaları, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalarda finansal okuryazarlık düzeyi ile çeşitli demografik faktörler arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Chen ve Volpe'nin çalışması, işletme dışı alanlarda eğitim alanlar, kadınlar, üniversitenin ilk sınıflarında okuyanlar, 30 yaş altındaki ve az iş deneyimine sahip olanların finansal bilgi düzeylerinin daha düşük olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde, Beal ve Delpachitra'nın çalışması da üniversite öğrencilerinin genel olarak finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunu göstermiştir.

Hilgert ve diğerleri (2003) ile Mahdzan ve Tabiani'nin (2013) çalışmaları ise finansal okuryazarlık ile bireylerin davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Hilgert ve diğerlerinin çalışması, finansal bilgi ile yatırım, tasarruf, para ve kredi yönetimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Mahdzan ve Tabiani'nin çalışması ise finansal okuryazarlığın bireylerin tasarruf davranışları üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermiştir.

Bu çalışmalar incelendiğinde, demografik faktörlerin (örneğin, cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi) finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olduğu ve finansal okuryazarlık düzeyinin bireylerin davranışlarına ve karar alma süreçlerine önemli ölçüde etki ettiği görülmektedir. Örneğin, üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazarlık düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, finansal bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında belirgin bir farklılık tespit edilmiştir. Demografik faktörlerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkisini incelediğimizde, yapılan çalışmalarda yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi faktörlerin bu düzey üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Özellikle eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık arasındaki pozitif ilişki vurgulanmıştır. Anne-babanın eğitim durumunun da öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini etkilediği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, para yönetim özyeterlik testi ve para yönetim davranışları testi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Anne eğitim durumu ve okul türü faktörlerinin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olduğu belirtilirken, sınıf düzeyi ve baba eğitim durumu faktörlerinin bu konuda anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, sınıf düzeyi ve okul türü faktörlerinin öğrencilerin finansal bilgi düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında etkili olduğu ancak baba ve anne eğitim durumu faktörlerinin bu konuda belirgin bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir.

Bu sonuçlar, demografik faktörlerin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisinde bazı benzerlikler ve farklılıklar olduğunu göstermektedir. Özellikle eğitim düzeyi ve anne eğitim durumu gibi faktörlerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde belirleyici olduğu görülmektedir. Ancak, cinsiyet

ve baba eğitim durumu gibi diğer faktörlerin etkisi daha belirsizdir. Bu bulgular, finansal okuryazarlık programlarının ve politikalarının demografik farklılıkları dikkate alarak tasarlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, eğitim düzeyinin artırılması ve anne eğitimine odaklanması, finansal okuryazarlık düzeyini yükseltmek için etkili stratejiler olabilir.

Sonuç olarak, ulusal ve uluslararası araştırmaların incelenmesi finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesinde

çeşitli demografik faktörlerin etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, hangi faktörlerin ne şekilde etkili olduğu konusunda farklılık gösterebilir. Bu nedenle, finansal okuryazarlık programları ve politikaları oluşturulurken, hedef kitleye yönelik demografik özelliklerin dikkate alınması önemlidir. Bu bağlamda, çalışmamız öncelikle yerel düzeyde daha sonra ise ulusal düzeyde örnek teşkil edecek niteliktedir. Yerel ve ulusal düzeyde yapılacak faaliyetler açısından önemli bir katkı sağlamaktadır.

Öneriler

Bu öneriler, finansal okuryazarlık düzeyini artırmak için hem ailelerin hem de okulların birlikte çalışabileceği çeşitli yaklaşımları içermektedir.

- 1- Okullar, öğrencilere yönelik finansal eğitim programlarını geliştirmeli ve bu programları müfredatlarına entegre etmelidir. Bu programlar; para yönetimi, tasarruf, yatırım ve borçlanma gibi temel konuları kapsayabilir.
- 2- Aileler, finansal okuryazarlık konusunda çocuklarına destek olmalıdır. Aile içinde finansal konuları konuşmak, öğrencilere pratik bilgiler kazandırabilir.
- 3- Okullar, öğrencilere ve ailelere yönelik finansal okuryazarlık seminerleri düzenleyebilir. Bu seminerlerde uzman kişiler, finansal konularda bilgi ve tavsiyeler sunabilir.
- 4- Öğrencilere finansal konularda uygulamalı eğitim imkanları sunulmalıdır.

- 5- Okullar kütüphanelerinde ve derslerde finansal konuları işleyen kitapları ve kaynakları sağlamalıdır. Bu, öğrencilerin kendi başlarına bilgi edinmelerine olanak tanır.
- 6- Finansal okuryazarlık konusunda interaktif online eğitim araçları kullanılabilir. Bu tür araçlar, öğrencilere eğlenceli bir şekilde finansal konuları öğrenme imkânı sunabilir.
- 7- Öğrencilere, kısa ve uzun vadeli finansal hedefler belirlemeleri için etkinlikler düzenlenmelidir. Bu, öğrencilerin para yönetimi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.
- 8- Öğrencilere bütçe oluşturma pratiği yapma fırsatı sunulurken, gerçek yaşam becerilerini kazanmalarına yardımcı olunmalıdır.
- 9- Eğitim programlarının etkili olup olmadığını ölçmek için düzenli olarak değerlendirmeler yapılmalıdır. Geri bildirimler, programların iyileştirilmesine katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Aka, K., & Arıcan, E. (2019). Türkiye’de Hanehalkı Tasarruf Davranışlarının Belirleyicileri. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, s.11 (21) ,163-184 .
- Alekam, J. M., Salleh, M. S., & Mokhtar, S. S. (2018). The Effect of Family, Peer, Behavior, Saving and Spending Behavior on Financial Literacy Among Young Generations. *International Journal of Organizational Leadership*, s.309-323.
- Atkinson, A., & Messy, F. (2013). Promoting financial inclusion through financial education: OECD/INFE evidence, policies and practice. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, 34, OECD.
- Beal, D. J., & Delpachitra, S. B. (2013). Financial Literacy Among Australian University Students. *Economic Papers: A Journal of Applied Economics and Policy*, s.1-22.
- Chen, H., & Volpe, R. (1998). An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, s.107-128.
- Durmuşkaya, S., & Kavas, Y. B. (2018). Akademik Gelişim ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişkinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, s. 925-939.
- Güler, E., & Tunahan, H. (2017). Finansal Okuryazarlık: Hanehalkı Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi (JOBS)*, s.79-104.
- Güvenç, H. (2016). Lise öğrencileri için finansal okuryazarlık ölçeği geliştirme çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 847-863.
- Hilgert, M. A. (2003). Financial Knowledge, Experience and Learning Preferences: Preliminary Results From a New Survey on Financial Literacy. *Consumer Interest Annual*, s. 1-7.
- İkvan, A., Tursun, M., & Ukav, İ. (2020). Finansal Yönetim Eğitimi Alan Öğrencilerin Algı ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma . . Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, s.11.
- Kapounek, S., Korab, P., & Deltuvaite, V. (2016). (Ir)rational Households' Saving Behavior? An Empirical Investigation. *Procedia Economics and Finance*, s.39, 625 - 633.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, Y., Ata, H. A., & Seyrek, İ. H. (2015). “Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma,”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, s.129-150.
- Mahdzan, N., & Tabiani, S. (2013). The Impact of Financial Literacy on Individual Saving: An Exploratory Study in The Malaysian Context. *Transformations in Business & Economics*, s.41-55.
- Noctor, M., Stoney, S., & Stradling, R. (1992). Financial Literacy: A Discussion of Concepts and Competences of Financial Literacy and Opportunities for its Introduction into Young People’s Learning. *National Foundation for Educational Research*.
- Remund, D. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *Journal of Consumer Affairs*, s.276-295.
- Soylu, Ö. B. (2019). Gelir ve Harcama Düzeylerinin Tasarruf Davranışına Etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.2(38), 109-130.
- Şahin, M., & Barış, S. (2017). Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s.77-103.
- Şimşek, T., Hithit, M., & Şimşek, N. (2021). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimine İlişkin Tutum ve Davranışların Belirlenmesi. *Enderun*.
- Widdowson, D., & Hailwood, K. (2007). Financial Literacy and Its Role in Promoting a Sound Financial System. *Reserve Bank of New Zealand Bulletin*, s.70(2): 37-49.
- Yuan, H. (2015). How Financial Literacy Affects Budgeting Behaviors. *Student Scholarship- School of Business*.

ŞURA
AKADEMİ

ŞURA KENT POLİTİKALARI VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Kozluk Mahallesi Mehmet Ali Kağıtçı Sokak no:71 İzmit/KOCAELİ

+90 262 270 01 01 | bilgi@suraakademi.org.tr

www.suraakademi.org.tr

ŞÛRA AKADEMİ

An Empirical Study on The Entrepreneurial Mindset of Kocaeli Youth
Kocaeli Gençliğinin Girişimci Zihniyeti Üzerine Ampirik Bir İnceleme
Prof. Dr. Ayşe GÜNSEL

Kocaeli’de Gençlerin Dijitalleşme ve Sosyal Medya Kullanımının Tüketim Davranışları Üzerindeki Etkileri
The Effects of Digitalisation and Social Media Use on Consumption Behaviour of Young People in Kocaeli
Prof. Dr. Ferhat PEHLİVANOĞLU

Geleceğe Yatırım Politikaları: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Gençlik Politikalarının
Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Deneyimleri ile Analizi
*Investing in the Future: An Analysis of Kocaeli Metropolitan Municipality Youth Policies
through the Experiences of Kocaeli University Students*
Dr. Öğr. Üyesi Cihan Necmi GÜNAL

Youth Violence and Aggression Interventions in Turkey: A Protocol for Systematic Review
Türkiye’de Gençlik Şiddet ve Saldırganlığa Müdahaleler: Sistemik İnceleme için bir Protokol
Dr. Öğr. Üyesi Burcu UYSAL, Sümeyye MUFTAREVİÇ, Büşra KAVLA

Fen-Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Politik Okuryazarlık Durumları Üzerine Bir Araştırma
A Research on the Political Literacy Status of Students of the Faculty of Arts and Sciences
Dr. Öğr. Üyesi Şevket Ercan KIZILAY, Tuğba KAYGISIZ

Dijitalleşen Dünya ve Hedef Kitle Olarak Gençlik: Bir Meta Analiz Çalışması
Digitalized World and Youth as a Target Audience: A Meta-Analysis Study
Dr. Sevim ÜNAL, Prof. Dr. Hamit ER

Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısının İncelenmesi
Examining High School Students’ Perception of Financial Literacy and Money Management
Sevil ÖZKAN GÜLTEKİN, Doğan ACAR